

TROMS fylkeskommune
ROMSSA fylkkasuohtkan

Årsberetning 2018

Innhold

1	Innledning	5
2	Den økonomiske situasjonen.....	6
2.1	Netto driftsresultat	6
2.2	Disposisjonsfond	8
2.3	Lånegjeld	9
3	Driftsregnskapet	10
3.1	Netto driftsutgifter og avvik per sektor	10
3.2	Driftsresultat	12
3.3	Skatt og rammetilskudd	16
3.4	Finansforvaltningen	17
3.5	Pensjon.....	19
4	Balansen	21
5	Investering	24
6	Likestilling, etikk og sykefravær	32
7	Intern kontroll.....	33
8	Politiske styringsorganer	35
8.1	Fylkestingets ansvarsområde	35
8.2	Fylkesrådets ansvarsområde	36
9	Kontrollorganer	37
10	Utdanning	38
11	Tannhelse	48
12	Kultur	54
13	Samferdsel og miljø	63
14	Næring.....	71
15	Stab- og støttefunksjoner.....	76
15.1	Stabssjef.....	76
15.2	Drift- og utbyggingssenteret	80
15.3	IT-senteret.....	81
15.4	Personal- og organisasjonssenteret	83
15.5	Økonomisenteret.....	85

1 Innledning

Årsregnskapet og årsberetningen skal formidle hvordan tilgjengelige økonomiske ressurser brukes til å levere tjenester som innbyggere og næringslivet i Troms nyter godt av. Vel 4,4 mrd. kroner har gått gjennom den fylkeskommunale driften i 2018.

Det er investert for nesten 700 mill. kroner på sektorene. De største investeringene har også i 2018 vært innenfor samferdselssektoren med 645 mill. kroner samlet for både vei- og kollektivsektoren. De største prosjektene er Bjarkøyforbindelsen og Langbakken.

Investeringer innenfor utdanning utgjorde nesten 50 mill. kroner i 2018 hvorav nye Bardufoss videregående skole sto for hoveddelen av utgiftene.

Driftsregnskapet for 2018 er avlagt med et regnskapsmessig mindreforbruk på 13 mill. kroner i forhold til regulert budsjett. Det har fortsatt vært fokus på utgiftskontroll og effektivisering gjennom året, da økonomien i inneværende økonomiplanperiode er stram. Dette har bidratt til at alle sektorer leverer resultat om lag i balanse og viser å ha god økonomistyring til tross for økende innsparingskrav. Fylkesrådet ønsker å gi honnør til dette arbeidet.

På inntektssiden har vi fortsatt drahjelp fra god skatteinntang, men merinntekter i løpet av året er lavere enn tidligere år. Selv om rentenivået har steget noe, er renta fortsatt lav og har bidratt til å holde utgiftsnivået knyttet til den økende gjelden nede.

Utdanning leverte et regnskap om lag i balanse i 2018 og produserte tjenester knyttet til utdanning for nesten 1,4 mrd. kroner.

Tannhelseetaten har i 2018 brukt snaut 276 mill. kroner på å fremme tannhelsen i befolkningen og sørge for at tjenestene i rimelig grad er tilgjengelige for innbyggerne.

Kulturetaten forvaltet 240 mill. kroner i 2018.

Samferdsel brukte nesten 2 mrd. kroner til å produsere tjenester innen kollektiv og veg i fylket i 2018.

Næring forvaltet til sammen 274 mill. kroner i 2018.

Fylkesrådet Ørnebakk som tiltrådte i juni 2017, har i sin plattform lagt vekt på behovet for å føre en økonomisk bærekraftig politikk. Den mest sentrale indikatoren for å vurdere bærekraften er netto driftsresultat, og vi kan glede oss over et fortsatt godt resultat. En vesentlig årsak til et driftsresultat over anbefalt norm på 4 prosent, er fylkestingets disponering av overskuddet fra 2017 til egenkapital og disposisjonsfond, samt avsetning til disposisjonsfond gjennom året som følge av merskatteinntekter og rentemarginer.

Fra et toppår i 2014 har Troms fylkeskommune hvert år hatt en realnedgang i sine inntekter, korrigert for deflator og oppgaveendringer. På tross av stadig trangere forutsetninger fortsetter organisasjonen å levere tjenester på et høyt nivå. Det er fortsatt all grunn til å berømme hver enkelt av våre ansatte for den innsatsen som de legger ned i tjeneste for befolkningen i Troms. De bygger fylket og er med på å gi styringskraft inn i den forsterkede rollen som samfunnsutvikler!

2 Den økonomiske situasjonen

Fylkesrådet har i økonomiplanen målsettinger knyttet til de tre viktigste finansielle nøkkeltall – netto driftsresultat, disposisjonsfond og gjeld. Status for 2018 er at alle tre nøkkeltallene er tilfredsstillende. Budsjettet for 2018 var vedtatt med små marginer og betydelige innsparinger. Som følge av god økonomistyring samt fortsatt gode økonomiske konjunkturer for nasjonen, som har resultert i lavt rentenivå og bedre skattevekst enn forutsatt, har resultatene blitt tilfredsstillende og bedre enn forventet.

Driftsregnskapet for Troms fylkeskommune (TFK) for 2018 ble avlagt med et regnskapsmessig mindreforbruk på 13,1 mill. kroner i forhold til regulert budsjett. Det har vært fokus på utgiftskontroll og effektivisering gjennom året, da driftsbudsjettene i inneværende økonomiplanperiode er stram.

Den økonomiske situasjonen i økonomiplanperioden er utfordrende. Regnskapet for 2018 endrer ikke dette da inntektssiden i økonomiplanen er budsjettert i tråd med skatteanslaget til finansdepartementet, føringene i statsbudsjettet og forventet befolkningsutvikling. Skatteinngangen i 2018 gir indikasjoner om at merskatteveksten kan forventes å bli lavere i årene fremover enn i de senere årene. Det er fortsatt behov for å redusere utgiftene i økonomiplanperioden og rente- og avdragsbelastningen vil øke kraftig i årene fremover.

Regnskapsresultatet alene er ikke en indikator på hvor sunn økonomisk drift Troms fylkeskommune har. Netto driftsresultat herunder bruk og/eller avsetning til disposisjonsfond, samt egenkapital til investeringer og gjeldsgrad er viktigere faktorer. Troms fylkeskommune hadde i 2018 et netto driftsresultat, korrigert for bruk og avsetning til bundne fond, på 237 mill. kroner som tilsvarer 5,3 prosent. Dette er noe over anbefalt minimum nivå på 4 prosent, og betydelig bedre enn forutsetningene i vedtatt budsjett for 2018. Dette skyldes blant annet at ubrukte havbruksmidler er satt av på disposisjonsfond, egenkapitalgraden i investeringer har økt, og forhold som har bidratt til lavere utgifter og høyere inntekter enn kunnskapen som lå til grunn i vedtatt budsjett tilsa.

Disposisjonsfondet er økt fra 203 til 325 mill. kroner. Det har vært en økning i gjeldsgraden fra 51 til 58 prosent av brutto driftsinntekter.

2.1 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter er det viktigste finansielle nøkkeltallet. Netto driftsresultat viser hva som er igjen av driftsinntektene når driftsutgifter og finansposter (renter og avdrag) er trukket fra. Med andre ord; hva som er igjen til å dekke uforutsette utgifter og egenkapital til investeringer.

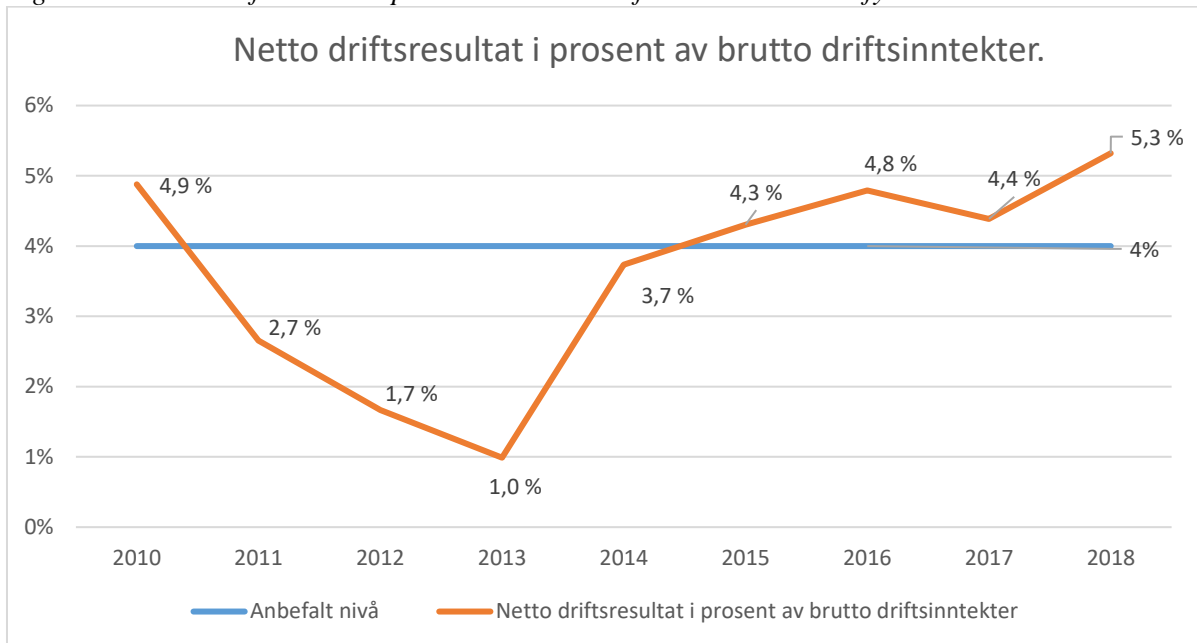
Netto driftsoverskudd er helt avgjørende for å ha handlingsrom i en fylkeskommune. Dersom netto driftsresultat er negativt, har ikke fylkeskommunen økonomisk bæreevne over tid. Netto driftsresultat er dermed en sentral størrelse for å bedømme fylkeskommunens økonomiske handlefrihet.

Teknisk beregningsutvalg for kommunesektoren og KMD regner netto driftsresultat som hovedindikator for økonomisk balanse i kommunesektoren, og anbefaler at netto driftsresultat

i prosent av driftsinntektene over tid bør være 4 prosent. Fylkesrådet har som langsiktig målsetting å ha et netto driftsresultat i tråd med anbefalingen.

Netto driftsresultat¹ var 237 mill. kroner i 2018, og utgjorde 5,3 prosent av brutto driftsinntekter.

Figur 2.1.1 Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter. Troms fylkeskommune. Konsern

Av figur 2.1.1 sees at Troms fylkeskommune har hatt en positiv utvikling i netto driftsresultat fra 2013 med en liten nedgang fra 2016 til 2017.

Budsjettert netto driftsresultat for 2018 var 11,2 mill. kroner, det vil si så vidt positivt. I løpet av året ble budsjettert netto driftsresultat regulert til 100 mill. kroner. Resultatet var forventet bedre både i vedtatt budsjett og budsjettoppfølgingen i desembertinget som følge av investeringer finansiert av driftsmidler på sektorene. Det endelig resultatet på 237 mill. kroner, ble med andre ord betydelig bedre enn forventet ved inngangen til året. De viktigste årsakene til dette er avsetning til disposisjonsfond 125 mill. kroner inkludert havbruksmidler, driftsmidler omdisponert til egenkapital 141 mill. kroner og regnskapsmessig mindreforbruk på 13 mill. kroner. Driftsmidlene omdisponert til egenkapital er i hovedsak knyttet til samferdsel og da særlig rassikringsmidler.

Merinntektene/mindreutgiftene som ble indentifisert gjennom året, ble disponert enten til økt egenkapital til investeringer eller til avsetning til disposisjonsfond. Til slutt gav merinntekter/mindreutgifter som ikke ble regulert i budsjettet i budsjettoppfølgingen per 15.10., et regnskapsmessig mindreforbruk på 13,1 mill. kroner. Alle disse elementene øker netto driftsresultat i motsetning til hvis de hadde blitt brukt til å øke driftsutgiftene.

¹ Netto driftsresultat er korrigert for bruk og avsetning til bundne fond. I 2018 var det en netto bruk av bundne fond på 57 mill. kroner.

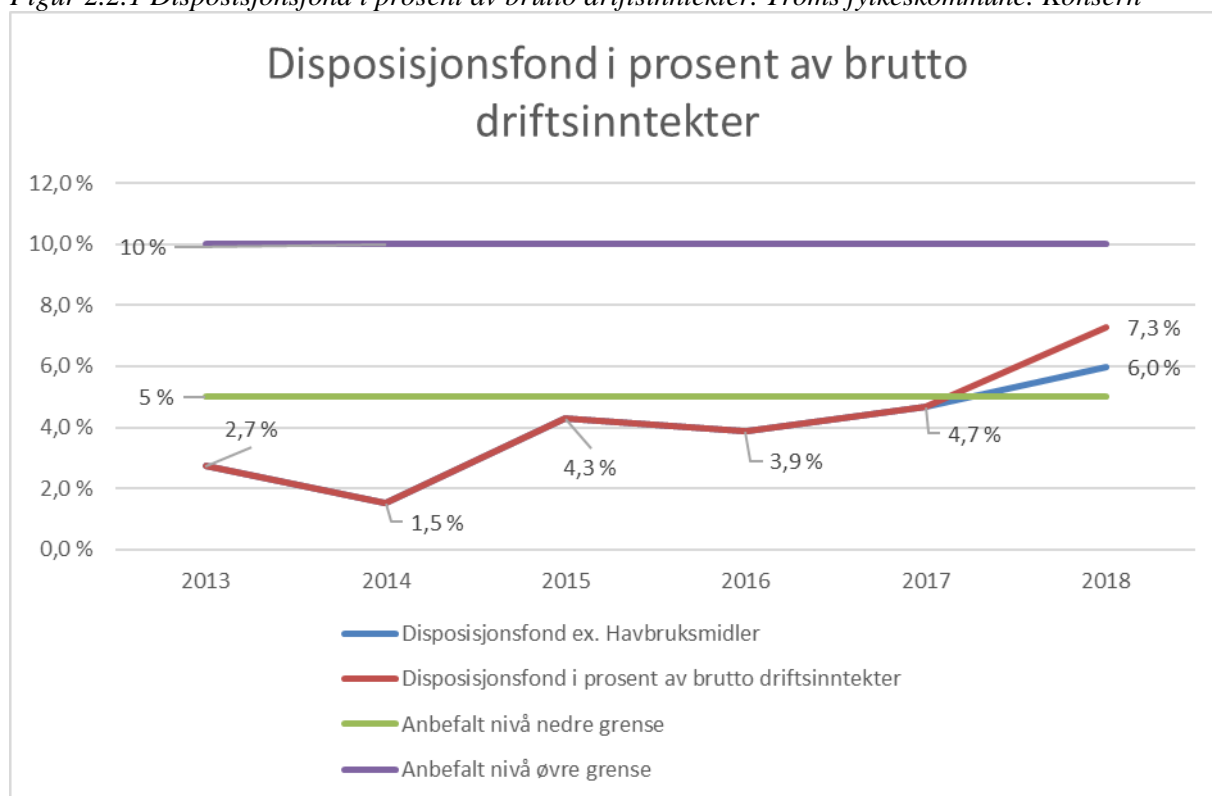
2.2 Disposisjonsfond

Disposisjonsfondet er det eneste fondet som fritt kan benyttes til å dekke utgifter i både drifts- og investeringsregnskapet. Størrelsen på disposisjonsfondet er et uttrykk for hvor stor økonomisk buffer fylkeskommunen har, og utgjør den delen av reservene som best gir uttrykk for den økonomiske handlefriheten. Det finnes ikke noen klar norm for hvor stort disposisjonsfondet bør være, men i en rapport om økonomiske nøkkeltall for kommunal- og fylkeskommunal sektor anbefaler Telemarksforskning, jf. Riksrevisjonens rapport, at disposisjonsfondet bør utgjøre mellom fem og ti prosent av (fylkes)kommunens inntekter.

Disposisjonsfondet var 325,7 mill. kroner ved utgangen av 2018, og utgjorde 7 prosent av brutto driftsinntekter. Dette inkluderer havbruksmidlene med en avsetning på 58 mill. kroner. Disse midlene er avsatt til spesifikke formål slik at disposisjonsfondet eksklusive havbruksmidlene er 267 mill. kroner. Fylkesrådet har en langsiktig målsetting om å øke disposisjonsfondet til mellom 220 og 450 mill. kroner i tråd med anbefalt nivå på mellom 5 og 10 prosent av brutto driftsinntekter. I 2018 har vi et disposisjonsfond i tråd med målsettingene.

Utviklingen av disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter for perioden 2013-2018 er vist i figur 2.2.1. Tallene er konserntall.

Figur 2.2.1 Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter. Troms fylkeskommune. Konsern

Disposisjonsfondet er økt med 122 mill. kroner fra 31.12.2017. Av dette er som nevnt 58 mill. kroner knyttet til havbruksmidlene. Resterende avsetning er gjort som følge av regnskapsmessig mindreforbruk i 2017 og merinntekter/mindreutgifter gjennom 2018 som er vedtatt satt av til disposisjonsfond. Se kapittel 4 for flere detaljer.

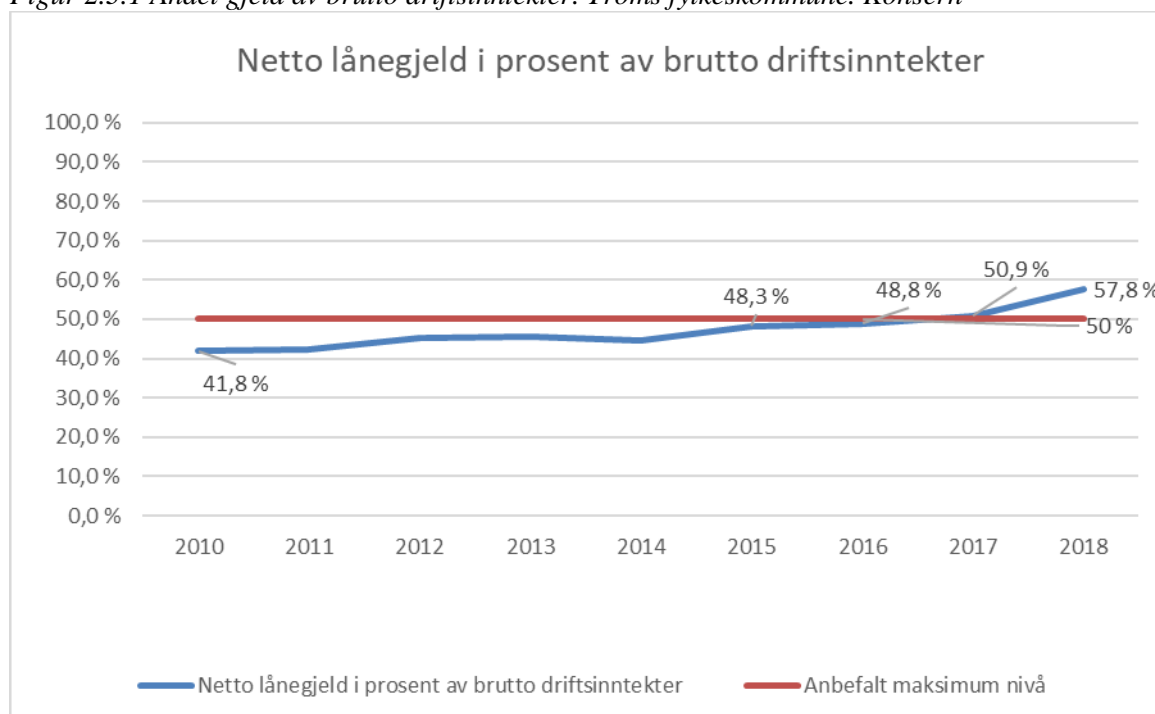
Mer informasjon om avsetning til og bruk av fond, inkludert disposisjonsfond, er å finne i note 12 i det trykte årsregnskapet.

2.3 Lånegjeld

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter er et tredje viktig finansielt nøkkeltall for å beskrive en sunn (fylkes)kommunal økonomi. Det er ikke klare retningslinjer for anbefalt maksimal gjeld i prosent av brutto driftsinntekter. Høy gjeld gir stor renterisiko og høy rente- og avdragsbelastning i driftsbudsjettet.

I figur 2.3.1 er andel lånegjeld av brutto driftsinntekter vist. Denne har over perioden 2010-2018 vokst fra 41,8 til 57,8 prosent.

Figur 2.3.1 Andel gjeld av brutto driftsinntekter. Troms fylkeskommune. Konsern

Lånegjeld i prosent av brutto driftsutgifter økte fra 48,3 prosent i 2015 til 57,8 i 2018. Dette er noe lavere enn planlagt, og skyldes noe lavere låneopptak.

3 Driftsregnskapet

3.1 Netto driftsutgifter og avvik per sektor

Driftsregnskapet for Troms fylkeskommune (TFK) for 2018 ble avlagt med et regnskapsmessig mindreforbruk på 13,1 mill. kroner i forhold til regulert budsjett. Av dette hadde sektorene et samlet merforbruk i drift på 9 mill. kroner. Sektorovergripende poster hadde et mindreforbruk/merinntekt på 22,1 mill. kroner.

Troms fylkeskommunes driftsregnskap og budsjett per sektor for 2018 er vist i tabellen nedenfor.

Tabell 3.1.1 Troms fylkeskommunes driftsregnskap- og budsjett. I 1000 kr

	Regnskap 2017	Vedtatt budsjett 2018	Regulert budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i % av budsjett
Politiske styringsorganer	31 297 897,93	32 420 500	33 155 000	31 815 276,31	1 339 724	4,0 %
Kontrollorganer	4 984 891,33	5 424 800	4 736 200	4 390 995,71	345 204	7,3 %
Stab og støttefunksjoner	139 445 538,11	150 403 300	160 879 900	158 886 202,37	1 993 698	1,2 %
Utdanning	1 083 522 769,77	1 073 033 600	1 089 796 300	1 096 508 444,90	-6 712 145	-0,6 %
Tannhelse	128 940 263,46	126 094 000	131 988 900	132 009 494,77	-20 595	0,0 %
Kultur	97 089 959,02	98 140 400	98 895 400	99 558 194,14	-662 794	-0,7 %
Samferdsel og miljø	1 276 336 704,24	1 296 736 200	1 305 157 800	1 311 044 255,80	-5 886 456	-0,5 %
Næring	48 921 574,38	49 527 800	50 311 200	49 783 972,01	527 228	1,0 %
SUM fagsektorene	2 810 539 598,24	2 831 780 600	2 874 920 700	2 883 996 836,01	-9 076 136	-0,3 %
Sektorovergripende poster	-2 810 539 598,24	-2 831 780 600	-2 874 920 700	-2 883 996 836,01	22 181 071	-0,8 %
Regnskapsmessig resultat					-13 104 935	
Sum totalt	0	0	0	0	0	0

Samtlige etater med unntak av næring endte med noe merforbruk eller balanse i 2018. Næring hadde et mindreforbruk på 0,52 mill. kroner, noe som tilsvarer 1 prosent avvik.

Kultur fikk relativt sett størst merforbruk på 0,66 mill. kroner. I prosent tilsvarer dette kun 0,7 prosent av etatens totale budsjett. Utdanning hadde et merforbruk på 6,71 mill. kroner, noe som i prosent tilsvarer 0,6 prosent av regulert budsjett. Samferdsel og miljø endte med 5,88 mill. kroner i merforbruk, og fikk et resultat som avvek 0,5 prosent i forhold til regulert budsjett. Med kun 20 600 kroner i merforbruk fikk tannhelse samlet sett et årsresultat i balanse.

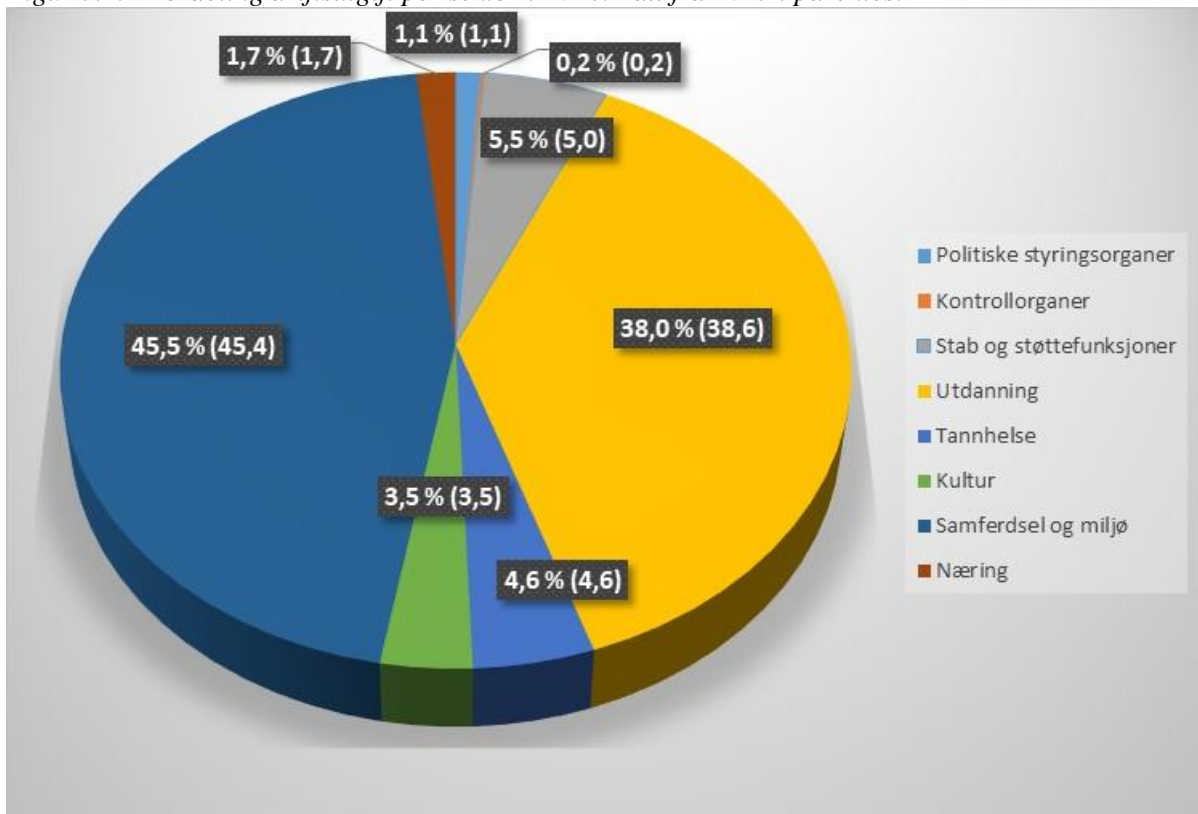
Størst avvik i prosent sett i forhold til regulert budsjett fikk kontrollposter med 7,3 prosent. I kroner tilsvarer dette kun 0,34 mill. kroner. Stab- og støttefunksjoners mindreforbruk på rundt 2 mill. kroner, tilsvarer 1,2 prosent avvik, og skyldes mindre avvik på flere fagområder.

De viktigste årsakene til mindreforbruket på sektorovergripende poster var netto merinntekter finanskostnader på om lag 8 mill. kroner, restmidler på avsetning til lønnsvekst 5 mill. kroner og merinntekter rammetilskudd/skatt på rundt 9 mill. kroner. Samlet sett fikk pensjon et merforbruk i 2018 på 8 mill. kroner.

For nærmere detaljer omkring årsresultatet vises det til egne omtaler fordelt på sektorene.

Figur nedenfor viser andelen netto driftsutgifter fordelt på sektorene.

Figur 3.1.1 Fordeling driftsutgift per sektor i 2018. Tall fra 2017 i parentes.

Utgiftene til samferdsel og videregående opplæring utgjør 83,5 prosent av fylkeskommunens netto driftsutgifter med en andel på henholdsvis 45,5 og 38,0 prosent. Andelen som brukes innenfor sektorene, er redusert med 0,5 prosentpoeng siden 2017.

I perioden 2013-2018 har utgifter til samferdsel samlet sett økt med 4,5 prosentpoeng. Økningen skyldes økte statlige bevilgninger til styrking av vegvedlikeholdet og midler til å imøtekomme ny tunnelforskrift. Driftsbudsjett på øvrige fagområder har som følge av dette fått en relativ reduksjon i samme periode.

Fra 2017 til 2018 har andelen til samferdsel gått opp med kun 0,1 prosentpoeng. Økningen skyldes i hovedsak høyere utgifter i kollektivtrafikken hvor særlig tjenesten for tilrettelagt skoleskyss endte med et merforbruk. I tillegg ble det brukt mer på oppgradering av fylkesveger i 2018 sammenlignet med 2017. Andel til utdanning har fra 2017 til 2018 gått ned med 0,6 prosentpoeng. Nedgangen på utdanning skyldes i stor grad innfasing av innsparinger knyttet til skolestruktur som kommer i tillegg til øvrige innsparinger.

Øvrige sektorer, inkludert administrasjon og politisk styring, utgjør til sammen 16,5 prosent av utgiftene. Av disse er det kun stab og støttefunksjoner som har hatt en utgiftsøkning på 0,5 prosentpoeng sammenlignet med året før. Økningen skyldes først og fremst høye energiutgifter i 2018 sammenlignet med året før. Drifts- og utbyggingssenteret (DU-senteret v/stab og støttefunksjoner) hadde i 2017 et mindreforbruk, blant annet som følge av lavere energiutgifter enn forventet. I 2018 ble DU-senteret i ftg. sak 93/18 tildelt 4,5 mill. kroner til dekning av forventet merforbruk på energi.

3.2 Driftsresultat

Tabell nedenfor viser Troms fylkeskommunes driftsregnskap fordelt på ulike utgifts- og inntektsposter.

Tabell 3.2.1 Troms fylkeskommunes driftsregnskap. I 1000 kroner.

	Regnskap 2018	Regulert budsjett 2018	Vedtatt budsjett 2018	Avvik
Brukerbetalinger	-43 293	-46 769	-46 769	-3 476
Andre salgs- og leieinntekter	-471 854	-457 634	-459 446	14 221
Overføringer med krav til motytelser	-622 827	-504 567	-430 017	118 260
Rammetilskudd inkl inntektsutjevning	-2 058 897	-2 060 812	-2 066 497	-1 915
Andre statlige overføringer	-283 795	-276 834	-209 434	6 962
Andre overføringer	-12 715	-12 595	-15 193	119
Inntekts- og formuesskatt	-968 550	-962 000	-945 000	6 550
Andre direkte og indirekte skatter	-5 096	0	0	5 096
Sum driftsinntekter	-4 467 028	-4 321 210	-4 172 357	145 817
Lønnsutgifter	1 149 583	1 115 295	1 063 534	-34 288
Sosiale utgifter	241 300	237 252	237 983	-4 048
Kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksj	965 803	934 725	891 883	-31 078
Kjøp av tjenester som erstatter tjenesteproduksjon	1 163 771	1 132 165	1 105 845	-31 606
Overføringer	637 051	653 798	742 658	16 747
Avskrivninger	194 974	195 417	0	442
Fordelte utgifter	-4 274	-3 515	-2 768	758
Sum driftsutgifter	4 348 209	4 265 137	4 039 136	-83 072
Brutto driftsresultat	-118 819	-56 074	-133 221	62 745
Renteinntekter og utbytte	-24 503	-17 416	-5 116	7 086
Sum eksterne finansinntekter	-24 503	-17 416	-5 116	7 086
Renteutgifter og låneomkostninger	47 451	47 474	58 143	24
Avdrag på lån	110 084	115 577	116 577	5 493
Sum eksterne finansutgifter	157 535	163 051	174 720	5 516
Resultat eksterne finanstransaksjoner	133 032	145 635	169 604	12 603
Motpost avskrivninger	-194 974	-195 417	0	-442
Netto driftsresultat	-180 761	-105 856	36 383	74 905
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	-41 277	-41 277	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-1 270	-1 270	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-167 032	-187 822	-147 974	-20 790
Sum bruk av avsetninger	-209 580	-230 369	-147 974	-20 790
Overført til investeringsregnskapet	141 304	140 972	97 467	-332
Avsatt til disposisjonsfond	125 806	125 806	11 227	0
Avsatt til bundne driftsfond	110 126	69 447	2 896	-40 678
Sum avsetninger	377 235	336 225	111 590	-41 011
Regnskapsmessig mindreforbruk	-13 105	-0	-0	-13 105

I 2018 ble driftsregnskapet avlagt med et regnskapsmessig mindreforbruk på 13,105 mill. kroner.

Som tabellen viser er det avvik mellom regulert budsjett og regnskap på noen poster. Årsakene til dette er flere, blant annet kan det i enkelte tilfeller foreligge utilstrekkelig informasjon for

budsjettreguleringene som vedtas i fylkestinget i desember. Avvikene kan også skyldes mangelfull informasjon ved budsjettering der fylkesrådet eller administrasjonen har delegert budsjettreguleringsmyndighet.

I en del tilfeller foreligger relevant informasjon sent på året, og da er verdien av budsjettreguleringer minimal utover å tilpasse budsjettet til regnskapet. Dette kan forekomme ved avsetning og bruk av bundne driftsfond. Vedvarende kvalitetsarbeid over tid har imidlertid gitt resultater i 2018, ved at slike posteringer i mye større grad enn tidligere er budsjettert i henhold til planlagt aktivitet utover året.

Videre kan avvikene skyldes at det ikke er lagt inn budsjett i økonomisystemet på alle områder, eller at endringer ikke er fulgt opp med budsjettreguleringer. Dette kan blant annet skje i tilfeller hvor alternative verktøy for økonomi- og aktivitetsstyring benyttes i tillegg til fylkeskommunens økonomisystem.

Driftsinntekter

Driftsinntektene ble totalt 145,8 mill. kroner høyere enn budsjettert. Av dette utgjør posten «Overføringer med krav til motytelse» 118,2 mill. kroner. Størstedelen av summen gjelder refusjoner fra kommuner (hovedsakelig oppdragsundervisning og en del mindre beløp), refusjoner fra staten (hovedsakelig tjenester knyttet til virksomhet i TANN-bygget) og refusjoner fra private (hovedsakelig refusjon knyttet til opplæring blå sektor). I tillegg knyttes en mindre andel av avviket til mva-kompensasjon drift samt sykelønns- og svangerskapsrefusjoner.

Andre salgsinntekter var 14,2 mill. kroner høyere enn budsjettert, og tilsvarer 3 prosent avvik mellom budsjett og regnskap. Avviket skyldes i stor grad merinntekter knyttet til utleie av parkeringsplasser, salg av varer og tjenester, husleieinntekter og oppdragsundervisning.

Merinntekter på andre statlige overføringer på totalt 6,9 mill. kroner skyldes i hovedsak innbetaling fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vedrørende tilskudd bredbånd.

Rammetilskudd inkludert inntektsutjevning og skatteinntektene må sees i sammenheng, og endte samlet sett med en merinntekt på 4,6 mill. kroner. Dette som følge av økte skatteinntekter og rammetilskudd. Det siste skyldes kompensasjon for pensjonspremie som Statens vegvesen har mottatt for 2017 og 2018 for arbeidet vegvesenet har utført for fylkeskommunene og som er fakturert for gjennom leveranseavtalen. Økningen ble vedtatt i Stortinget i desember og dermed ikke kjent da fylkestinget behandlet budsjettoppfølgingen i fylkestinget i desember.

Driftsutgifter

Regnskapsførte driftsutgifter ble 83 mill. kroner høyere enn budsjettert i 2018. Merutgiftene er relativt jevnt fordelt mellom lønnsutgifter 34,2 mill. kroner, kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksjon 31 mill. kroner og kjøp og tjenester som erstatter tjenesteproduksjon 31,6 mill. kroner.

De største avvikene på lønn kan knyttes sektorer med mange ansatte, utdanning og tannhelse (oppdragsvirksomhet). Merforbruket på lønn må sees i sammenheng med merinntekter på refusjon av sykelønns- og svangerskapsrefusjoner.

På kjøp av varer og tjenester er det først og fremst kjøp av skoleskyss og merutgifter knyttet til opplæringstjenester fra private som bidrar til merforbruk.

Mindreforbruk på overføringsutgifter er redusert fra 169,8 mill. kroner i 2017 til kun 16,7 mill. kroner i 2018. Avviket skyldes i hovedsak for mye budsjett på tiltak til næringsformål sammenlignet med det som ble realisert. Ubrukte tiltaksmidler er satt av på bundet fond og påvirker ikke regnskapsresultatet. Det er merforbruk på poster som tilskudd til institusjoner, overføring til statlige institusjoner og mva-vederlag.

Eksterne finansinntekter og utgifter

Eksterne finansinntekter ble 7 mill. kroner høyere enn budsjettet. Av dette skyldes 4,3 mill. kroner renteinntekter av fondsmidler (regionale utviklingsmidler), og 2,2 mill. kroner renter av bankinnskudd.

Et avvik på 5,5 mill. kroner på eksterne finansutgifter skyldes at det ved en feiltakelse ble «dobbel» budsjettet et avdrag på et obligasjonslån.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat før korrigering for netto bruk/avsetning av bundne fond er 180,7 mill. kroner. Når det korrigeres for netto bruk/avsetning av bundne fond er det korrekte netto driftsresultat 237,6 mill. kroner.

Dette er nærmere redegjort for i kapittel 2.

Bruk og avsetning fond

Det ble i 2018 brukt 167 mill. kroner av bundne fond. Av dette kan 45 mill. kroner knyttes til regionale utviklingstiltak. Avsetning til bundne fond, totalt 110,1 mill. kroner, gjelder i stor grad de samme formålene.

Avvik mellom budsjett og regnskap har sammenheng med at behov for avsetning og bruk av bundne fond i mange tilfeller avklares sent i regnskapsåret. Av den grunn legges det ikke alltid budsjett, og der det finnes budsjett kan det forekomme avvik som følge av usikkerhet sent i regnskapsåret. Som følge av internt kvalitetsarbeid over tid var imidlertid avvikene mellom budsjett og regnskap betydelig mindre i 2018 sammenlignet med året før.

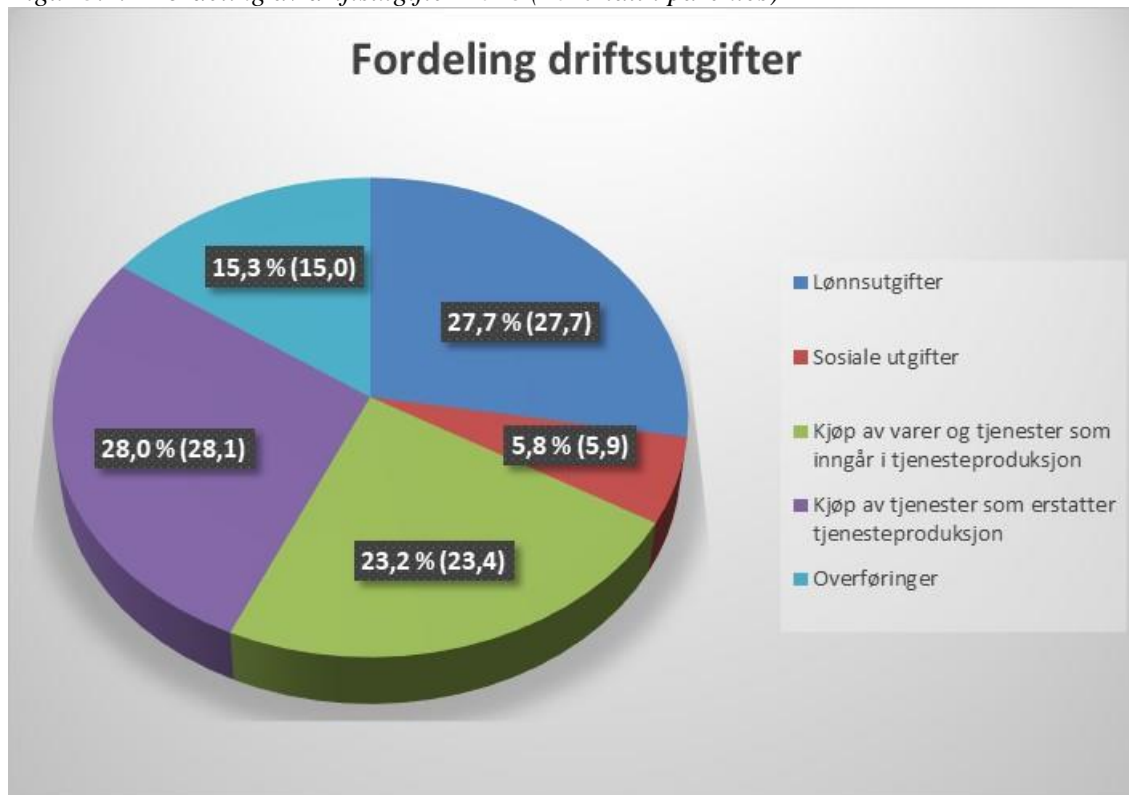
Avsetning til og bruk av disposisjonsfond var i tråd med fylkestingets vedtak i sak 106/17, 40/18, 72/18, 92/18 og 93/18. Det ble i 2018 avsatt 125,8 mill. kroner til disposisjonsfond, og brukt 3,6 mill. kroner av navngitte disposisjonsfond.

Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk, totalt 41,2 mill. kroner i 2017, ble budsjettet og regnskapsført i tråd med fylkestingets vedtak i sak 40/18.

Sammensetning av utgifter og inntekter

Figur 3.2.1 og 3.2.2 viser fordelingen av driftsinntekter og driftsutgifter (ekskl. avskrivninger, motpost avskrivninger og interne finansieringstransaksjoner).

Figur 3.2.1 Fordeling av driftsutgifter 2018 (2017 tall i parentes)

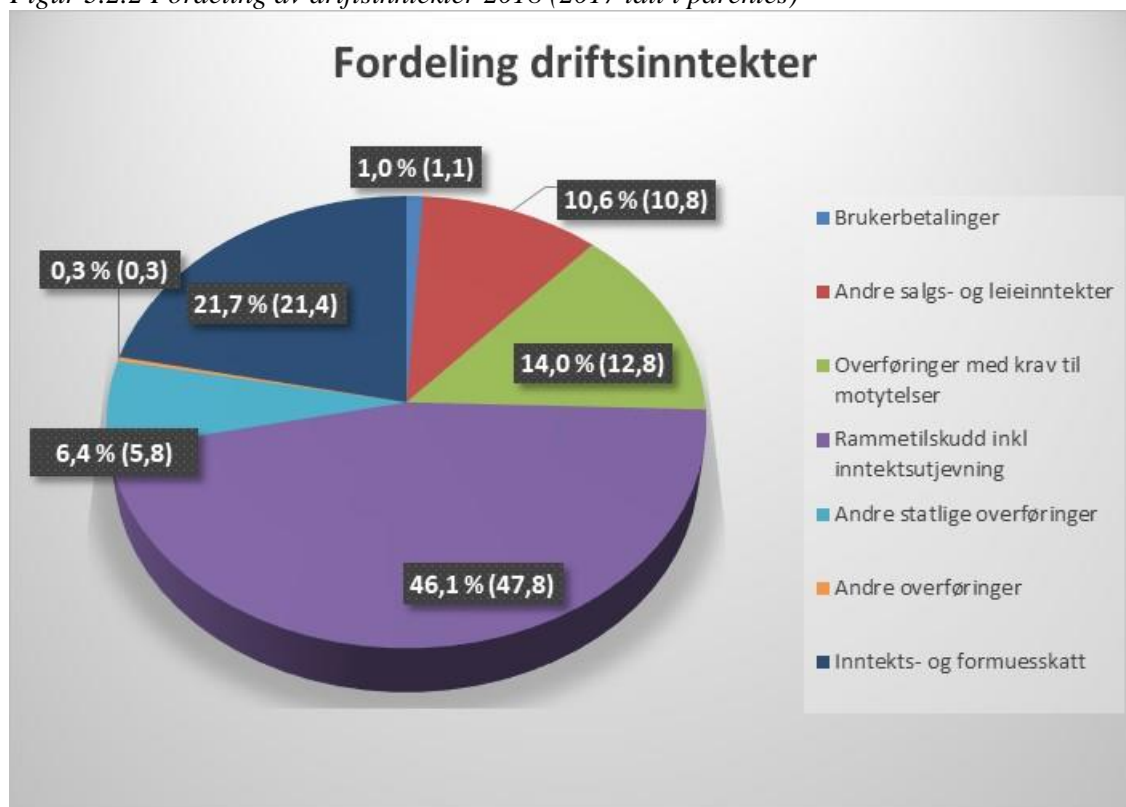

Av figur 3.2.1 sees at samtlige hovedposter på driftsutgifter har marginale endringer fra 2017 til 2018. Overføringer har en oppgang på 0,3 prosentpoeng, og utgjorde 15,3 prosent av utgiftene i 2018. Store poster innen denne kontogruppen er tiltak til næringsformål og mva-vederlag.

Kjøp av varer og tjenester som *erstattet* tjenesteproduksjon utgjorde totalt 28,0 prosent av utgiftene i 2018. Dette er en liten reduksjon på 0,1 prosentpoeng fra 2017. Herunder posteres blant annet utgifter til transporttjenester, lærlingtilskudd og kjøp fra tilsluttet IKS. Andelen til kjøp av varer og tjenester som *inngår* i egen tjenesteproduksjon hadde en liten reduksjon på 0,2 prosentpoeng, og utgjorde 23,2 prosent av totale utgifter i 2018.

Lønnsutgiftene var stabilt 27,7 prosent av totale utgifter fra 2017 til 2018. Sett i lys av at vi er en kunnskaps- og arbeidsintensiv organisasjon, er det en relativt liten andel som går til lønnsutgifter. Det skyldes kjøp av tjenester til kollektivtrafikk og veg, samt store øremerkede overføringer fra staten som fylkeskommunen «videresender» (hovedsakelig RUP, RDA, midler fra regionalt forskningsfond, spillemidler og midler til distrikts- og regionalpolitikk).

Figur 3.2.2 Fordeling av driftsinntekter 2018 (2017 tall i parentes)

Figur 3.2.2 viser at fylkeskommunens største inntektspost, rammetilskudd fra staten, har hatt en reduksjon på 1,7 prosentpoeng og utgjorde 46,1 prosent av inntektene i 2018. Dette er i tråd med forventet utvikling som følge av innføring av nytt inntektssystem og relativt svakere befolkningsutvikling i Troms enn landsgjennomsnittet.

Inntekts- og formuesskatt har økt med 0,3 prosentpoeng, fra 21,4 prosent i 2017 til 21,7 prosent i 2018. Til sammen har rammetilskudd samt inntekts- og formuesskatt hatt en reduksjon i inntektene på 1,4 prosentpoeng i 2018 sammenlignet med året før.

Overføringer med krav om motytelser har hatt en økning på 1,2 prosentpoeng, fra 12,8 prosent i 2017 til 14,0 prosent i 2018. Andre statlige overføringer har hatt en økning fra 5,8 prosent til 6,4 prosent i fjor, totalt 0,6 prosentpoeng. Største inntektspost er her spillemidler.

Brukerbetalinger, andre salg- og leieinntekter, og andre overføringer har enten vært stabile eller hatt en liten nedgang i året som har gått.

3.3 Skatt og rammetilskudd

Det ble inntektsført 3,032 mrd. kroner i skatt og rammetilskudd for Troms fylkeskommune i 2018. Av dette utgjorde rammetilskuddet 1,99 mrd. kroner.

Skatt og rammetilskudd ble 9,7 mill. kroner høyere enn budsjettet. Av dette er det en merinntekt på 6,2 mill. kroner knyttet til rammetilskuddet. Dette skyldes kompensasjon for pensjonspremie som Statens vegvesen har mottatt for 2017 og 2018 for arbeidet vegvesenet har utført for fylkeskommunene og som er fakturert for gjennom leveranseavtalen. Økningen ble

vedtatt i Stortinget i desember og dermed ikke kjent da fylkestinget behandlet budsjettoppfølgingen i fylkestinget i desember.

Fylkesskatt, inkludert naturskatt og inntektsutjevning ble 3,4 mill. kroner høyere enn anslått i regulert budsjett og om lag 10 mill. kroner høyere enn i vedtatt budsjett. Dette skyldes bedre skatteinngang enn anslaget i statsbudsjettet for 2018.

En andel av fylkeskommunens skatteinntekter består av naturressursskatt fra upersonlige skatteyttere (firma/kraftverk). I 2018 (for inntektsår 2017) utgjør samlet regnskapsført naturressursskatt fordelt til fylkeskommunen for kommuner i Troms kr 5.096.385. Naturskatt inngår i budsjetterte skatteinntekter.

Det er vist i tabell 3.3.1 nedenfor.

Tabell 3.3.1 Frie inntekter for Troms fylkeskommune. I 1000 kroner.

	Vedtatt budsjett	Regulert budsjett	Regnskap	Avvik	Avvik i %
Rammetilskudd	-1 979 497	-1 984 312	-1 990 595	-6 283	0,3 %
Inntektsutjevning	-87 000	-76 500	-68 302	8 198	-10,7 %
Fylkesskatt	-945 000	-962 000	-968 550	-6 550	0,7 %
Naturressursskatt	-	-	-5 096	-5 096	
SUM	-3 011 497	-3 022 812	-3 032 543	-9 731	0,3 %

Det er avvik mellom budsjett og regnskap for skatteinntekter og inntektsutjevning (motsatt fortegn) og disse to faktorene må sees i sammenheng.

3.4 Finansforvaltningen

I henhold til Troms fylkeskommunes finansreglement, vedtatt av fylkestinget i sak 89/16, skal det hvert år fremlegges finansiell årsrapport som egen sak for fylkestinget i mars. I denne rapporteres det om forvaltningen av likvide midler og låneporteføljen.

Hovedkonklusjonene i årsrapport 2018 er:

1. Forvaltningen av kortsiktige likvide midler samt gjeldsforvaltningen ligger innenfor risikoramme i finansreglementet.
2. Fylkeskommunen har økonomisk evne til å tåle mulige finansielle tap som følge av en merkbar endring i rentenivået.

For øvrige kommentarer vises til finansiell årsrapport 2018 som ble behandlet i fylkestinget i sak 21/19.

Renteinntekter

Renteinntektene består i hovedsak av renter av bankinnskudd og rentebytteavtaler, henholdsvis 12,5 og 0,4 mill. kroner. Fordelingen er vist i tabell 3.4.1 nedenfor. Rentebytteavtaler omtales nærmere i avsnittet under. Det er utbetalt vel 11.000 kroner i aksjeutbytte for vassdragskort i Lysbotnvassdraget.

Tabell 3.4.1 Renteinntekter i 2018. Tall i 1000 kroner.

Konto (T)	Regnskap
Renter av bankinnskudd	-12 485,9
Renter av fondsmidler	-8,1
Renteswap (rentebytteavtaler) inntekter	-376,9
Diverse renteinntekter	-94,6
Aksjeutbytte	-11,0
Sum	-12 976,5

Rente- og avdragsutgifter

Rente- og avdragsutgifter ført i driftsregnskapet i 2018 ble 152,2 mill. kroner, hvorav renter eksklusive rentebytteavtaler utgjorde 45,3 mill. kroner og avdrag 110,1 mill. kroner. I tillegg ble det nedbetalt 0,4 mill. kroner i ekstraordinære avdrag bokført i investeringsregnskapet.

Samlet renteutgift for låneporteføljen var 46,6 mill. kroner og bestod av netto utgift på etablerte rentebytteavtaler, renteutgifter på ordinære lån og obligasjonslån, henholdsvis 1,3 og 45,3 mill. kroner. Dette er vist i tabell 3.4.2 nedenfor.

Tabell 3.4.2 Låneporteføljens samlede kapitalkostnader i 2018. Tall i 1000 kroner.

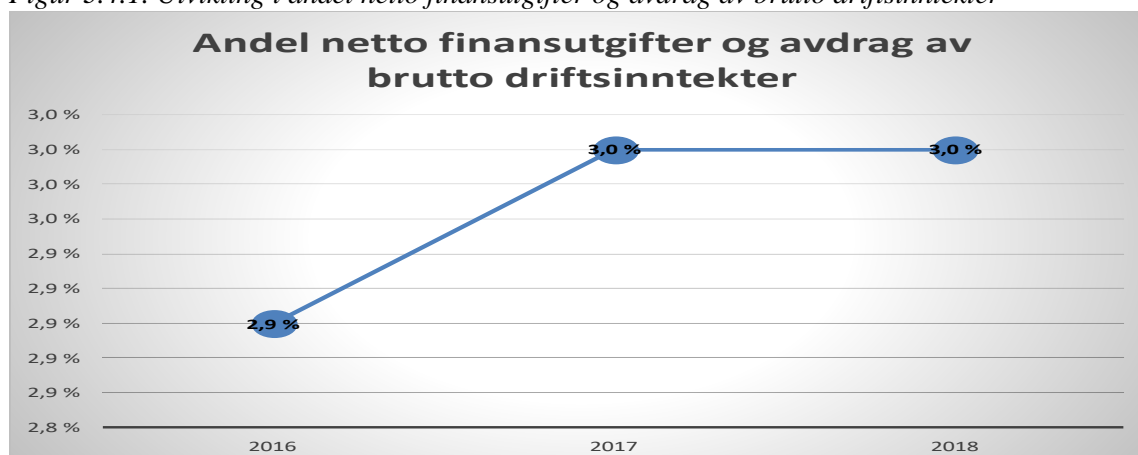
Konto (T)	Regnskap
Renteutgifter av rentebytteavtaler	1 710,1
- Renteinntekter av rentebytteavtaler	375,9
= Netto utgift av rentebytteavtaler	1 334,2
+ Renteutgifter av ordinære- og obligasjonslåneopptak	45 305,5
= Låneporteføljens samlede renteutgift	46 639,7
+ Låneporteføljens samlede avdragsutgifter	110 084,2
= Låneporteføljens samlede kapitalkostnader	156 723,9

Samlede kapitalkostnader var 156,7 mill. kroner i 2018.

Årsregnskapets note 8 viser avdrag på lån og forholdet mellom utgiftsførte avdrag i driftsregnskapet og kravet om minimumsavdrag. I 2018 betalte fylkeskommunen 22,9 mill. kroner mer i avdrag enn lovens krav til minimumsavdrag. Det betyr at det ble betalt mer enn det som antas å være kapitalslitet på anleggsmidlene (avskrivningene).

I figuren nedenfor er Troms fylkeskommunes utvikling i netto finans- og avdragsutgifter som andel av brutto driftsinntekter vist for årene 2016-2019.

Figur 3.4.1. Utvikling i andel netto finansutgifter og avdrag av brutto driftsinntekter

Andelen driftsinntekter som er bundet opp til betaling av renter og avdrag (finansutgifter) lå på 3,0 prosent i 2018, og er uendret fra 2017.

3.5 Pensjon

Note 3 i årsregnskapet gir en grundig innføring i Troms fylkeskommunes pensjonsordninger i Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens Pensjonskasse (SPK), samt de tallstørrelser og –sammenhenger som ligger til grunn for pensjonskostnadene.

I 2018 er det regnskapsført 172,97 mill. kroner i premieinnbetalinger. I tillegg er det utgiftsført 35,63 mill. kroner i amortiserte premieavvik fra tidligere år. Til fradrag for dette kommer premieavvik for 2017 med 25,26 mill. kroner. Det er inntektsført 22 mill. kroner fra premiefondet i KLP. Netto pensjonsutgifter i 2018 utgjorde 161,35 mill. kroner og fordelte seg slik:

Tabell 3.5.1 Pensjon. I 1000 kroner

Pensjonskostnader	Regnskap	Budsjett	Regnskap	Avvik 2018
	2017	2018	2018	
Sum pensjonspremier	151 760	178 268	172 974	5 294
Premiefond KLP	-16 638	-21 994	-21 994	0
Premieavvik	-9 302	-38 587	-25 259	-13 328
Amortiserte premieavvik	34 591	35 627	35 627	0
Sum pensjonskostnader	160 411	153 314	161 348	-8 034

Et avvik mellom budsjett og regnskap på totalt 8 mill. kroner i merforbruk, kan i hovedsak knyttes til lavere premieavvik enn budsjettet. Mindreforbruk på betalte pensjonspremier trekker i motsatt retning.

Både premieavvik og pensjonspremier ble i siste budsjettoppfølging for 2018 budsjettet på nivå med estimatene fra KLP og SPK. Endelig premieavvik viser en mindreinntekt på 13,32 mill. kroner eksklusiv arbeidsgiveravgift. Av dette er 2,15 mill. kroner mindreinntekt KLP og 11,17 mill. kroner mindreinntekt SPK (pedagogisk ansatte).

Pensjonspremier har samlet sett et mindreforbruk på totalt 5,29 mill. kroner i 2018. Årsakene er sammensatte, men en del av forklaringen kan knyttes til at sentrale tallstørrelser har blitt kjent først sent i regnskapsåret. Pensjonspremier fra SPK viser et mindreforbruk på 9,24 mill. kroner, mens tilsvarende tall fra KLP gir et merforbruk på 4,75 mill. kroner sammenlignet med budsjett.

Amortisering av tidligere års premieavvik er 10,37 mill. kroner høyere enn premieavviket i 2018. Det betyr at «pensjonsgjelden» er blitt 10,37 mill. kroner lavere enn ved utgangen av 2017. Siden 2015 har akkumulert premieavvik hatt en årlig reduksjon ved at premieavviket har vært lavere enn amortiseringen. Per 31.12.2018 utgjør akkumulert premieavvik 168 mill. kroner eksklusiv arbeidsgiveravgift (Jf. note 3 i Årsregnskap 2018).

Totale pensjonspremier viser en økning på 21,21 mill. kroner fra 2017 til 2018, tilsvarende 14 prosent. Økningen skyldes i hovedsak at forventet lønnsvekst er justert opp i løpet av 2018. Inntektsført utbytte fra premiefond har økt med 5,36 mill. kroner fra 2017 til 2018. Når både premieavvik og amortiserte premieavvik regnes med, viser totale pensjonskostnader i 2018 en liten økning på 0,94 mill. kroner, sammenlignet med 2017.

4 Balansen

Tabellen nedenfor viser Troms fylkeskommunes balanse pr. 31.12.17 og 31.12.18.

Tabell 4.1. Troms fylkeskommunes balanse. Tall i kroner.

Troms fylkeskommune Økonomisk oversikt balanse KOSTRA Beskrivelse	Regnskap 2018	Regnskap 2017
Faste eiendommer og anlegg	5 796 980 128,59	5 313 548 892,97
Utstyr, maskiner og transportmidler	118 564 433,43	105 304 593,78
Utlån	73 921 649,35	100 058 229,22
Aksjer og andeler	412 482 525,50	405 269 068,50
Pensjonsmidler	2 537 444 139,00	2 398 261 068,00
Sum anleggsmidler (A)	8 939 392 875,87	8 322 441 852,47
Kortsiktige fordringer	403 933 384,98	277 258 966,06
Premieavik	182 819 956,00	191 366 515,00
Kasse, bankinnskudd	1 404 112 912,51	1 375 711 885,37
Sum omløpsmidler (B)	1 990 866 253,49	1 844 337 366,43
SUM EIENDELER (A + B)	10 930 259 129,36	10 166 779 218,90
Disposisjonsfond	-325 730 093,41	-203 594 093,41
Bundne driftsfond	-367 895 387,80	-436 422 853,51
Ubundne investeringsfond	-33 047 432,50	-2 928 432,50
Bundne investeringsfond	-8 240 007,00	-4 711 683,92
Regnskapsmessig mindreforbruk	-13 104 935,24	-41 277 166,46
Udekket i investeringsregnskapet		0,00
Kapitalkonto	-3 451 433 591,74	-3 105 475 028,36
Egenkapital, endring regnskapsprins...	90 343 163,00	90 343 163,00
SUM EGENKAPITAL (C)	-4 109 108 284,69	-3 704 066 095,16
Ihendehaverobligasjonslån	-625 100 000,00	-625 100 000,00
Pensjonsforpliktelse	-2 955 213 116,00	-2 895 217 062,00
Andre lån	-1 982 287 378,00	-1 789 157 757,00
Sum langsiktig gjeld	-5 562 600 494,00	-5 309 474 819,00
Annen kortsiktig gjeld	-1 254 921 867,67	-1 152 146 126,74
Premieavik	-3 628 483,00	-1 092 178,00
Sum kortsiktig gjeld	-1 258 550 350,67	-1 153 238 304,74
SUM GJELD (D)	-6 821 150 844,67	-6 462 713 123,74
SUM EGENKAPITAL OG GJELD (C + D)	-10 930 259 129,36	-10 166 779 218,90
Ubrukte lånemidler	74 641 209,87	92 507 994,89
Motkonto for memoriakontiene	-74 641 209,87	-92 507 994,89

Troms fylkeskommunes brutto lånegjeld

Fylkeskommunens samlede langsiktige lånegjeld var om lag 2,6 mrd. kroner pr. 31.12.18. Fylkeskommunen har fem obligasjonslån på til sammen 0,6 mrd. kroner. Ingen av disse gikk til hovedforfall/refinansiering i 2018. Første hovedforfall blant obligasjonslånene er 28.11.19. Flere detaljer finnes i note 7 i årsregnskapet.

I henhold til vedtak i fylkestinget ble det gjennomført låneopptak på til sammen 303,6 mill. kroner i 2018. Etter gjennomført tilbudskonkurranse, der tildelingsmekanismen var basert på mest konkurransedyktige pris, ble det gjort låneopptak i Kommunalbanken.

Ubrukte lånemidler ble redusert med 17,9 mill. kroner i løpet av 2018 og var 74,6 mill. kroner ved årsslutt.

Fylkeskommunens likviditet

Tabellen under viser Troms fylkeskommunes likviditetsgrader pr. 31.12.17 og 31.12.18.

Tabell 4.2 Troms fylkeskommunes likviditetsgrader.

	31.12.18	31.12.17
$Likviditetsgrad\ 1 = \frac{Omløpsmidler}{Kortsiktig\ gjeld} > 1,50$	1,58	1,60
$Likviditetsgrad\ 2 = \frac{Omløpsmidler - Premieavvik}{Kortsiktig\ gjeld} > 1,00$	1,44	1,43
$Likviditetsgrad\ 3 = \frac{Bankinnskudd, kontanter\ o.\ l.}{Kortsiktig\ gjeld} > 0,33$	1,12	1,19

Likviditetsgrad 1 måler evnen til å dekke betalingsforpliktelser når disse forfaller. Anbefalt norm er at likviditetsgrad 1 bør være større enn 1,50. Likviditetsgrad 1 har gått ned fra 1,60 til 1,58 fra 31.12.17 til 31.12.18. Svekkelsen i likviditetsgrad 1 skyldes i hovedsak en økning i kortsiktig gjeld på 105,3 mill. kroner.

Likviditetsgrad 2 måler også evnen til å dekke løpende betalingsforpliktelser, men her trekkes premieavviket ut siden det regnes som det minst likvide av omløpsmidlene, se note 3 i årsregnskapet for en nærmere redegjørelse. Likviditetsgrad 2 er over minimum anbefaling på 1,00 og har styrket seg marginalt fra 1,43 ved utgangen av 2017 til 1,44 ved utgangen av 2018.

Likviditetsgrad 3 sier noe om forholdet mellom de mest likvide midlene og gjeld. Anbefalt norm for likviditetsgrad 3 er 0,33. Pr 31.12.18 er likviditetsgrad 3 lik 1,12.

Pr. 31.12.2018 utgjorde fylkeskommunens likviditet i form av kasse- og bankbeholdning 1,4 mrd. kroner. Av dette var 376,1 mill. kroner bundne fond (drift og investering) og 74,6 mill. kroner var ubrukte lånemidler.

Disposisjonsfond

Ved utgangen av 2018 hadde Troms fylkeskommune 325,7 mill. kroner på disposisjonsfond. I løpet av 2018 er disposisjonsfondet styrket med 122,1 mill. kroner. For nærmere detaljer om disposisjonsfondet henvises til note 12 i årsregnskapet for 2018 samt kap. 2 i årsberetningen.

Bevegelser på disposisjonsfondet gjennom 2018 er vist i tabellen nedenfor.

Tabell 4.3 Disposisjonsfond, Troms fylkeskommune.

	Status per 31.12.2017	Vedtatt budsjett 2018 FTG 106/17	Endring per 30.4. FTG 40/18	Endring per 31.8. FTG 72/18	Endring per 15.10. FTG 92/18	Endring per 15.10. FTG 93/18	Disposisjonsfond per 31.12.2018
Disposisjonsfond	-203 594 093	-11 227 000	-22 606 000	-1 585 000	2 400 000	-89 118 000	-325 730 093
Herav:							
Troms fylkeskommune, disposisjonsfond	-153 360 853	-568 000	-22 966 000	-1 645 000		-31 159 000	-209 698 853
Troms fylkeskommune, premieavvik	-44 041 000	-10 659 000					-54 700 000
Stab/BE, Utstyrsfond kantina	-568 240					150 000	-418 240
Stabsjef, kartlegging reinbeiter	-250 000		250 000				-
Stabssjef Nord-Norsk råd (avslutta 2018)	-60 000			60 000			-
Stab/IT, IT-infrastruktur	-3 459 000				2 400 000		-1 059 000
Fylkesråd/Stabsjef, regionreformen	-1 745 000					700 000	-1 045 000
Fylkeseldrerådet	-110 000		110 000				-
Kultur, fylkesbibliotekets utviklingsmidler	-					-500 000	-500 000
FRNU Fylkeskommunalt regionalt nærings- og utviklingsfond i Troms	-					-58 309 000	-58 309 000

5 Investering

Stabil investeringstakt

Brutto investeringsutgifter har de siste årene vært på om lag samme nivå og var 698,7 mill. kroner i 2018, en økning på 1 prosent fra 2017 da det ble investert for brutto 691,8 mill. kroner. Det ble også investert i aksjer og andeler, gitt utlån og foretatt ekstraordinære avdrag på innlån.

I 2018 holdt prognosene og budsjetterte finansieringskilder var tilstrekkelig til å dekke de samlede investeringene, slik at investeringsregnskapet ble avlagt med null udekket/udisponert. I avsnittet «Finansiering av investeringene» nedenfor beskrives inntektene i investeringsregnskapet mer detaljert.

Tabell 5.1 – regnskapsskjema 2A investering (side 11 i trykt årsregnskap)

Troms fylkeskommune - regnskapsskjema 2A investering					
Linje	Beskrivelse	Regnskap 2018	Regulert budsjett 2018	Opprinnelig budsjett 2018	Regnskap 2017
LN01	Investeringer i anleggsmidler	698 651 628	771 681 710	627 656 000	691 780 958
LN02	Utlån og forskutteringer	850 000	850 000	0	1 700 000
LN03	Kjøp av aksjer og andeler	7 403 290	7 403 300	0	4 406 524
LN04	Avdrag på lån	400 000	400 000	0	110 259 000
LN05	Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	33 628 765
LN06	Avsetninger	38 359 007	30 119 000	0	1 646 032
LN07	Årets finansieringsbehov (L1:L6)	745 663 925	810 454 010	627 656 000	843 421 279
	<i>Finansiert slik:</i>				
LN09	Bruk av lånemidler	-321 480 622	-337 491 150	-308 559 000	-389 673 731
LN10	Inntekter fra salg av anleggsmidler	-1 706 502	-1 010 000	0	-1 119 117
LN11	Tilskudd til investeringer	700 000	3 567 300	0	-680 689
LN12	Kompensasjon for merverdiavgift	-125 735 516	-136 975 160	-114 606 000	-116 619 439
LN13	Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-136 040 970	-189 189 000	-128 877 000	-159 320 329
LN14	Andre inntekter	-1 364 221	-1 107 800	0	-1 961 243
LN15	Sum ekstern finansiering (L9:L14)	-585 627 831	-662 205 810	-552 042 000	-669 374 548
LN16	Overført fra driftsregnskapet 1)	-141 303 666	-140 971 500	-75 614 000	-171 640 014
LN17	Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0
LN18	Bruk av avsetninger	-18 732 427	-7 276 700	0	-2 406 717
LN19	Sum finansiering (L15:L18)	-745 663 925	-810 454 010	-627 656 000	-843 421 279
LN20	Udekket/udisponert L7-L19	0,00	0	0	0,00

Det ble i 2018 nedbetalt ekstraordinært avdrag på lån med 0,4 mill. kroner etter salg av anleggsmidler (Flytekai Harstad), mot 110,259 mill. kroner året før til innfrielse av låneopptak knyttet til tidligere års forskuttering i påvente av statlige rassikringsmidler.

I det påfølgende gis en redegjørelse for vesentlige avvik mellom budsjetterte og regnskapsførte utgifter og inntekter i investering.

Investering i anleggsmidler

Sum investeringer (LN01 i regnskapsskjema 2A) viser et avvik mellom regulert budsjett og regnskap på 73 mill. kroner mindre påløpt enn budsjettert. Avviket er på om lag 9,5 prosent samlet sett, og vurderes å være i samsvar med det som anses som normalt. Det bemerkes at endelig budsjett baseres på prognoser pr. september/oktober, og at det derfor kan være vanskelig å unngå avvik mellom budsjett og regnskap idet aktiviteten avsluttes 31.12.

Avviket skyldes at det på enkelte prosjekt er påløpt betydelig lavere kostnader i 2018 enn prognostisert i budsjettoppfølgingen som ble behandlet i fylkestinget i desember i sak 92/18.

Avviket er hovedsakelig knyttet til samferdselsprosjekter som ikke er avsluttet, og der prognoser fra Statens vegvesen legges til grunn. De største avvikene er på prosjekt 7231 Bjarkøyforbindelsen, hvor forbruket i 2018 var 29,6 mill. kroner lavere enn budsjettert, og på prosjekt 7289 Fv 6 Hagebyvegen-Trondenesvegen (Harstadpakken), med et forbruk 16,8 mill. kroner under budsjett. Også andre prosjekt i Harstadpakken viser samlet sett et mindreforbruk, tilsammen 4,8 mill. kroner sammenlignet med budsjett 2018. Prosjekt 7290 Fv 243 Røynesbukta (skredsikring) viser mindreforbruk i forhold til budsjett med 9,1 mill. kroner.

Til sammen 29 samferdselsprosjekt er i 2018 avlagt med mindreforbruk på 105,9 mill. kroner samlet sett. Det var merforbruk på 23 prosjekt på tilsammen 33,7 mill. kroner, hvorav det største avviket er på prosjekt Fv 866 Langbakken med et merforbruk på 11 mill. kroner. Av alle prosjektene ble 9 avlagt helt i samsvar med budsjett. Det presiseres at de fleste av prosjektene ikke er regnskapsavsluttet, slik at mer-/mindreforbruk ses i forhold til årets budsjett og ikke den samlede rammen.

Avvik på enkeltprosjekt skyldes også at kostnader på veiprojekt finansiert av eksterne midler (stat, kommuner og andre) ikke er korrekt budsjettert. Det gjelder blant annet flere investeringsprosjekt finansiert innenfor belønningsordningen i 2018.

Det vises til note 16 i årsregnskapet for en oversikt over økonomisk status for de ulike investeringsprosjektene, samt ytterligere informasjon om prosjektenes vedtatte kostnadsrammer.

Senere i kapitlet gis en kommentar til de største pågående prosjektene; både ombygde og nye videregående skoler, utvidelse av TANN-bygget og ulike samferdselsprosjekt.

Varige driftsmidler

I tillegg til vedtatte investeringsprosjekt, skal også kjøp av «varige driftsmidler» med innkjøpspris/-verdi over kr 100 000 og med over 3 års levetid, føres i investeringsregnskapet. De tre siste årene er følgende større utstyrskjøp gjort:

Mill kroner	2018	2017	2016
Varige driftsmidler*	15,018	8,985	20,887

*Inventar, utstyr, biler m.v.

Utlån og aksjer

Det ble i 2018 gitt to nye fiskeflåtelån på henholdsvis kr 500 000 og kr 350 000. Det ble ikke konstatert tap på tidligere års utlån. Samlede utlån til fiskeflåten var 4,96 mill. kroner ved utgangen av året. Til annet næringsliv var sum utlån 2,76 mill. kroner.

Utlån til russiske studenter som studerer i Tromsø uten støtte fra Lånekassen, ble fra og med høsten 2013 gitt gjennom Sparebank1 Nord-Norge med garanti fra Troms fylkeskommune. Ordningen opphørte i 2018. Restlån i fylkeskommunens regnskap var 0,199 mill. kroner ved utgangen av regnskapsåret, mens restlån via Sparebank1 Nord-Norge var om lag 1,8 mill. kroner. Det ble konstatert tap på til sammen 0,42 mill. kroner på slike lån i 2018.

I tillegg ble fylkeskommunens salg av aksjer i kraftselskapet Ymber AS til Troms Kraft AS, i 2017 finansiert gjennom etablering av et ansvarlig lån til Troms Kraft AS på 91,5 mill. kroner. Lånet løper avdragsfritt i 10 år, og belastes årlig med 6 prosent rente. Troms Kraft AS nedbetalte i regnskapsåret avdrag med 30 mill. kroner, som i sin helhet ble avsatt til fond i 2018.

Nye utlån utgiftsført i investeringsregnskapet har utviklet seg slik de siste tre årene:

<i>Mill kroner</i>	2018	2017	2016
Utlån	0,850	1,700	0,450
Ansvarlig lån*	0,000	91,500	0,000

*pluss påløpte renter kr 4 500 868 pr. 31.12.2018.

I 2018 ble det kjøpt aksjer i selskapet Norinnova (kr 2 669 507). Det ble i løpet av året innbetalt egenkapitalinnskudd til KLP med 4,734 mill. kroner. De siste tre årene har fylkeskommunen gjort følgende aksjekjøp (se også note 5 og 15 til årsregnskapet):

<i>Mill kroner</i>	2018	2017	2016
Aksjekjøp	2,669	0,003	1,100
EK-tilskudd KLP	4,734	4,404	4,099

Det er i løpet av 2018 solgt aksjer i selskapet Ruter AS/Interoperabilitetstjenester AS. Det vises til årsregnskapets note 5 for detaljer om hvilke aksjer som er solgt og/eller overdratt eller nedskrevet i løpet av regnskapsåret.

Finansiering av investeringene

Troms fylkeskommune har i 2018 finansiert utgiftene i investeringsregnskapet (inkl. avsetninger) med følgende inntekter/innbetalinger:

Tabell 5.2 – finansiering av investeringene (utdrag av økonomisk oversikt investering på side 16 i trykt årsregnskap)

Linje	Beskrivelse	Regnskap 2018	Regulert budsjett 2018	Opprinnelig budsjett 2018	Regnskap 2017
LN01	Salg av driftsmidler og fast eiendom	-1 510 000	-1 010 000	0	-1 086 117
LN02	Andre salgsinntekter	-1 107 824	-1 107 800	0	-1 961 243
LN03	Overføringer med krav til motytelse	-105 051 796	-158 220 000	-128 877 000	-158 131 439
LN04	Kompensasjon for merverdiavgift	-125 735 516	-136 975 160	-114 606 000	-116 619 439
LN05	Statlige overføringer	0	2 790 000	0	19 311
LN06	Andre overføringer	700 000	777 300	0	-700 000
LN07	Renteinntekter og utbytte	-256 397	0	0	0
LN08	Sum inntekter (L1:L7)	-232 961 533	-293 745 660	-243 483 000	-278 478 926
LN25	Bruk av lån	-321 480 622	-337 491 150	-308 559 000	-389 673 731
LN26	Salg av aksjer og andeler	-196 502	0	0	-33 000
LN27	Mottatte avdrag på utlån	-30 989 174	-30 969 000	0	-1 188 891
LN28	Overført fra driftsregnskapet	-141 303 666	-140 971 500	-75 614 000	-171 640 014
LN30	Bruk av disposisjonsfond	-2 400 000	-2 400 000	0	-41 000
LN31	Bruk av bundne driftsfond	-11 620 743	-165 000	0	-366 504
LN32	Bruk av ubundne investeringsfond	0	0	0	-830 000
LN33	Bruk av bundne investeringsfond	-4 711 684	-4 711 700	0	-1 169 213
LN34	Sum finansiering (L25:L33)	-512 702 392	-516 708 350	-384 173 000	-564 942 352

Inntekter fra salg av driftsmidler og fast eiendom består av:

Mill kroner	2018	2017
Transportmidler/kontormaskiner/driftsmidler	1,100	0
Tomter	0	0,112
Fast eiendom	0,500	0,974

Andre salgsinntekter kommer fra salg i veiregnskapet (prosjekt Fv 863 Kvalsundtunnelen).

Overføringer med krav til motytelse består av refusjoner og prosjektmidler i all hovedsak fra stat. Både skredsikringsmidler, overføringer fra belønningsordningen og bompenginntekter inngår i denne posten. Det er netto inntektsført bompenger med 55,296 mill. kroner som vedrører Harstadpakken. Refusjoner inkludert statlige overføringer består blant annet av rassikringsmidler til følgende prosjekt:

Mill kroner	2018	2017
Prosjekt 7106 Skredvarsling Holmbuktura	1,502	0
Prosjekt 7107 Aktiv skredkontroll fylkesvei	0,867	0
Prosjekt 7112 Skredsikring Fv2 Aun	0,818	13,668
Prosjekt 7124 Fjellskjæringer Fv	0,437	0
Prosjekt 7125 Fv 83 Målneset, skredsikring	0,091	0
Prosjekt 7126 Fv 862 Ersfjord-Steinfjord (Tungeneset), skredsikring	0,090	0
Prosjekt 7290 Skredsikring Røynebukta	37,035	4,182

Andre overføringer i 2018 er tilbakeføring av tilskudd fra kommuner, såkalte spleiselag, knyttet til planleggingsmidler (Lyngen kommune).

Posten kompensasjon for merverdiavgift utgjorde 125,736 mill. kroner i investeringsregnskapet, en mindreinntekt på litt over 11 mill. kroner (8,2 prosent). Avviket skyldes lavere investeringsutgifter (og tilsvarende lavere merverdiavgiftsutgifter), men i tillegg nevnes at nivået på denne inntekten er vanskelig å budsjettere.

Det investeres fortsatt mest på samferdselssektoren

De største investeringene har også i 2018 vært på samferdselssektoren med 645,1 mill. kroner samlet for både vei- og kollektivsektoren, en økning på 54 mill. kroner fra 2017. Investeringer i nye og renoverte skolebygg, gjennomført av drift- og utbyggingscenteret, utgjorde 49,6 mill. kroner i 2018.

Tabell 5.3 – regnskapsskjema 2B investering (side 12 i trykt årsregnskap)

Investeringer i anleggsmidler pr. sektor	Regnskap 2018	Regulert budsjett 2018	Opprinnelig budsjett 2018	Regnskap 2017
Politiske styringsorganer	0,00	0	0	0,00
Stab og støttefunksjoner (inkl. bygg & eiendom)	2 862 841,38	3 352 700	0	92 211 108,68
Utdanningssektoren	49 630 455,57	49 154 460	32 404 000	8 789 513,46
Tannhelsesektoren	1 077 672,50	2 000 000	3 500 000	0,00
Kultursektoren	0,00	0	0	0,00
Samferdsels- og miljøsektoren	645 080 658,22	717 174 550	591 752 000	590 672 595,97
Næringssektoren	0,00	0	0	0,00
Sektorovergripende poster	0,00	0	0	107 740,00
Sum LN01	698 651 627,67	771 681 710	627 656 000	691 780 958,11

Investeringsregnskapet ble samlet sett gjort opp uten udekket/udisponert (saldert med mindre forbruk av lånemidler). Avvikene mellom budsjett og regnskap på sektornivå viser til dels betydelig mindreforbruk, både på skolebygg (under utdanningssektoren) og for samferdsels- og miljøsektoren. Avvikene (mindreforbruket) jamfør budsjett skyldes som tidligere omtalt i hovedsak at prognosene som lå til grunn for budsjettreguleringene vedtatt av fylkestinget i sak 92/18, ikke traff på prognosene og faktisk påløpte kostnader ved årsslutt. Nedenfor kommenteres de største prosjektene. Fylkeskommunens prosjektnummer framkommer i parentes. Det vises til note 16 i årsregnskapet for en samlet oversikt over investeringsprosjektene i 2018.

Utdanningssektoren

Senja videregående skole, Finnfjordbotn – nybygg (8842)

Nybygget var ferdig til skolestart august 2016. Hele bevilgningen er medgått, men det er ikke oppnådd enighet mellom fylkesbyggesjefen og entreprenøren NCC om sluttregnskap. I 2018 er det er påløpt kostnader ved kjøp av tjenester i forbindelse kontroll av utførelse brann og til juridiske tjenester.

Etter overtakelse er det registrert en rekke reklamasjoner fra byggherren Troms fylkeskommune. Disse reklamasjonene utføres fortløpende, men det er fortsatt uklart når alt er utført. Inntil alt er fullført er forhandlingene om sluttregnskap stilt i bero. Det er inngått avtale mellom partene om at sluttregnskapet skal være på plass innen 01.06.2019.

Prosjektrammen er 189,2 mill. kroner. Pr 31.12.2018 er det medgått kr 195 542 098,69.

Bardufoss Høgtun videregående skole, ny skole (8841)

Nybygget ble overtatt den 09.05.2018 og tatt i bruk til skolestart 2018. Utbedringer av taklekkasjer har pågått fra vinter/våren 2018 og forutsettes fullført som reklamasjonsarbeid i løpet av første halvår 2019.

Slutfaktura er mottatt og den er besvart, men det er stor avstand mellom partene. Det er ikke avsatt midler i budsjettet for 2019. Det må påregnes at det påløper kostnader i forbindelse med kontroll av utbedringsarbeider og kjøp av juridiske tjenester i 2019.

Prosjektrammen er 319,2 mill. kroner. Pr 31.12.2018 er det medgått kr 303 829 622,99.

Senja videregående skole, Finnfjordbotn – PPT/OT – Ombygging (8835)

Prosjektet ble overtatt i april 2018. Arealene er tatt i bruk av PPT/OT og skolen. Prosjektet er avsluttet og det er oppnådd enighet om sluttoppgjøret innenfor vedtatt budsjett.

Kostnadsrammen er 7,0 mill. kroner. Pr 31.12.2018 er det medgått kr 7 020 273,-.

Ishavsbyen videregående skole, ny skole (8881)

Aktiviteten i 2018 har vært knyttet til å oppdatere funksjons- og arealprogrammet, utarbeide konkurransegrunnlag for totalentreprise med samspill i tidligfase og å gjennomføre anbudskonkurranse. Konkurransen er gjennomført og vi er nå inne i evalueringsfasen. Oppstart anslås til juni 2019.

Prosjektets ramme er 299,3 mill. kroner. Det var budsjettert med kr 600 000,- i 2018. Pr 31.12.2018 er det medgått kr 7 020 273,-.

Nord-Troms videregående skole, Skjervøy – Ombygging (8869)

Prosjektet er avsluttet og tatt i bruk. Det er oppnådd enighet mellom partene om sluttoppgjøret innenfor vedtatt budsjett.

Samlet finansiering er 18,225 mill. kroner. Medgått pr 31.12.2018 er kr 15.902.561,85.

Ny videregående skole i Harstad (8822)

Fylkestinget gjorde i sakene 35 og 91/18 vedtak som i 2018 har blitt fulgt opp på følgende måte:

1. Tre ulike tomter er vurdert, med hensyn til plassering av ny skole, fra følgende forhold:
 - a. Reguleringsmessige forhold
 - b. Hensyn til fornminner
 - c. Er det mulig å bygge og holde skole i drift på samme tomt?
 - d. Plass for bygging av idrettshall/kroppsøvingslokaler?
2. Samarbeid med Harstad kommune om bygging av idrettshall

Total bevilgning er 1 020 mill. kroner. Medgått pr 31.12.2018 er kr 472 242,75.

Tannhelsesektoren – tilbygg til TANN-bygget

Forprosjekt for tilbygget var klart høsten 2018 og anbudsdokumenter for en totalentreprisekontrakt er utarbeidet og klar for utsendelse i mars 2019. Det forventes byggestart høsten 2019 og med normal fremdrift forventes prosjektet å stå ferdig i 2. halvår 2020.

Fylkestinget bevilget i sak 56/18 60 mill. kroner. Det er pr 31.12.2018 medgått kr 1 702 870,59.

Samferdselssektoren - fylkesveg

I 2018 er det samlet brukt omlag 531 mill. kroner (brutto) til investeringer i fylkesveg, inkludert skredsikringsmidler, bompenger og midler overført fra driftsrammen. Størstedelen av investeringsrammen er benyttet til de to prosjektene Bjarkøyforbindelsene og Fv 848 Fornes - Sørrollnes. Det er også gjennomført flere andre prosjekter, blant annet på gang- og sykkelveger, tunnelutbedringer og utskifting av bruer. Det har også vært oppstart på fylkesvegprosjekt som inngår i Harstadpakken.

Bjarkøyforbindelsene (7231)

Prosjektet hadde et forbruk på 282 mill. kroner i 2018, og den samlede kostnaden er hittil kommet opp i 1 197 mill. kroner. Prosjektet ble i hovedsak ferdigstilt i 2018 og offisiell åpning av tunnelen og bruene fant sted 15.12.2018. Bjarkøyforbindelsene ble da åpnet for trafikk og fergesambandet ble lagt ned.

Fv 848 Fornes – Sørrollnes (7248)

Det er medgått 120,2 mill. kroner i 2018. Anslått totalkostnad for prosjektet er 130 mill. kroner. Arbeidet i 2018 har vært delprosjekt 3 på strekningen (Ura), et prosjekt som ble utsatt fra 2017. På grunn av en hendelse med utglidning av masser ble det en stopp i arbeidene høsten 2018 som medførte at prosjektet ikke er ferdigstilt i henhold til opprinnelig tidsplan. Prosjektet forventes ferdigstilt i 2019.

Fv 866 Langbakken (7285)

Forbruk var i 2018 på 35,1 mill. kroner, forventet totalkostnad for prosjektet er 116 mill. kroner. Den nye Langbakken ble åpnet for trafikk 4. juli 2018.

Fv 86 Forlengelse av gang og sykkelveg Tømmervik-Grunnreis (7113)

Tiltaket gjelder forlengelse med 670 meter av gang- og sykkelveg bygd i 2016. I 2018 er det medgått 16,5 mill. kroner til prosjektet. Gang og sykkelvegen ble åpnet i desember 2018, men noen mindre arbeider vil bli ferdigstilt i 2019. Totalkostnaden for prosjektet er 23 mill. kroner.

Fv 57 Grøtffjord (7213)

Tiltaket gjelder fjerning av en bergknaus for å forbedre sikt og fremkommelighet på strekningen. Det er brukt 6,3 mill. kroner til tiltaket i 2018. Prosjektet ferdigstilles i 2019.

Harstadpakken

Harstadpakken blir finansiert med bompenger samt statlige, kommunale og fylkeskommunale midler. I tillegg har fylkeskommunen satt av 2,5 mill. kroner per år til å øke kollektivtilbudet. Fylkesvegprosjektene utgjør om lag 162 mill. kroner hvorav 24 mill. kroner dekkes av fylkeskommunale midler, 29 mill. kroner av mva-kompensasjon og resterende 109 mill. kroner dekkes av bompenger. I 2018 er det brukt midler på følgende fylkesvegprosjekter i pakken:

- Kollektivtiltak 3,2 mill. kroner
- Fv 6 Hagebyveien 55,7 mill. kroner
- Fv 15 Mercurvegen 3,8 mill. kroner

Det vises for øvrig til oppstilling av samtlige investeringsprosjekt i note 16 til årsregnskap 2018.

Det trykte årsregnskapsdokumentet inneholder også rapporten «Investeringsregnskap pr sektor og prosjekt», hvor regnskap 2018, budsjett 2018, avvik 2018 og regnskap 2017 fremkommer for hvert enkelt prosjekt.

6 Likestilling, etikk og sykefravær

Troms fylkeskommune har en mannlig stabssjef, og i stabssjefens ledergruppe var det fire kvinner og tre menn i 2018. To av fem etatsjefer var kvinner ved utgangen av året. Kjønnfordelingen blant rektorene i de videregående skolene var fem kvinner og elleve menn. Innenfor tannhelse var det seks enhetsledere. Av disse var tre kvinner.

Tabellen nedenfor viser kvinner og menns lønn i ulike stillingskategorier:

	Kvinner	Menn	Snitt totalt
Driftspersonale	419 242	398 862	414 509
Folkevalgt	900 921	914 647	908 764
Leder	781 415	810 348	796 050
Lærere	569 159	555 232	562 760
Rådgivere mv	578 574	601 979	589 039
Tannleger	691 463	799 632	721 403
Totalsum	541 299	581 600	556 932

Kvinnelige rektorer og overtannleger har høyere snittlønn enn sine mannlige kolleger.

Lønnsutviklingen for kvinner og menn drøftes årlig i lønnspolitiske møter med tillitsvalgte. Kvinner oppfordres ved ledighet til å søke de overordnede lederstillingene.

Troms fylkeskommune har utarbeidet en seniorpolitikk som har som formål å beholde og videreutvikle den kompetansen som senioren har, opprettholde høy kvalitet i tjenestetilbudet, samt gi ansatte som ønsker å trappe ned eller avslutte yrkeskarrieren, mulighet til å gjøre det på en fleksibel og verdig måte.

I tilsetningsreglementet fremgår det at kvalifiserte søkere med innvandrerbakgrunn skal innkalles til intervju ved tilsetninger.

I handlingsplanen for inkluderende arbeidsliv har fylkeskommunen som mål å tilby praksisplasser til personer som står utenfor arbeidslivet.

Fylkestinget har vedtatt etiske retningslinjer for ansatte og politikere. Fylkeskommunen har egne retningslinjer for konflikthåndtering, hvor det fremgår hvordan trakassering skal behandles. Varslingsrutinene sikrer behandling av varsling av avvik og kritikkverdige forhold.

Sykefraværet var totalt på 7,6 prosent i 2018, mot 7,1 prosent året før. Sykefraværet blant kvinner var 9,3 prosent i 2018 mot 7,3 prosent året før. Blant menn var sykefraværet på 5,1 prosent i 2018 mot 5,0 prosent året før. Det egenmeldte fraværet er stabilt. I tannhelse var sykefraværet på 10,2 prosent (9,9 prosent året før) og i de videregående skolene 7,5 prosent (6,9 prosent året før).

7 Intern kontroll

Internkontrollen i Troms fylkeskommune inngår i styrings- og kvalitetssystemet til fylkeskommunen. Det operasjonelle ansvaret for systemet ligger til en kvalitetssikringsgruppe som skal sikre bruk og revisjon av kvalitetsarbeidet. Kvalitetssikringsgruppens rapport for 2018 er behandlet av fylkesrådet i møte 12.3.2019, sak 68/19.

Målet med styrings- og kvalitetssystemet er at fylkeskommunen skal levere bedre tjenester gjennom helhetlig virksomhetsstyring og risikoreduksjon og en styrket internkontroll. Systemet er beskrevet i en styrings- og kvalitetshåndbok som revideres årlig. Håndboken beskriver hvordan systemet fungerer på systemnivå: ansvarsforhold, rapporteringssløyfer og inneholder verktøy for at fylkeskommunen skal kunne ha en god og betryggende kontroll med virksomheten. Herunder prosedyre for rapportering av avvik og metode for risiko- og vesentlighetsvurderinger.

For at fylkeskommunen enkelt skal kunne dokumentere prosesser brukes et elektronisk verktøy som heter [styrings- og kvalitetssystemet](#). Verktøyet består av seks moduler og en APP for registrering av avvik og gjennomføring av vernerunder:

- EK-håndboka, som er et dokumentstyringsverktøy.
- Avviksrapportering (web)
- Risiko- og vesentlighetsvurderinger (web)
- Vernerunder (web)
- Revisjoner (web)
- Årshjul (web)
- GDPR (web)

Kvalitetssikringsgruppens organisering av arbeidet tar utgangspunkt i et årshjul med minimum 4 møter i året. Hovedfokuset har vært å følge opp bruken av kvalitetssystemet og bygge kultur for at de elektroniske verktøyene brukes. Kvalitetsarbeidet foregår ulike steder i organisasjonen. For eksempel får kvalitetsarbeidet mye drahjelp fra HMS-arbeidet som har fokus på avviksmeldinger og bruk av den elektroniske modulen for dokumentasjon og saksbehandling. Inntil nylig har det vært mulig å melde avvik på papir, men den muligheten er nå fjernet. Fylkeskommunens prosedyrer for avvikshåndtering er oppdatert i løpet av året i henhold til HMS-avvik og brudd på personopplysningsloven.

GDPR

Ny personopplysningslov trådte i kraft 20. juli 2018. I den ivaretas også EUs forordning om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger. Ny personvernlovgivning stiller nye krav til, inkludert dokumentasjonskrav, for hvordan Troms fylkeskommune håndterer personopplysninger. Fylkeskommunen har derfor anskaffet en ny modul i det elektroniske kvalitetssystemet som ivaretar dokumentasjonskravet. Det er også laget et eget avviksskjema for å melde avvik om brudd på personvernlovgivningen. Kvalitetssikringsgruppen mener at det er en fordel at samme system kan benyttes for å løse ulike oppgaver og på sikt vil det bidra til å bygge kultur for bruk av systemet. Fylkesrådet har i sak 231/18 vedtatt at personvernarbeidet skal rapporteres som del av kvalitetssikringsgruppas rapport. Personvernombudet møter i kvalitetssikringsgruppa.

Årshjulmodul

I tillegg til GDPR-modulen er det også kommet en årshjulsmodul. Denne gir mulighet til å lage årshjul på overordnet nivå og på etat/avdelingsnivå. Det er også mulig å gi oppgaver til ledere/saksbehandlere der systemet sender automatisk påminnelse om gjøremål.

KS-læring

Troms fylkeskommune har de to siste årene jobbet med KS-læring. KS-læring er en kursportal der de ansatte kan gjennomføre e-kurs og melde seg på kurs og arrangementer. I portalen vil all kursinformasjon for den enkelte ansatte være samlet på ett sted. Portalen kan være et godt verktøy for systematisk kompetanseheving og slik bidra til det generelle kvalitetsarbeidet.

Fylkeskommunen har utarbeidet flere interne kurs i tillegg til at det ligger tilgjengelige kurs som andre kommuner og fylkeskommuner har utviklet. Portalen vil bli et viktig verktøy i sammenslåingsarbeidet for å samle kurs og sikre felles opplæring av alle ansatte. Erfaringen så langt er at det ikke er så mange som tar kursene, til tross for annonsering på ansattportalen. Også her må det bygges kultur for å bruke systemet, der man for eksempel ser på muligheten for at enkelte kurs gjøres obligatorisk. Kvalitetssikringsgruppen har følgende kurs i KS-læring om styrings- og kvalitetssystemet: Styrings- og kvalitetssystemet i Troms fylkeskommune, Risikovurdering i Troms fylkeskommune og Avvikshåndtering i Troms fylkeskommune.

8 Politiske styringsorganer

Regnskapet viser at politiske styringsorganer har et mindreforbruk på 1,34 mill. kroner. Regnskapsresultatet er vist i tabell 8.1.

Tabell 8.1. Netto driftsresultat sektor 00 Politiske styringsorganer. I 1000 kroner

Politiske styringsorganer	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Fylkestinget	20 476	22 182	20 725	1 457	6,6
Fylkesrådet	10 822	10 973	11 090	-117	-1,1
SUM SEKTOR	31 298	33 155	31 815	1 340	4,0

8.1 Fylkestingets ansvarsområde

Tabell 8.1.1 Netto driftsresultat Fylkestinget. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Fylkestinget	17 193	18 698	17 497	1 201	6,4
Utgifter tilknyttet valg	948		12	-12	-
Fylkeseldrerådet	387	661	606	55	8,3
Fylkesrådet for funksjonshemmede	245	464	255	209	45,0
Elev- og lærlingeombud	959	1 179	1 175	4	0,3
Mobbeombud	844	1 180	1 180	-	-
SUM Fylkestinget	20 576	22 182	20 725	1 457	6,6

Økonomiske analyse

Fylkestingets ansvarsområde har et mindreforbruk på 1,457 mill. kroner.

Fylkestinget har et mindreforbruk på 1,2 mill. kroner. I hovedsak er det mindreforbruk på lønnsposter med om lag 777 000 kroner og partistøtte med 410 000 kroner.

Utgifter i forbindelse med regionreformen er ikke med i disse tallene da disse utgiftene er dekket av midler knyttet til sammenslåing gitt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Fylkeseldrerådet har et mindreforbruk på 55 000 kroner.

Fylkesrådet for funksjonshemmede har et mindreforbruk på 209 000 kroner.

Elev- og lærlingeombud og Mobbeombud

Elev- og lærlingeombudet og Mobbeombudet har et regnskapsresultat i balanse.

Mobbeombudet har fortsatt å holde høyt fokus på forebyggende arbeid i kommuner og skoler. Først og fremst har det vært jobbet mye med henvendelser fra elever og foreldre – totalt er det

håndtert 162 slike henvendelser i 2018. Det er gitt råd og veiledning for å sikre best mulig ivaretagelse av elevenes rettigheter.

Elev- og lærlingeombudet mottok 70 individuelle henvendelser fra lærlinger, elever, elevråd, foreldre og ansatte i 2018. Det er jobbet med flere saker på systemnivå, og virksomheten preges av møtevirksomhet med utviklingsarbeid i fokus sammen med elevråd, Elevorganisasjon, Ungdommens fylkesråd, skoler, opplæringskontor, utdanningsetaten og andre relevante samarbeidspartnere.

Innholdet i henvendelsene til begge ombudene er fortsatt svært varierende, og vi prøver å foreta veiledning og rådgivning mest mulig tilpasset den enkelte sak. I tillegg til jobbingen med enkelthenvendelser holder ombudene et sterkt fokus på forebygging og nødvendige endringer på systemnivå hos skoler, skoleeiere og hos opplæringskontorene. Ombudene deltar aktivt i bygging av nasjonalt kompetansenettverk på tvers av fylker.

8.2 Fylkesrådets ansvarsområde

Tabell 8.2.1 Netto driftsresultat Fylkesrådet. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Fylkesrådet	8 624	8 791	9 042	-251	-2,9
Til fylkesrådets disposisjon	-	199	65	134	67,3
Utenom ordinært fylkeskommunalt ansvar	2 198	1 982	1 982	-	-
SUM Fylkesrådet	10 822	10 972	11 089	-117	-1,1

Økonomiske analyse

Fylkesrådets ansvarsområde har et merforbruk på 117 000 kroner.

Fylkesrådet har et merforbruk på 251 000 kroner. I hovedsak fordeler dette seg med et merforbruk på lønnsposter med 183 000 kroner og reiseposter med 91 000 kroner. Av merforbruket på lønnspostene skyldes bytte av fylkesråd i perioden om lag 125 000 kroner.

Utgifter i forbindelse med regionreformen er ikke med i disse tallene da disse utgiftene er dekket av midler knyttet til sammenslåing gitt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Tjeneste 40095 Til fylkesrådets disposisjon har et mindreforbruk på 134 000 kroner.

Utenom ordinært fylkeskommunalt ansvar består av midler til Støttesenteret mot incest og krisesentra, Amatheia, Norsk pensjonistforbund i Troms og Gatejuristen.

9 Kontrollorganer

Regnskapet viser at kontrollorganer har et mindreforbruk på 345 000 kroner. Regnskapsresultatet er vist i tabell 9.1.

Tabell 9.1. Netto driftsresultat sektor 01 Kontrollorganer. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Kontrollorganer	4 985	4 736	4 391	345	7,3
SUM SEKTOR	4 985	4 736	4 391	345	7,3

Økonomiske analyse

Sektoren omfatter utgiftene til Kontrollutvalget samt kjøp av revisjonstjeneste fra KomRev NORD IKS og sekretariatstjeneste for kontrollutvalget fra K-sekretariatet IKS.

Mindreforbruket på 345 000 kroner på sektoren fordeler seg med 192 000 kroner på lønnsposter og 153 000 kroner på øvrig drift.

10 Utdanning

Regnskapet viser at utdanningssektoren samlet sett har et merforbruk i 2018 på rundt 6,7 mill. kroner noe som tilsvarer et negativt avvik på omtrent 0,6 prosent i forhold til tildelt budsjetttramme på 1,09 mrd. kroner.

Regnskapsresultatet er vist nedenfor i tabell 10.1.

Tabell 10.1. Driftsresultat sektor 20 Utdanning. I 1000 kroner

Sektor 20 Utdanning	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Videregående skoler	818 816	845 808	851 898	-6 090	-0,7
Fag- og yrkesopplæring	120 646	127 563	124 265	3 298	2,6
Utdanning sentralt	51 621	31 895	37 760	-5 865	-18,4
Annen opplæring	92 440	84 530	82 585	1 945	2,3
Sum Sektor 20 Utdanning	1 083 523	1 089 796	1 096 508	-6 712	-0,6

Videregående skoler (vgs) inkluderer drift, ordinær undervisning, landslinjer, spesialundervisning og tilpasset opplæring. Dersom skolen er involvert i opplæring utover dette, vil tallgrunnlag framkomme under annen opplæring.

Utdanning sentralt inkluderer blant annet administrasjonskostnadene til utdanningsetaten, fellesutgifter og støttefunksjoner, utgifter til elev-pc-er og interne finansieringstransaksjoner.

Annen opplæring gjelder utgifter og inntekter som ikke er direkte knyttet til ordinær videregående opplæring. Dette gjelder fagskoler, voksenopplæring, SMI-Skolen, fengselopplæring samt PPT og oppfølgingstjenesten. I tillegg er det oppdragsundervisning, barnevern, privatister, kantinedrift, vernet botilbud, internat og hybelhus.

Sammendrag økonomisk analyse

Regnskapsresultatet viser et merforbruk ved videregående skoler på rundt 6,1 mill. kroner. Resultatet har sammenheng med kostnader utover budsjett på ordinær undervisning, spesialundervisning og drift.

Innenfor fag- og yrkesopplæring fremkommer det et mindreforbruk på 3,3 mill. kroner. Utdanning sentralt hadde et merforbruk på 5,9 mill. kroner. Avviket kan først og fremst forklares med innkjøp av elev-pc-er og kostnader til spesialundervisning og tilpasset opplæring. Annen opplæring fikk et mindreforbruk på om lag 1,9 mill. kroner.

Måloppnåelse

Hovedmål	Strategi i økonomiplan	Tiltak	Status per 31.12.18
Øke gjennomføringen til dagens nasjonale nivå på 73 %.	Sektorens økonomiske midler skal til enhver tid benyttes på best mulig måte for å oppnå vår hovedmålsetting gjennom strategiplan «Samspill for læring» og fylkestingsmeldingen «Samspill for økt gjennomføring».	<ul style="list-style-type: none"> Strategiplanen «Samspill for læring». Fylkestingsmeldingen «Samspill for økt gjennomføring». 	Troms fortsetter den positive fremgangen når det gjelder gjennomføring, og økte gjennomføringsprosenten fra 66,7% for 2011-kullet til 68,8% for 2012-kullet. Det er forventet ytterligere økning i årene som kommer, gjennom tiltakene knyttet til oppfølgingen av strategiplanen og fylkestingsmeldingen.

Videregående skoler

Tabell 10.2 Driftsresultat videregående skoler. I 1000 kroner

Videregående skoler	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Utgifter eiendomsforvaltning	1 450	3 543	3 283	260	7,3
Skolelokaler og internatbygninger	79 908	80 947	81 033	-86	-0,1
Fellesutgifter og støttefunksjoner	81 779	90 838	86 684	4 154	4,6
Ordinær undervisning	560 598	577 556	578 171	-615	-0,1
Landslinjer	5 597	3 200	3 941	-741	-23,2
Spesialundervisning og tilpasset opplæring	89 484	87 995	96 857	-8 862	-10,1
Skoleskyss bussruter vgs	0	1 729	1 929	-200	-11,6
Sum Videregående skoler	818 816	845 808	851 898	-6 090	-0,7

Regnskapsresultatet for de videregående skolene viser et totalt merforbruk på rundt 6,1 mill. kroner. Dette tilsvarer et negativt avvik på 0,7 prosent i forhold til tildelt budsjetttramme på rundt 846 mill. kroner.

Usikkerhet i forhold til høstens endring i metode for justering av pedagogisk budsjetttramme var en medvirkende faktor til at flere av skolene ikke endte med et resultat i balanse. Avviket framkommer først og fremst gjennom merforbruk på spesialundervisning og tilpasset opplæring (8,9 mill. kroner), landslinjer (0,7 mill. kroner) og ordinær undervisning (0,6 mill. kroner). Deler av merforbruket ble dekket inn av mindreforbruk på blant annet fellesutgifter og støttefunksjoner (4,2 mill. kroner) og utgifter til eiendomsforvaltning (0,3 mill. kroner). Dette skyldes i hovedsak skolenes stramme økonomistyring, der enkelte skoler innførte innkjøpsstopp på et tidlig tidspunkt.

Detaljer omkring avvikene er å finne i tekstbidragene fra de videregående skolene. I tilfeller hvor skolene er involvert i annen opplæring, inngår slik aktivitet som en del av analysen. I tabellen nedenfor er det økonomiske resultatet per skole vist.

Tabell 10.3 Driftsresultat per videregående skole. I 1000 kroner

Skolested	Regulert budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik	Avvik i %
Stangnes	72 358	74 037	-1 679	-2,32
Rå	45 073	45 923	-850	-1,89
Senja	98 894	99 244	-350	-0,35
Nordkjosbotn	29 369	29 612	-243	-0,83
Breivang	55 981	55 960	21	0,04
Kongsbakken	83 442	84 027	-585	-0,70
Tromsdalen	66 949	67 175	-226	-0,34
Ishavsbyen	122 938	123 646	-708	-0,58
Kvaløya	71 683	72 122	-439	-0,61
Nord-Troms	55 247	54 650	597	1,08
Heggen	61 776	61 741	35	0,06
Bardufoss	74 679	74 692	-13	-0,02
Sjøvegan	37 211	37 165	46	0,12

Tabellen nedenfor viser hvilke utdanningsprogram og hvor mange elever og årsverk skolene har.

Tabell 10.4 Utdanningsprogram, elever og årsverk

Skolested (vgs)	Utdanningsprogram per 1.10.2018	Antall elever 1.10.2018 BTM	Antall elever 1.10.2018 Andre	Antall årsverk per 1.1.2018
Stangnes	BA, DH, HO, ME, SS, TP, PB	422	30	94,4
Rå	AO, HO, ID, RM, ST	174	20	62,5
Senja	AO, HO, IB, PB, NA (blå og grønn), RM, SS, ST, TP	599	30	143,0
Nordkjosbotn	EL, HO, ST, TP	186	5	45,2
Breivang	DH, KD, ME, SS	322	0	79,0
Kongsbakken	MD, ST	667	0	112,5
Tromsdalen	ID, ST	605	0	72,0
Ishavsbyen	AO, EL, HO, RM, TP	666	455	169,0
Kvaløya	BA, PB, ST	470	42	86,0
Nord-Troms	AO, EL, HO, ID, NA (blå), PB, SS, ST, TP	276	91	85,6
Heggen	MD, ST	529	22	77,4
Bardufoss	BA, DH, EL, ID, HO, ME, PB, ST	429	26	95,8
Sjøvegan	AO, HO, PB, SS, ST, TP	216	105	59,3
SUM:		5 561	798	1.181,7

Forklaring tabeller:

- Antall elever per 1.10.2018 BTM: kun ordinære elever (eksklusiv spesialundervisning, fagskoler, voksenopplæring, SMI-skolen, fengselsopplæring og landslinjer).
- Antall elever 1.10.2018 Andre: Samtlige elever som ikke kan regnes som ordinære elever, for eksempel elever ved voksenopplæring, fagskole, etc.
- Antall årsverk per 1.1.2018: årsverk totalt, inkludert både drift og pedagogisk personale. Ressursinnsats per elev varierer som følge av ulik størrelse på undervisningsgrupper. Blant annet har musikk 1:1 undervisning.
- Regnskap: alle skolens aktiviteter, også annen opplæring som fagskoler, voksenopplæring, opplæring i fengsel, oppdragsundervisning, privatister, kantinedrift, vernet botilbud, internat og hybelhus.

Tabell 10.5 Forklaring av forkortelser

Forkortelser	Forklaring
ID	<u>Studieforberedende utdanningsprogram:</u> Idrettsfag
MD	Musikk, dans og drama
ST	Studiespesialisering
STFOR	Studiespesialisering – Formgivingsfag
KD	Kunst, design og arkitektur
ME	Medier og kommunikasjon
BA	<u>Yrkesfaglige studieprogram:</u> Bygg- og anleggsteknikk
DH	Design- og håndverk
EL	Elektrofag
HO	Helse- og oppvekstfag
NA (blå)	Naturbruk (Fiske, fangst, akvakultur)
NA (grønn)	Naturbruk (Landbruk og gartner)
RM	Restaurant- og matfag
SS	Service- og samferdsel
TP	Teknikk- og industriell produksjon
AO	<u>Annet:</u> Alternativ opplæring (eks. innføringskurs min. språklige).
IB	International Baccalaureate
PÅB	Påbygging til generell studiekompetanse

Stangnes vgs

Stangnes videregående skole hadde et merforbruk på 1,7 mill. kroner i 2018. Dette utgjorde et negativt avvik på 2,32 prosent i forhold til budsjett.

Merforbruket er i hovedsak knyttet til spesialundervisning og ekstra språkopplæring. Rammen for spesialundervisning ble redusert betydelig skoleåret 2018/2019 uten at det var mulig å redusere kostnadene tilsvarende. Økt behov for oppfølging av flerspråklige har ført til ekstra utgifter.

Øvrige tjenester på skolen viser samlet sett balanse.

Rå vgs

Rå videregående skole hadde et merforbruk på 0,9 mill. kroner i 2018. Dette utgjorde et negativt avvik på 1,89 prosent i forhold til budsjett.

Manglende inntektsføring av gjesteelevsoppgjør for spesialpedagogisk ressurs på rundt 0,45 mill. kroner er hovedårsaken til merforbruket.

I tillegg hadde skolen rundt 0,4 mill. kroner i merforbruk på spesialundervisning gjennom utplassering/praksisplasser.

Heggen vgs

Heggen videregående skole hadde et resultat i balanse for 2018.

Senja vgs

Senja videregående skole hadde et merforbruk på 0,4 mill. kroner i 2018. Dette utgjorde et negativt avvik på 0,34 % i forhold til budsjett.

Merforbruket skyldes ekstrakostnader i forbindelse med skadedyrbekjempelse på internatet. Dette ble ikke dekket av forsikringen.

Bardufoss vgs

Bardufoss videregående skole hadde et resultat i balanse for 2018.

Sjøvegan vgs

Sjøvegan videregående skole hadde et resultat i balanse for 2018.

Nord-Troms vgs

Nord-Troms videregående skole hadde et mindreforbruk på rundt 0,6 mill. kroner i 2018. Dette utgjorde et positivt avvik på 1,08 prosent. Årsakene til avviket er kort oppsummert:

- I 2018 fikk skolen full virkning av reduksjonen av lederressurser som ble gjennomført høsten 2017.
- Oppstart av kombinasjonsklassen (tilbud om mer norsk- og grunnskoleopplæring til minoritetsspråklig ungdom 16-21 år med kort botid og/eller grunnskolebakgrunn) førte til at behovet for ekstra opplæring i ordinære klasser ble redusert.
- Landslinja for ski fikk flere elever fra og med høsten 2018, enn det som var budsjettet.
- Da skolen fram til senhøsten 2018 også hadde teknisk fagskole med i budsjettrapporteringene, ble det innført innkjøpsstopp på avdelingene for drift for å dekke inn forventet merforbruk.

Nordkjosbotn vgs

Nordkjosbotn videregående skole hadde et merforbruk på rundt 0,2 mill. kroner i 2018. Dette utgjorde et negativt avvik på 0,83 prosent i forhold til budsjett.

Skolen hadde et merforbruk på ordinær undervisning (0,6 mill. kroner), spesialundervisning (0,3 mill. kroner) samt en mindreinntekt (0,1 mill. kroner) på hybelhuset. Deler av merforbruket ble dekket inn gjennom stram økonomisk styring av driftsbudsjettet.

Breivang vgs

Breivang videregående skole leverte et resultat i balanse i 2018.

Kongsbakken vgs

Kongsbakken videregående skole hadde et merforbruk på rundt 0,6 mill. kroner i 2018. Dette utgjorde et negativt avvik på 0,70 prosent i forhold til budsjett.

Merforbruket knyttes hovedsakelig til spesialundervisningen. Det reelle merforbruket var vesentlig større, men deler av merforbruket ble dekket inn som følge av restriktivt forbruk på andre områder.

Tromsdalen vgs

Tromsdalen videregående skole hadde et merforbruk på rundt 0,2 mill. kroner i 2018. Dette utgjorde et negativt avvik på 0,34 prosent i forhold til budsjett.

Merforbruket knyttes hovedsakelig til ordinær undervisning.

Ishavsbyen vgs

Ishavsbyen videregående skole hadde et merforbruk i 2018 på 0,7 mill. kroner. Dette utgjorde et negativt avvik på 0,58 prosent i forhold til budsjett.

Skolen hadde på et tidlig tidspunkt forventninger om et merforbruk på den ordinære undervisningen. Som følge av dette ble bruken av øvrige driftsmidler moderert i løpet av året. Ordinær undervisning endte med et merforbruk på 3,7 mill. kroner, hvorav rundt 3,0 mill. kroner av dette ble dekket inn av mindreforbruk på øvrig drift.

Kvaløya vgs

Kvaløya videregående skole hadde et merforbruk på 0,4 mill. kroner i 2018. Til sammen utgjorde dette et negativt avvik på 0,61 prosent i forhold til budsjett.

Merforbruket knyttes hovedsakelig til spesialundervisning og hverdagslivstrening som isolert sett hadde et overforbruk på 0,77 mill. kroner. Deler av merforbruket ble dekket inn gjennom

innsparinger på påbygning, studiespesialisering og drift. Utdanningsetaten og Kvaløya videregående skole utviklet i 2018 en alternativ finansieringsmodell for spesialundervisningen og hverdagslivstrening.

Fag- og yrkesopplæring

Tabell 10.6 Driftsresultat fagopplæring. I 1000 kroner

Fag- og yrkesopplæring	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Fagopplæring i arbeidslivet	11 667	8 042	4 312	3 730	46,4
Lærlingtilskudd	108 979	119 521	119 953	-432	-0,4
Sum Fag- og yrkesopplæringen	120 646	127 563	124 265	3 298	2,6

Økonomisk analyse

Fag- og yrkesopplæring fikk et mindreforbruk på rundt 3,3 mill. kroner. Dette utgjør et positivt avvik på 2,6 prosent i forhold til budsjett.

Som følge av et merforbruk i utbetaling av lærlingtilskudd 2017, ble vedtatt budsjett for 2018 styrket med 13,0 mill. kroner. Den reelle kostnaden til lærlingtilskudd økte med ytterligere 9,8 mill. kroner ut over det økte budsjettet i 2018. Dette ble dekket inn av mindreforbruk på andre områder innen fag- og yrkesopplæringen.

Utdanningsetaten prognostiserte allerede i august et merforbruk på rundt 7,1 mill. kroner på lærlingtilskuddet. Etaten tok høyde for prognosene ved å stramme inn planlagt aktivitet på andre områder. Ved årsslutt resulterte dette i en besparelse på totalt 9,4 mill. kroner. Disse midlene ble brukt til å styrke posten for lærlingtilskudd. Mindreforbruket på 0,4 mill. kroner gir i så måte et skjevt bilde av utgiftene, og bidrar til å dekke over den faktiske kostnadsøkningen i 2018.

Økt utbetaling av lærlingtilskudd knyttes hovedsakelig til at antall lærekontrakter har økt i 2018. I oktober 2018 var det 1755 løpende kontrakter, mot 1.610 og 1.520 de to forutgående årene.

Måloppnåelse

Hovedmål	Strategi i økonomiplan	Status per 31.12.18
<ul style="list-style-type: none"> • Redusere frafall i overgangen fra Vg2 til lære • Redusere feilvalg og frafall i skole og bedriftsperiode • Skape formelle samarbeidsarenaer der skoler og lærebedrifter/opplæringskontor i fellesskap sikrer faglig enhet og pedagogisk sammenheng i fag- og yrkesopplæringen • Realisere et helhetlig og sammenhengende kvalitets- og ansvarssystem med elevenes og lærlingenes behov i sentrum • Sikre tilbud som gjenspeiler arbeidslivets behov gjennom tilgjengelige læreplasser • Gjøre skoleopplæringen mer yrkesrelevant • Forberede elevene på arbeidslivets innhold og forventninger • Legge til rette for kommunikasjons- og kompetansefellesskap som omfatter hele fag- og yrkesopplæringen 	<p>Iverksette forsøk der skoler får et større ansvar for å sikre et gjennomgående kvalitetssystem i fag- og yrkesopplæringen.</p> <p>Iverksette forsøk med mer fleksible opplæringsmodeller.</p>	<p>Forsøkene med mer fleksible opplæringsmodeller har vært vellykket og videreføres. Spesielt har vekslingsmodellen innen helse- og oppvekstfag vist seg å være vellykket. Gjennom oppfølgingen av fylkestingsmeldingen «Samspill for økt gjennomføring» har de yrkesfaglige skolene fått større ansvar for formidling til læreplass som en integrert del av opplæringen. Tre utvalgte «pilotskoler» har fått utvidet ansvar for godkjenning og oppfølging av lærekontrakter. Det er også etablert lokale opplæringsutvalg ved de skolene.</p>

Utdanning sentralt

Tabell 10.7 Driftsresultat Utdanning sentralt. I 1000 kroner

Utdanning sentralt	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Ungdommens fylkesråd	959	823	1 038	-215	-26,1
Administrasjon	7 763	9 187	9 463	-276	-3,0
Skolelokaler og internatbygninger	-2	10	62	-52	-520,0
Felles utgifter og støttefunksjoner	18 698	17 981	17 999	-18	-0,1
Ped. ledelse/felles utgifter og gjesteelever	6 454	-705	-3 747	3 042	-431,5
Drift av studieretningene	6 338	-2 921	3 045	-5 966	204,2
Spesialundervisning og tilpasset opplæring	8 320	4 140	7 200	-3 060	-73,9
Voksenopplæring	2 023	2 443	1 555	888	36,3
Ungdomsordinator	794	947	991	-44	-4,6
Interne finansieringstransaksjoner	274	-10	154	-164	1640,0
Sentrale avsetninger	0	0	0	0	0,0
Sum Utdanning sentralt	51 621	31 895	37 760	-5 865	-18,4

Sentrale avsetninger omfatter tiltak som planlegges iverksatt ved de videregående skolene i løpet av budsjettåret. Siden det er knyttet usikkerhet både til hvilke skoler som involveres og omfang av aktivitet, er budsjettbeløpene ikke fordelt ved starten av budsjettåret.

Økonomisk analyse

Utdanning sentralt hadde et merforbruk på totalt rundt 5,9 mill. kroner i 2018. Dette utgjør et negativt avvik på 18,4 prosent i forhold til budsjett.

Merforbruket knyttes hovedsakelig til kjøp av tjenester innen spesialundervisning og tilpasset opplæring. I tillegg ble den forventede innsparingseffekten av endringen i elev-pc-ordningen noe forsinket og ventes å gi større effekt i 2019.

Merinntekter fra gjesteelever var med på å redusere merforbruket for Utdanning sentralt.

Annen opplæring

Tabell 10.8 Driftsresultat annen opplæring. I 1000 kroner

Annen opplæring	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Fagskoler	30 830	9 574	7 755	1 819	19,0
PPT og Oppfølgingstjenesten	17 765	19 294	17 833	1 461	7,6
Voksenopplæring	12 096	14 130	12 305	1 825	12,9
SMI skolen	15 179	17 278	16 958	320	1,9
Opplæring i fengsel	0	-44	-35	-9	20,5
Andre formål	16 570	24 298	27 769	-3 471	-14,3
Sum Annen opplæring	92 440	84 530	82 585	1 945	2,3

Annen opplæring inkluderer utgifter og inntekter som ikke er direkte knyttet til ordinær videregående opplæring. Andre formål i tabellen ovenfor, er aktiviteter som oppdragsundervisning, barnevern, privatisteksamen, kantinedrift, vernet botilbud samt internat og hybelhus. Aktivitetene blir økonomisk belastet der de finner sted.

Økonomisk analyse

Et mindreforbruk på om lag 1,9 mill. kroner på annen opplæring, tilsvarer et positivt avvik på 2,3 prosent av tildelt budsjetttramme. Hovedsakelig knyttes dette til Fagskoler, PPT og oppfølgingstjenesten og Voksenopplæring.

Fagskolen i Troms leverte et resultat i balanse i 2018. Mindreforbruket som fremkommer i tabellen over, knyttes til endring i det opprinnelige tilskuddet fra KMD til fagskoleordningen. Økningen i midlene kom inn sent på året og midlene ble ikke benyttet.

PPT og oppfølgingstjenesten hadde et mindreforbruk i 2018 på rundt 1,5 mill. kroner. Avviket knyttes i all hovedsak til bevisst besparelse og restriktiv bruk av ressurser. Dette for å kunne gjøre noen tilpasninger i det påfølgende budsjettåret.

Mindre aktivitet enn planlagt ved *Voksenopplæring* ga et mindreforbruk på rundt 1,8 mill. kroner.

Andre formål fikk et negativt avvik på rundt 3,5 mill. kroner. Dette knyttes hovedsakelig til merkostnader på kjøp av elevplasser i grunnskolen til barn som er plassert i barnevernsinstitusjoner.

Internkontroll

Utgangspunktet for utdanningssektorens arbeid med internkontroll og kvalitetsutvikling er først og fremst Opplæringslovens § 13-10 *Ansvarsomfang*. Her fremgår det at fylkeskommunen skal ha et forsvarlig system for vurdering av om krav i opplæringslov og tilhørende forskrift blir oppfylt, samt for å følge opp resultatene av disse vurderingene og nasjonale kvalitetsvurderinger. Et viktig bidrag til et forsvarlig system er systematisk oppfølging av skoler og opplæringskontor i form av årlige dialogmøter der det tas utgangspunkt i Utdanningsdirektoratets «Kvalitetshjul i opplæringen».

I 2017 ble dialogmøtene med skolene utvidet med «forventningsdialog» som gjennomføres tidlig i skoleåret. Fokus for møtet er et tilbakeblikk på hvordan det gikk forrige skoleår, samtidig som det settes mål for det nye skoleåret. Forventningsdialogen følges opp med dialogmøte i løpet av våren, slik at status for arbeidet kan vurderes. Arbeidet ble videreført og videreutviklet i 2018. Koblingen mellom forventningsdialogene og ettårige og fireårige handlingsplaner har gitt skolene mer målrettede tiltak som igjen har gitt bedre effekt for gjennomføringen.

I 2017 ble også dialogmøtene med opplæringskontorene satt i system. I disse møtene er status for fagområdet og det enkelte opplæringskontor tema. Resultatene fra lærlingeundersøkelsen og bedriftsundersøkelsen er sentral informasjon for disse møtene. Arbeidet i 2018 har gitt flere lærebedrifter og lærlingeplasser, og viser at vi er på rett vei, og øker gjennomføringen både i skoledelen og opplæringen som skjer ute i lærebedriftene.

Undervisningsrespons fra elevene ble, etter en forsøksperiode, fullt implementert i alle skolene skoleåret 2016/2017. Dette har siden oppstart gitt både skolene og fylkesrådet nyttig informasjon i utviklingen av kvaliteten på skolene.

En videreutvikling av vårt IT-system «Hjernen & Hjertet» for understøttelse av arbeidet med utvikling og dokumentasjon av kvaliteten i skolene, har også bidratt til at tiltak i det kvalitetsfremmende arbeidet ble mer målrettet og systematisert i 2018.

Basert på den vedtatte strategiplanen for 2018-2021, «Samspill for læring», utarbeider skolene sin overordnede handlingsplan, samt årlige handlingsplaner for å nå målene. Resultatene fra arbeidet rapporteres til skoleeier gjennom den årlige Tilstandsrapporten. I 2018 ble det utarbeidet et «Rammeverk for god skoleledelse». Denne har til formål å sette en felles standard for god skoleledelse i Troms.

11 Tannhelse

Fylkeskommunen har etter tannhelsetjenesteloven et befolkningsansvar for tannhelse som kan deles inn i et tilgjengelighetsansvar og et folkehelseansvar. Fylkeskommunen skal sørge for at tannhelsetjenester, herunder spesialisttjenester, i rimelig grad er tilgjengelige for alle som bor eller midlertidig oppholder seg i fylket.

Videre skal fylkeskommunen fremme tannhelsen i befolkningen og ved sin tannhelsetjeneste sørge for nødvendig forebygging og behandling. Den skal spre opplysning om og øke interessen for hva den enkelte selv og allmennheten kan gjøre for å fremme tannhelsen.

Oversikt nedenfor viser at tannhelse samlet sett har et årsresultat i balanse i 2018.

Tabell 11.1 Netto driftsresultat sektor 40 Tannhelse. I 1000 kroner

Tannhelse	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Distriktstjenesten	97 287	88 728	99 963	-11 235	-12,7
Spesialisthelsetjenesten	21 203	18 065	25 357	-7 292	-40,4
Universitetstannklinikken	2	12	1	11	0,0
Fellesutgifter og administrasjon	10 447	25 183	6 688	18 495	26,6
SUM SEKTOR	128 939	131 988	132 009	-21	0,0

Tannhelse har betydelige inntekter slik at bruttobudsjettet for etaten er på om lag 244 mill. kroner og dermed nær dobbelt så stort som netto budsjettet.

Av tabellen fremkommer det at fellesutgifter og administrasjon har et stort positivt avvik mens distriktstjenesten og spesialisttjenesten har et negativt avvik mellom budsjett og regnskap. Dette skyldes at det budsjetteres med en del større poster på felles ansvar mens utgiften føres i regnskapet på rett kostnadssted, blant annet innen dentalteknisk drift, IKT drift og kursbudsjett.

Distriktstjenesten

Tabell 11.2 Netto driftsresultat distriktstjenesten. I 1000 kroner

Tannhelse	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Distriktstjenesten	97 287	88 728	99 963	-11 235	-12,7
SUM DISTRIKTSTJENESTEN	97 287	88 728	99 963	-11 235	-12,7

Den offentlige tannhelsetjenesten i Troms har 25 tannklinikker. Tromsø har 5 tannklinikker, virksomheten i Tannbygget og UNN, Harstad har 2 tannklinikker. Av kommunene i Troms er 5 uten tannklinik, men dette vil bli redusert til 2 (Dyrøy, Lavangen) når kommunesammenslåingen på Senja trer i kraft.

Tallene for distriktstjenesten må sees i sammenheng med tallene for fellesutgifter og administrasjon. Etaten budsjetterer noen utgifter på felles poster som i regnskapet blir utgiftsført

på riktig kostnadssted. Dette kan være budsjett for større utstyrsposter som dental uniter (tannlegestoler), røntgenutstyr eller IKT utstyr som skiftes.

Dette budsjetteres sentralt og blir skiftet ut etter behov, både planlagt og akutt. Utgiftene for distriktstjenesten fremkommer av den grunn med et negativt avvik mens det er et positivt avvik på fellesutgifter og administrasjon.

Økonomisk analyse

Tannhelseetaten leverte et resultat i balanse i 2018.

Måloppnåelse

	Hovedmål		Delmål	Status per 31.12.2018
1	Fremme tannhelsen og redusere sosiale og geografiske ulikheter i tannhelse i befolkningen	1.1	Redusere karies i jekslene og initialkaries i mellomrommene hos barn og ungdom	Tannhelsen til barne- og ungdomsgruppen måles på to måter: andel som aldri har hatt karieserfaring og gjennomsnittlig antall tenner med karieserfaring. I 2013 hadde 83,7 % av 5-åringene aldri hatt karieserfaring, og dette falt til 81,2 % i 2017. I 2018 hadde 82,6 % aldri hatt karieserfaring. Antall tenner med karieserfaring steg i snitt fra 0,55 i 2013 til 0,75 i 2017 og 0,63 i 2018. Det er sannsynlig at nedgangen i tannhelse på 5-åringer har sammenheng med innvandring til Troms. Fra å være blant de beste fylkene i landet på 5-åringers tannhelse i 2013 er vi nå omtrent på middels. I 2013 hadde 54,4 % av 12-åringene aldri hatt karieserfaring, dette har steget til 61,6 % i 2018. Antall tenner med karieserfaring ble i samme periode i snitt redusert fra 1,15 til 0,88. Dette ligger omtrent på landsgjennomsnittet. I 2013 hadde 16,0 % av 18-åringene aldri hatt karieserfaring, dette har steget til 24,1 % i 2018. Antall tenner med karieserfaring ble i snitt redusert fra 4,78 i 2013 til 3,76 i 2018. Fra å være blant de dårligste i landet i 2013 på 18-åringers tannhelse ligger vi nå omtrent på middels.
		1.2	Etablere kunnskap om andre befolkningsgrupper	Datainnsamling Tromstannen Datainnsamling Tromsø7 Artikler om dette produseres fortløpende i tidsskrift.
		1.3	Helsefremmende og forebyggende arbeid	Det er tilsatt en prosjektleder i 60 % stilling og etablert et arbeidsutvalg. Arbeider med en overbyggende strategiplan for helsefremmende og forebyggende arbeid i fylket. Det er produsert flere temahefter for samarbeidende personell.
2	Prioriterte grupper skal få et regelmessig og oppsøkende tilbud (Tannhelsetjenestelovens § 1.3)	2.1	Full oversikt over prioriterte grupper	Problemer noen steder i forhold til grupper i hjemmesykepleien. Det er laget undervisningsopplegg for institusjoner, helsesøstre.
		2.2	Tilsyns - % økes til landsgjennomsnitt	Tannhelsetjenesten har fokus på dette og kvalitetssikrer at registrering av tilsyn utføres ensartet over hele fylket. Tilsynsprosenten for barn og ungdom var 97,9 % i 2018.

		2.3	Etterslep dvs behandlingstid reduseres (vanlig tannbehandling, narkose)	Etterslepet i gruppen barn og ungdom var 1170 i 2018, mot 1640 personer i 2016 til 875 personer i 2017. Det er fortsatt ventetid på narkosebehandling både i Tromsø og Harstad. I 38 % av tilfellene var ventetiden under 3 måneder i 2018. Det kjøpes narkosetid fra private til pasienter med angst.
3	Tannhelsetjenester skal være rimelig tilgjengelige også utenom prioriterte grupper	3.1	Ventelister reduseres	For fylket som helhet, er tilgjengelighet til tannhelsetjenester og spesialisttjenester god basert på tannleger pr 1000 innbyggere. Statistikken er noe misvisende da mange av tannlegestillingene og spesialiststillingene brukes til annet formål enn pasientbehandling, bl.a. veiledere på UTK og eksternklinikker, og spesialister som deltar i undervisning og forskning på TkNN. Når vi tar hensyn til dette, ligger tannlegedekningen omtrent på landsgjennomsnittet. I noen tilfeller er det ventelister på de ordinære offentlige tannklinikker for voksne betalende pasienter. For å kunne avgjøre hvor god dekningsgraden er, er det også nødvendig å vurdere behovet for tannhelsetjenester. Befolkningen i Troms har fortsatt noe større behov for tannhelsetjenester enn landsgjennomsnittet på grunn av tanntap gjennom årenes løp. Det har vært stort behov for breddespesialistene i klinisk odontologi på Storslett og Målselv. Breddespesialisten i Målselv har sluttet. Tannlege fra Harstad går nå utdanningsløpet. Tannlegevakt på lørdager, søndager og høytidsdager i Tromsø, Midt-Troms og Harstad.
4	En effektiv tannhelsetjeneste av god kvalitet	4.1	Pasientinntekter skal øke med mer enn takstøkningen	De siste 3-4 årene har økningen i pasientinntekter i sum for fylket tilsvart eller vært høyere enn takstøkningen. I 2018 ble det imidlertid en reduksjon i pasientinntektene. Dette skyldes vakante stillinger og dermed mindre tid til behandling av betalende pasienter, hovedsakelig ved TkNN.
		4.2	Kostnad pr innbygger skal reduseres justert for prisstigning	Netto driftsutgifter pr innbygger i Troms har blitt redusert de siste årene fra 831 i 2014 til 821 i 2017. Dette er en forsiktig nedgang i kostnadene. Nedgangen er nominelle priser, reell nedgang i utgiftene vil være større.
		4.3	Investeringer i takt med behovet	En betydelig andel av utstyrsparken til tannhelse er eldre enn ønskelig. I tillegg er en del av bygningene, innvendig areal som tannhelse har ansvar for, modent for oppdatering.
		4.4	Kompetanseutvikling	Tannhelse har en egen kompetanseutviklingsplan.

Spesialisthelsetjenesten

Tabell 11.3 Netto driftsresultat spesialisthelsetjenesten. I 1000 kroner

Tannhelse	Regulert				
	Regnskap 2017	budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
Spesialisthelsetjenesten	21 203	18 065	25 357	-7 292	-40,4
SUM SPESIALISTHELSETJENESTEN	21 203	18 065	25 357	-7 292	-40,4

Spesialisttjenesten foregår i første rekke ved Tannhelsetjenestens kompetansesenter for Nord-Norge (TkNN). TkNN finansieres av midler fra Troms fylkeskommune, statlige tilskuddsmidler og pasientinntekter. Merforbruket i 2018 skyldes i hovedsak lavere pasientinntekter enn budsjettet. Dette var hovedsakelig innenfor fagområdene kjeveortopedi, periodonti og protetik. Vi fikk ikke tilgjengelig de behandlerressursene som var forventet ved inngangen av året, og da særlig behandlere innenfor kjeveortopedi.

De fylkeskommunale midlene skal dekke tradisjonell fylkeskommunal virksomhet for spesialisttannhelsetjeneste. Dette er primært spesialisttannbehandling i tråd med tannhelseloven. Tilskuddsmidlene fra staten er øremerket til konkrete formål og prosjekter, eksempelvis spesialistutdanning og forskning, og til pasienter med angst for tannbehandling.

Måloppnåelse

	Hovedmål		Delmål	Status per 31.12.2018
1	Spesialisttjenester skal være rimelig tilgjengelig for hele befolkningen	1.1	Alle spesialiteter skal være rimelig tilgjengelig i fylket	Alle spesialiteter er tilgjengelig, men tilbudet er ujevnt.
		1.2	Ventelister skal reduseres til et rimelig nivå	Det er fortsatt lange ventelister innenfor noen spesialistområder på grunn av manglende eller skiftende kapasitet. Ventetiden kan gå opp mot ett år. Det jobbes fortsatt med å rekruttere inn mer behandlerkapasitet.
2	Bærekraftig rekruttering av spesialister til TkNN			Det satses på å videreutdanne spesialister som har vært utdannet i Tromsø eller som har arbeidet en lengre periode i fylket. Det er ansatt slike personer innenfor alle spesialiteter. Det trengs fortsatt flere innenfor enkelte spesialiteter.
3	Staten og UiT har forventninger til at TkNN bidrar mer til grunnutdanningen			Det vil ta tid å bygge opp slik kapasitet, men vi er i gang.
4	Innenfor forskningsområdet prioriteres klinisk forskning og epidemiologi, se også distrikts tjenesten pk1 1.2			Tannhelsetjenesten gjør en stor satsning på tre forskjellige epidemiologiske prosjekter; Tromstannen, Tannhelse i Nord og Tromsø 7. Samtlige pågående prosjekt genererer store mengder data. Dette innebærer at det i fremtiden vil være gode muligheter for å utvikle kunnskapsgrunnlag, gjøre analyser og til å lage nettverk med andre forskergrupper lokalt i Tromsø, eksternt i Norge eller internasjonalt. Tannhelsetjenesten har også produksjon innen feltet klinisk forskning.
5	En effektiv tannhelsetjeneste av god kvalitet	5.1	Pasientinntekter skal øke med mer enn takstøkningen	Pasientinntektene har de siste årene hatt en nedgang, og i 2018 var de betydelig under budsjett. Årsaken til dette er nok todelt. Det blir stadig flere oppgaver utenfor pasientbehandling som må gjøres av de samme behandlerne og det

				er økt antall prioritert klientell (pasienter med krav om gratis tannbehandling) i pasientgruppene. I tillegg har vi ikke klart å rekruttere de spesialistene vi hadde forventning om. Det ser bedre ut i årene som kommer, men Fylkestannhelsesjefen vil følge dette særskilt opp med TkNN.
--	--	--	--	--

Universitetstannklinikken

Tabell 11.4 Netto driftsresultat Universitetstannklinikken. I 1000 kroner

Tannhelse	Regulert			Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018	Regnskap 2018		
Universitetstannklinikken	2	12	1	11	0,0
SUM UNIVERSITETSTANNKLINIKKEN	2	12	1	11	0,0

Tannhelseetaten har ansvaret for drift av Universitetstannklinikken (UTK) ved tannlegeutdanningen i Tromsø hvor tannlege- og tannpleierstudentene får sin kliniske trening. Veiledere og annet personell er ansatt i Troms fylkeskommune. Universitetstannklinikken er i sin helhet finansiert av Universitetet i Tromsø. Et mer/mindreforbruk ved årets slutt settes av i balansen og følges opp i påfølgende kalenderår.

Det utarbeides årlige driftsbudsjett som godkjennes av Universitetet i Tromsø (UiT). Til grunn for denne ligger blant annet en fastlagt bemanningsplan. I tillegg har tannhelsetjenesten tett dialog med UiT gjennom året.

Måloppnåelse

	Hovedmål		Delmål	Status per 31.12.2018
1	Samarbeide med UiT om en best mulig utdanning			Evaluering fra studentene mottas hvert år. De siste evalueringene viser at tannlegeutdanningen i Tromsø på nesten alle parametere oppnår like god eller bedre score enn utdanningene i Oslo og Bergen.
2	Arbeide for at tannpleierutdanningen og tannhelsesekretærutdanningen ved VGS blir best mulig integrert med tannlegeutdanningen	1.2		Tannpleierutdanningen foregår i de samme lokalene som tannlegeutdanningen. Veiledere har hittil vært ansatt av tannpleierutdanningen, men det er nå bevegelse mot å ha samme modell som på tannlegeutdanningen med fylkeskommunalt tilsatte veiledere. Det har vært jobbet mot tannhelsesekretærutdanningen i Breivika med å tilby praksis til elever under utdanning.

Fellesutgifter og administrasjon

Tabell 11.5 Netto driftsresultat fellesutgifter og administrasjon. I 1000 kroner

Tannhelse	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Fellesutgifter og administrasjon	10 447	25 183	6 688	18 495	26,6
SUM FELLESGIFTER OG ADMINISTRASJON	10 447	25 183	6 688	18 495	26,6

Utgiftene som enhetene ikke har god kontroll over i løpet av året, budsjetteres som fellesutgifter. I regnskapet posteres en del av disse utgiftene på enhetene, eksempelvis utstyr, husleier og felles kursmidler. Av den grunn fikk denne posten mindreforbruk, og distriktstjenesten merforbruk.

Internkontroll

Tannhelseetaten har implementert det fylkeskommunale avvikssystemet også i de ytre enhetene. Saksbehandlere og ansvarlige for å lukke avvik i de ulike enhetene er satt opp.

Det er arbeidet med noen nye sentrale forskrifter, blant annet GDPR, risikovurdering av vold og trusler om vold, alenearbeid, nye regler for tilgang til folkeregistertilgang og ny strålevernforskrift. Risikovurderingene er ikke endret i 2018.

12 Kultur

Regnskapet viser at kultur har merforbruk på 663 000 kroner. Regnskapsresultatet er vist i tabell 12.1.

Tabell 12.1 Driftsresultat sektor 50 Kultur. I 1000 kroner

Kulturetaten	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Administrasjon	1 438	1 474	1 604	-130	-8,8
Regionalt folkehelsearbeid	3 471	3 778	3 779	-1	-0,0
Friluftsliv	3 778	3 852	3 652	200	5,2
Fylkesbiblioteket	10 552	10 763	10 735	28	0,3
Kulturarv og muséer	20 887	21 313	21 563	-250	-1,2
Kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter	52 522	53 208	53 693	-485	-0,9
Idrett	4 441	4 507	4 532	-25	-0,6
SUM SEKTOR	97 089	98 895	99 558	-663	-0,7

Kulturetaten har fem avdelinger; kulturarv, fylkesbiblioteket (Tromsø og Kåfjord), kunst- og kunstformidling, folkehelse, idrett og friluftsliv og Kultur i Troms (Harstad og Målselv).

Regionalt folkehelsearbeid

Tabell 12.2 Driftsresultat regionalt folkehelsearbeid. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	2017	budsjett 2018			
Regionalt folkehelsearbeid	3 471	3 778	3 779	-1	-0,0
SUM regionalt folkehelsearbeid	3 471	3 778	3 779	-1	-0,0

Økonomiske analyse

Funksjon folkehelse gikk i balanse

Måloppnåelse

Hovedmål i fylkesplanen	Mål i budsjett 2018	Status per 31.12.2018
Trygge og inkluderende oppvekst- og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller	<p>Ivareta folkehelse i arealplanleggingen og samfunnsutviklingen</p> <p>Igangsette Program for folkehelsearbeid i kommunene</p> <p>Følge opp det skadeforebyggende og sikkerhetsfremmende arbeidet - et Trygt lokalsamfunn.</p> <p>Styrke samarbeidet med kunnskaps- og forskningsmiljøene i Troms</p>	<p>Det gis kontinuerlig innspill til kommunale planstrategier og øvrige kommunale planer. For å styrke et kunnskapsbasert plan- og folkehelsearbeid utvikles det et oversiktsdokument om helsetilstanden. Arbeidet med en folkehelseundersøkelse i Troms, jf forskrift om dette, ble igangsatt i samarbeid med Folkehelseinstituttet og UiT. Undersøkelsen vil bli gjennomført i 2019.</p> <p>Troms kom ikke med i den nasjonale satsingen Program for folkehelsearbeid i kommunene – psykisk helse og livskvalitet i 2018 som forespeilet. Det ble likevel avholdt et fagseminar for kommunene for å forberede deltakelse fra 2019. Det ble avholdt flere møter i samarbeidsrådet for programmet, der bla UiT Norges arktiske universitet, Fylkesmannen, Folkehelseinstituttet, KoRus Nord, RKBU² og kommunene Tromsø, Harstad, Lenvik, Skånland og Lyngen, Ungdommens fylkesråd er representert.</p> <p>Det ble gitt tilskudd til folkehelseiltak i regi av Troms idrettskrets slik som Aktiv på dagtid, ungdomsløft i idretten og inkludering.</p> <p>I arbeidet er det spesielt fokus på eldresikkerhet og ungdom og sikkerhet. Det nasjonale prosjektet Sterk og stødig ble implementert i noen utvalgte kommuner i Troms og Nordland. Dette i et samarbeid med NTNU, Trondheim kommune, Nordland fylkeskommune og Helse Nord.</p> <p>Gitt tilskudd til og samarbeidet med Tromsøundersøkelsen om utvikling av et kunnskapsgrunnlag. Både institutt for samfunnsmedisin og institutt for samfunnsplanlegging bidrar i arbeidet med program for folkehelsearbeid. Samarbeidet med Senter for samisk helseforskning ved UiT ble styrket gjennom utvikling av en samisk modul i den kommende folkehelseundersøkelsen i Troms.</p>

Friluftsliv

Tabell 12.3 Driftsresultat friluftsliv. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Friluftsliv	3 778	3 852	3 652	200	5,2
SUM friluftsliv	3 778	3 852	3 652	200	5,2

² Regionalt kunnskapssenter for barn og unge

Økonomiske analyse

Funksjon friluftsliv har et mindreforbruk på 200.000 kroner, tilsvarende 5,2 prosent som er knyttet til vakanse i en periode i påvente av oppstart for ny medarbeider.

Måloppnåelse

Hovedmål i fylkesplanen	Mål i budsjett 2018	Status per 31.12.2018
Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge	Følge opp Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk 2016-2027	Handlingsplan følges opp i samarbeid med ulike samarbeidsparter. I tillegg til tiltakene nedenfor ble det gjennomført flere fagsamlinger innen friluftsliv og viltforvaltning. Rundt 80 deltok på Hjorteviltseminar. Det ble gitt løpende råd og veiledning innenfor friluftsliv, vilt og innlandsfisk. Det ble fordelt viltmidler til 11 tiltak.
Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	Understøtte friluftsrådene og Forum for natur og friluftsliv Prioritere tilskudd til naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv, inkl skilting og merking	De fire friluftsrådene og FNF Troms mottok driftstilskudd. Det ble avholdt flere dialogmøter. I Troms kan nå enda flere turmål besøkes. 39 søknader fikk innvilget tilskudd til naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv i 2018. Mest populært er gapahuker, lavvoer eller lignende. Andre tiltak er skilting, kløpping/ bygging av gangbaner for utbedring av turstier, bål-, fiske- og rasteplasser, toalett mv.
Arealforvaltningen skal være forutsigbar og legge til rette for god og bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling basert på oppdatert kunnskap og godt planverk i kommunene	Bidra til at områder av verdi for friluftslivet sikres og forvaltes for fremtidig bruk Videreføre kartlegging og verdsetting av viktige friluftsområder	Det ble gitt innspill til kommunale planstrategier, areal- og samfunnsplaner, enkelte reguleringsplaner og saker gjeldende motorferdsel. Det ble gitt tilskudd til tilrettelegging i syv statlig sikrede friluftslivsområder. Kartleggingen av friluftslivsområder fortsatte i 2018. 23 kommuner har gjennomført kartleggingen, hvorav 19 kommuner er publisert på Naturbase, ytterligere tre er klar for publisering. Siste kommune kartlegges i 2019.
Trygge og inkluderende oppvekst og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller	Videreføre tilskudd til friluftslivsaktivitet i regi av frivillige organisasjoner	79 tiltak fikk tilskudd til friluftslivsaktiviteter i regi av frivillige organisasjoner og friluftsråd. Aktivitetstiltak med lav terskel for deltakelse ble prioritert. Eksempler er friluftslivets uke, turkassetrim, friluftslivsløipe, læring i friluft, friluftsskoler, friluftsliv for innvandrere, skredkurs mm.

Fylkesbiblioteket

Tabell 12.4 Driftsresultat fylkesbiblioteket. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Fylkesbiblioteket	10 552	10 763	10 735	28	0,3
SUM fylkesbiblioteket	10 552	10 763	10 735	28	0,3

Økonomiske analyse

Funksjon fylkesbibliotek gikk i balanse.

Måloppnåelse

Hovedmål fylkesplanen	Mål i budsjett 2018	Status per 31.12.2018
Trygge og inkluderende oppvekst og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller	Arbeide for bokbusstjeneste i Midt-Troms.	Utvidelse av virksomhetsområdet til Bok- og kulturbussen er ikke utredet. Sametingets vedtak om å endre tilskuddsordning til samiske bokbusser kan medføre økte utgifter til eksisterende virksomhet.
Være konkurransedyktig nasjonalt og internasjonalt og trekke til oss kompetent arbeidskraft, kapital og nyskapende virksomhet	Folkebibliotekene må i et samarbeid med UIT Norges arktiske universitet utvikles til fagbibliotek for lokalsamfunn, lokalt arbeidsliv og desentralisert utdanning Utvikle og tilby kompetansehevende tiltak til folkebibliotekene Folkebibliotekene i Troms må gi tilgang til digitale fellestjenester, digitale verktøy og digital kompetanse	I samarbeid med kommunene og UIT Norges arktiske universitet har fylkesbiblioteket satt i gang et treårig prosjekt fra 2018 med mål å utvikle folkebibliotekene som læringsarena og kunnskapsaktør tilpasset lokalsamfunnet slik at alle innbyggerne i fylket får tilgang til likeverdige tjenester. Prosjektet støttes av Nasjonalbiblioteket med totalt 1,8 mill. kroner. Fylkesbiblioteket gjennomfører løpende kompetansetilbud. Et toårig prosjekt om informasjonskompetanse i vg.skoler gjennomføres i samarbeid med Universitetet og utdanningsetaten og med delfinansiering fra Nasjonalbiblioteket. Fylkesbiblioteket har i samarbeid med andre fylker initiert et felles utdanningstilbud for barnebibliotekarbeid. Et statlig delfinansiert prosjekt om digital kompetanse i kommunene er slutført i 2018. Fylkesbiblioteket gir kommunene tilgang til den digitale avistjenesten Atekst, Idunn;Universitetsforlagets database for tidsskrifter og faglitteratur og den internasjonale avistjenesten PressReader.
Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	Følge opp Regional bibliotekplan 2017-2028 Støtte og stimulere regionale biblioteksamarbeid	Totalt mottok Troms mer enn 2 mill. kroner i statlige bibliotekutviklingsmidler i 2018. Dette er satsinger som er forankret i plan. Fylkeskommunen gir tilskudd til regionsamarbeidene i Nord- og Midt-Troms, og tok initiativ til og støttet videreutvikling av et samarbeid i Sør-Troms. Både i Nord- og Midt-Troms er det etablert et formalisert samarbeid mellom bibliotek, studietilbydere og UiT.
Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge	Etablere og utvikle privatarkiv-tjeneste i Troms i samarbeid med arkivmiljøet. Følge opp Nordnorsk litteraturstrategi	Det er fortsatt uavklart hvem som skal ta ansvar for innsamling, ordning og formidling av arkiv etter næringsliv og andre private aktører i Troms. Fra 2018 ble det etablert et toårig landsdelsprosjekt med statlig delfinansiering på 1,4 mill. kroner for oppfølging. Et felles nordnorsk forfatterstipend ble i 2018 delt ut for første gang. Det gikk til Kristin Bjørn fra Troms.

Kulturarv og muséer

Tabell 12.5 Driftsresultat kulturarv og muséer. I 1000 kroner

	Regulert				
	Regnskap 2017	budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
Kulturarv og muséer	20 887	21 313	21 563	-250	-1,2
SUM kulturarv og muséer	20 887	21 313	21 563	-250	-1,2

Økonomiske analyse

Funksjon kulturarv og museer hadde et merforbruk på 1,2 prosent som skyldes stort antall befaringer etter kulturminneloven, som fylkeskommunen ikke kan kreve refusjon for.

Måloppnåelse

Hovedmål i fylkesplanen	Mål i budsjett 2018	Status per 31.12.2018
Arealforvaltningen skal være forutsigbar og legge til rette for god og bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling basert på oppdatert kunnskap og godt planverk i kommunene	<p>Fortsette fredningssaker og følge opp skjøtelsplaner for fredete områder</p> <p>Samarbeide om forvaltningsplan for våre to nasjonale kulturlandskap i landbruket (UKL) Skardalen i Kåfjord og Skallan – Rå i Kvæfjord</p> <p>Råd og veiledning til kommunene, kulturminneplaner (KIK)</p> <p>Samarbeid med landbruket om skjøtelsplaner som utløser tilskudd (RMP)</p>	<p>Fortløpende. Særlig satsing på å identifisere kvenske anlegg som bør fredes.</p> <p>Deltatt på møtene i referansegruppa, grunneiermøter, befaringer, nasjonal UKL-samling.</p> <p>Daglig veiledning i forbindelse med arealsaker. Ni kommuner avsluttet arbeidet med kulturminneplan, 15 kommuner er i gang.</p> <p>24 bønder mottar tilskudd for skjøtsel av 83 kulturminnelokaliteter.</p>
Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk	<p>Videreføring av tilskuddsordningen for vedlikehold av verneverdige bygninger (Redningsplanken)</p> <p>Tydelig forvaltning av den nasjonale kulturarven gjennom informasjon og samarbeid med eiere og frivillige</p> <p>Fortsette arbeidet med BERG og BARK – tilrettelegging og skjøtsel av bergkunst og automatisk fredete kulturminner</p> <p>Samarbeide med Riksantikvaren om å synliggjøre kvenske kulturminner</p>	<p>Dette er en populær ordning som gir store resultater for relativt små midler. 26 tiltak fikk tilskudd på til sammen 555 000 kroner.</p> <p>Situasjonen i Troms fylke er betydelig bedre enn landsgjennomsnittet mht oppgradering av tilstand på de fredete anleggene. Riksantikvaren gir hvert år midler som fordeles av fylkeskommunen til istandsetting av fredete bygninger og anlegg tilknyttet kystkultur. Det ble fordelt 4,5 mill. kroner til i alt ti prosjekter.</p> <p>Riksantikvaren gir tilskudd til formidling og skjøtsel. I 2018 ble to omfattende kulturstier tilrettelagt med informasjonsskilt, på hhv Spildra i Kvænangen og Bjarkøy i Harstad.</p> <p>I samarbeid med Riksantikvaren ble det meldt oppstart for fredning av tre kvenske anlegg (Hotti i Storfjord, Tørrfoss i Nordreisa og Sappen i Kvænangen). Var også tema på årets kvenseminar.</p>
Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	<p>Bidra til videreutvikling av museer og kulturarvinstitusjoner i fylket</p> <p>Delta sammen med Sør-Troms museum (STM) i det landsomfattende Stiklestadjubileet frem mot 2030.</p>	<p>Årlige driftstilskudd, budsjett- og dialogmøter</p> <p>Deltar i prosjektgruppa sammen med Sør-Troms Regionråd, Sør Troms Museum, Sametinget, UiT, Den norske kirke og Harstad kommune.</p>

Kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter

Tabell 12.6 Driftsresultat kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter.
I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter	52 522	53 208	53 693	-485	-0,9
SUM kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter	52 522	53 208	53 693	-485	-0,9

Økonomiske analyse

Funksjon kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter hadde et merforbruk på 0,9 prosent som skyldes stor aktivitet.

Måloppnåelse

Hovedmål i fylkesplanen	Mål i budsjett 2018	Status per 31.12.2018
Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge.	Følge opp Den nordnorske kulturavtalen og tilleggsavtalen med Finnmark Videreføre tilskudd til regionale kunst- og kulturinstitusjoner, festivaler og organisasjoner	Aktørene i avtalene følges kontinuerlig opp. Festspillene i Nord-Norge fikk et nedtrekk på over 800.000 kroner av Kulturrådet. Dette ble fulgt opp med uttalelse fra Landsdelsrådet for kultur i Nord-Norge. Satsing innenfor visuell kunst har bidratt til å synliggjøre kunstnere fra nord. Tromsø kunstforening, Harstad kunstforening og Galleri NordNorge mottar årlige driftstilskudd. Det ble satt av et mindre beløp for Tromskunstnere som deltar på utstillinger i Norge og utlandet. I budsjettet for 2018 ble det tilbakeført midler til innkjøp av kunst til den fylkeskommunale kunstsamlinga. Det er en anerkjennelse for kunstnerne å bli kjøpt inn til ei offentlig samling, og det styrker kunstnerens økonomi. På årets regionale plankonferanse deltok KORO - kunst i offentlige rom med et innlegg om kunst som stedsutvikling. Kysten - Troms fylkeskultursenter mottok støtte fra Kulturrådet til Rom for kunst for å oppgradere fellesverkstedene. Prosjektet Kunstkritikk ble avsluttet i 2018 med kritikksamtaler, skriveverksteder og seminar. Formålet med satsing på kunstkritikk var å bidra til økt bevissthet om visuell kunst, særlig samisk kunst og kultur og kunst i offentlige rom og rekruttere flere kunstkritikere. Det ble innvilget 28 søknader om festivaltilskudd, hvorav 11 festivaler er inne i en treårig tilskuddsordning. Det gir de store profesjonelle festivalene en forutsigbarhet, og har gitt flere festivaler med flerårig støtte mulighet til å motta nasjonal støtte. Det ble arrangert et festivalseminar. I tillegg en serie kompetanseseminar i samarbeid med Innovasjon Norge /Bygg festival. Åtte festivaler gjennomførte seminarrekken.

	<p>Videreutvikle Landsdelsmusikerne (LINN)</p> <p>Styrke Folkemusikk Nord</p> <p>Følge opp Handlingsplan for kvensk språk og kultur</p>	<p>I 2018 ble det totalt arrangert 27 seminarer og konferanser med 941 deltakere for å øke fagkompetansen innenfor feltet kunst- og kulturformidling. Tre av konferansene var nasjonale Landsdelsmusikerne (LiNN) har et ansvar for at hele region skal få oppleve musikkproduksjoner av høy kvalitet, og i 2018 ble det gjennomført konserter i 23 av kommunene i Troms. Det samiske og joiken skal ha et eget fokusområde under LINN og i 2018 så man for første gang en egenproduksjon som inneholdt både nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk språk i konsertforestillingen «Duvvene».</p> <p>Ved siden av offentlige konserter har LiNN vært til stede på skoler, barnehager og på aktivitetssenter for eldre.</p> <p>Samarbeidet med Harstads Fribymusiker med fokus på kultur og integrering har vært en viktig del av LiNNs arbeid i 2018.</p> <p>Folkemusikk Nord jobber kontinuerlig med folkemusikkmiljøet i hele region for å utvikle og tilrettelegge for flere nye produksjoner, samt å tilrettelegge for turne i landsdelen. Gjennom samarbeidet i Rytmask kompetansenettverket i nord (RYK) ble det gjennomført en rekke kompetansehevende tiltak rettet mot arrangører og musikere. Hovedsatsingen i 2018 var Northern Expo på Svalbard hvor nord-norske artister fikk en unik mulighet til å vise seg frem for, og bli kjent med, noen av nøkkelpersonene fra den internasjonale musikkindustrien. Flere av artistene har allerede gjort flere avtaler som vil bringe de ut til et større publikum utenfor Norges grenser.</p> <p>Det har vært en økning i antall aktiviteter. Årets kvenseminar hadde fokus på kvenske kulturminner. Halti kvenkultursenter fikk en økning i sitt driftsbudsjett fra 2018.</p>
<p>Velfungerende sentra som motor for regional utvikling</p>	<p>Videreføre arbeidet med Rom for kultur</p>	<p>Rom for kultur er en tverrfaglig satsing og har fokus på arena og å bygge kompetanse og nettverk. Det ble arrangert fem regionale fagseminar med fokus på prosjektarbeid og søknadsskriving, i tillegg til tre workshop og 20 møter med kommuner/ lag og/eller befaringer på kulturbygg og skoler. Rom for Kultur følger kontinuerlig opp nye og tidligere prosjekt.</p>
<p>Trygge og inkluderende oppvekst- og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller</p>	<p>Videreutvikle den kulturelle spaserstokken</p> <p>Sikre arbeidet med den kulturelle skolesekken</p>	<p>Det profesjonelle kunst- og kulturtilbudet i Den kulturelle spaserstokken (DKSS) har fokus på eldre på boinstitusjoner. Midlene fordeles i hovedsak til kommunene som følger opp tilbudet lokalt. Det tilstrebes å benytte flere av skolesekkproduksjonene i DKSS, noe som bidrar til et større sjangermangfold og bedre utnyttelse av ressursene. Fylkeskommunen har i tillegg tilbudt kommunene et bestillingstilbud med et bredt utvalg av produksjoner innenfor alle kunstuttrykk, noe flere kommuner benyttet seg av. I DKSS engasjeres flest kunstnere og kulturarbeidere fra landsdelen.</p> <p>Det ble i 2018 gjennomført separate møter med samtlige kommuner i fylket vedrørende Den kulturelle skolesekken. Som resultat er det inngått nye kommuneavtaler med hver enkelt kommune forankret på rådmannsnivå. Sammenlignet med tidligere er de nye avtalene i større grad tilpasset den</p>

	Styrke TROBUR (troms barn- og ungdomsråd)	<p>enkelte kommune. Den kulturelle skolesekken (DKS) gjennomførte 72 produksjoner og 76 turneer i grunn- og videregående skole fordelt på 1070 forestillinger /verksteder i 2018. Den største enkeltproduksjonen var danseforestillingen Oldschool med visning for totalt 4073 elever. Den samiske filmen Sameblod ble vist for totalt 3317 elever og scenekunstforestillingen Glemte for 2583 elever. Totalt ble det gjennomført 59 998 møter mellom elev og DKS-produksjon. Det var fire samiske og to kvenske produksjoner på programmet.</p> <p>23 regionale lag mottok grunnstøtte og av disse mottok 17 aktivitetsstøtte. Totalt 5 707 aktivitetsdøgn. TROBUR mottok en økning av sine midler for 2018 fra Troms fylkeskommune til drift og reisestøtte for å sikre deltakelse som medlem i det nyopprettede nasjonale AU for barne- og ungdomsråd. TROBUR var vertskap for den nasjonale landssamlingen for BUR Norge i 2018.</p>
Urfolksdimensjonen	<p>Videreføre tilskudd til de samiske språk- og kultursentrene</p> <p>Sikre Riddu Riddu en forutsigbar økonomi</p> <p>Reforhandle samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Troms fylkeskommune.</p>	<p>Senter for nordlige folk, Gáisi språksenter, Storfjord språksenter, Lavangen språksenter, Samisk språksenter i Kåfjord og Várdobáiki samisk senter mottok driftstilskudd for 2018. Kvæningen språksenter ble etablert og mottok utviklingsmidler.</p> <p>Riddu Riddu mottok en liten økning av tilskuddet fra Kulturrådet.</p> <p>Det ble gjennomført møte med Sametinget for å forberede en ny samarbeidsavtale. Ny avtale signeres i 2019. Troms fylkeskommune arrangerte samekonferanse med brei deltakelse fra regionalt og nasjonalt nivå.</p>

Idrett

Tabell 12.7 Driftsresultat idrett. I 1000 kroner

	Regulert				
	Regnskap 2017	budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
Idrett	4 441	4 507	4 532	-25	-0,6
SUM idrett	4 441	4 507	4 532	-25	-0,6

Økonomiske analyse

Funksjon idrett gikk i balanse.

Måloppnåelse

Hovedmål i fylkesplanen	Mål i budsjett 2018	Status per 31.12.2018
Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge	Videreføre satsingen på rådgivning og kompetanseheving om spillemiddelordningen og planarbeid overfor kommuner og frivillige organisasjoner	Fagsamling for kommunene og idrettskretsene i Troms og Finnmark ble avholdt i Tromsø i samarbeid med Finnmark fylkeskommune. Totalt deltok 32 kommuner fra de to fylkene. Syv regionale infomøter om spillemidler og øvrige tilskuddsordninger ble gjennomført med til sammen 118 deltakere. Det ble gjennomført en rekke befaringer av anlegg, og gitt løpende råd og veiledning. Det ble gitt høringsuttalelse til flere kommunedelplaner for idrett og fysisk aktivitet.
Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	Bidra til en videre utvikling av anlegg for idrett og fysisk aktivitet	Det ble fordelt rundt 52,6 mill. kroner til anlegg for idrett og fysisk aktivitet, noe som var på nivå med foregående år.
Trygge og inkluderende oppvekst og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller	Bidra til en utvikling av idretten gjennom samarbeid og tilskudd til Troms idrettskrets	Troms idrettskrets som organiserer rundt 58 000 medlemskap i 26 særkretser/ regioner, fikk støtte til ulike idrettsformål. Grunn- og aktivitetsmidlene går til å utvikle og legge til rette for aktivitet og kompetanseheving, treningssamlinger og idrett for funksjonshemmede. Det ble tildelt seks idrettsstipend til unge idrettstalent i 2018. Videre ble det gitt støtte til Fylkeslekene for funksjonshemmede i Bardu, Barents Sports Committe, Norges ræste bakkeløp og Samenes idrettsforbund.

Internkontroll

Kulturetatens arbeid omfatter en rekke fagområder som er regulert gjennom lover og forskrifter. Kulturetaten forvalter ulike tilskuddsordninger, er tilskuddspart og eier i flere kunst- og kulturinstitusjoner. Videre er kulturetaten tjenesteyter, gir råd- og veiledning og gjennomfører ulike kompetansehevingstiltak for blant andre kommuner og frivillige organisasjoner. I etatens arbeid inngår også HMS-arbeid, økonomihåndtering og oppfølging av medarbeidere mv. Det jobbes bevisst med å oppnå en kvalitetsforbedring innenfor alle områder på etaten.

Det er utarbeidet arbeidsprosesser for søkbare tilskuddsordninger og feltarbeid for arkeologer (felthåndbok). Felthåndboken er et nyttig verktøy for risikovurdering og styringskontroll innenfor kulturarvfeltet. Feltarbeidet risikovurderes i forkant av hver feltsesong. Etaten har i hovedsak gode rutiner for oppfølging av og dokumentasjon av bevilgninger som foretas. Eksterne midler fra departementer, direktorater og samarbeidspartnere er regulert gjennom årlige tildelingsbrev og rapporteringskrav fra de ulike tilskuddspartene, og fordelinger gjøres gjennom politiske vedtak. Det gjenstår fortsatt å beskrive og risikovurdere noen overordnede arbeidsprosesser i styrings- og kvalitetssystemet.

I 2018 gjennomførte kulturetaten en risikovurdering av arbeidsmiljøet i forbindelse med omstilling. HMS-avdelingen bistod etaten i arbeidet.

13 Samferdsel og miljø

Regnskapet for 2018 viser at samferdsel og miljø totalt sett har hatt et merforbruk på omlag 5,9 mill. kroner. Dette tilsvarer et negativt avvik på 0,45 prosent av budsjetttrammen for 2018. Resultatet er vist i tabell 13.1

Tabell 13.1 Netto driftsresultat sektor 60 Samferdsel og miljø. I 1000 kroner

Samferdsel og miljø	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Kollektivtrafikk	662 025 101	647 289 000	652 644 545	-5 355 545	-0,83 %
Fylkesveier	573 151 709	621 140 900	620 775 392	365 508	0,06 %
Kapitalutgifter	30 656 489	28 501 500	28 503 537	-2 037	-0,01 %
Øvrige områder	10 503 064	8 226 400	9 120 779	-894 379	-10,87 %
SUM SEKTOR	1 276 336 363	1 305 157 800	1 311 044 253	-5 886 453	-0,45 %

Merforbruket skyldes i hovedsak høyere utgifter i kollektivtrafikken. For øvrige områder fremgår det også et merforbruk som hovedsakelig skyldes regionale utviklingstiltak. Tallene er korrigert for Belønningsordningen (BO).

Kollektivtrafikk

Regnskapet for området kollektivtrafikk viser et samlet merforbruk på 5,35 mill. kroner i forhold til regulert budsjett. Sammenlignet med 2017 er forbruket redusert med omlag 2 mill. kroner.

Tabell 13.2 Netto driftsresultat kollektivtrafikk. I 1000 kroner

Kollektivtrafikk	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Bilruter inkl. skoleskyss og infrastruktur	324 784 711	312 052 600	319 855 251	-7 802 651	-2,50 %
Fergeruter	250 737 762	236 277 400	241 234 535	-4 957 135	-2,10 %
Båtruter	75 364 468	84 310 700	79 427 583	4 883 117	5,79 %
Transporttjeneste for funksjonshemmede	11 138 160	14 648 300	12 127 176	2 521 124	17,21 %
SUM KOLLEKTIVTRAFIKK	662 025 101	647 289 000	652 644 545	-5 355 545	-0,83 %
Av dette fra BO	-7 520 000	-8 800	-8 800	-	0,00 %
SUM ekskl. BO	654 505 101	647 297 800	652 653 345	-5 355 545	-0,83 %

Økonomiske analyse

Området kollektivtrafikk består av flere ulike deler. Drift av kollektivtrafikken er samlet i avdeling Troms fylkestrafikk, og omfatter blant annet godtgjørelse til operatørene, billettinntekter, salg- og markedsføring. Samlet fikk denne delen av kollektivtrafikk et samlet merforbruk på 24,6 mill. kroner i 2018. Av dette fikk tjenesten for tilrettelagt skoleskyss i 2018 et merforbruk på omlag 14,3 mill. kroner. Tjenesten er vanskelig å forutse omfanget av i

forbindelse med budsjettarbeidet. Utviklingen de siste regnskapsårene tilsier også at denne posten vil fortsette å vokse. Øvrig skoleskyss har hatt et mindreforbruk på 3,7 mill. kroner og trekker i motsatt retning. Fergedrift hadde et samlet merforbruk på 4,9 mill. kroner i 2018. I hovedsak skyldes dette kjøp av transporttjenester.

I samferdselsetaten for øvrig ligger TT-ordningen, leie av bussdepot i Tromsø, administrasjon og en rekke mindre poster knyttet til ulike prosjekter. Denne delen av kollektivramma inneholder også reserven som ble avsatt for å kunne håndtere eventuelle uforutsette hendelser i 2018. Området fikk et mindreforbruk på 19,3 mill. kroner i forhold til regulert budsjett. Mindreforbruket er benyttet til å dekke en del av merforbruket på drift av kollektivtrafikken.

Billettinntekter

De samlede billettinntektene for hele kollektivtrafikken ble omlag 7,5 mill. kroner lavere enn budsjett for 2018.

På buss ble inntektene 2,8 mill. lavere enn budsjett, i hovedsak grunnet færre passasjerer med regionrutene, noe motvirket av billettinntekter for skoleskyss. På ferge ble billettinntektene 2,8 mill. kroner lavere enn budsjett, mye grunnet reduserte inntekter fra Sambandet Stanges – Sørrollnes etter ruteomlegging som følge av anleggsarbeidet på Fv. 84. For hurtigbåt ble billettinntektene i sum omlag 1,9 mill. kroner lavere enn budsjett. Refusjoner/inntekter fra Statens Vegvesen og UNN samt gebyrer for driftsavvik har i 2018 gitt en merinntekt på om lag 4,3 mill. kroner.

Passasjerutviklingen i 2018

Figur 13.1 Passasjerutvikling kollektivtrafikk

Passasjerveksten i 2018 var på 2,5 prosent (359.875 passasjerer) for kollektivtrafikken. For bussrutene er den største veksten i Tromsø by (+3,7 prosent) og Harstad by (+2,8 prosent).

Distriktbussene som påvirkes av endring i antall skoleelever, viser i hovedsak noe nedgang i antall passasjerer. Totalt var det en vekst på 2,2 prosent (263.360 passasjerer) på buss i 2018.

For ferger ble det gjort en betydelig omlegging av takstregulativet fra 22.03.2018 ved at passasjerer fikk reise gratis, mens prisene på kjøretøy ble dyrere. Tiltaket ble gjennomført for å forenkle billetteringen og få raskere ombord- og ilandkjøring. Takstvedtaket har i 2018 gitt en miljøgevinst gjennom flere passasjerer, flere reisende per kjøretøy, færre personbiler og flere store kjøretøy på de fleste sambandene.

For hurtigbåt ser vi en oppgang på 1.750 passasjerer tilsvarende 0,6 prosent. Mesteparten av veksten tilskrives linje 2 Tromsø-Harstad. I sum er dette stabilt i forhold til året før. Værforholdene har ikke påvirket tilbudet i større grad enn tidligere.

Måloppnåelse

Mål	Strategi	Status pr. 31.12.18
Øke kollektivtransportens andel av den samlede persontransporten i fylket	<p>Gjennomføre kollektivtiltak i tråd med bypakker for Harstad og Tromsø.</p> <p>Arbeide for bymiljøavtale og andel av nye finansieringsordninger for drift av kollektivtransport i byområder.</p> <p>Ta i bruk nye plattformer og digitale løsninger for å utvikle og tilby enklere og bedre løsninger for billettering og ruteinformasjon.</p> <p>Legge til rette for gang, sykkel og kollektivtransport.</p>	<p>Sanntidssystemet er til dels etablert, men må fortsatt bygges ut for regionruter, ferge- og båtruter.</p> <p>Mobil billettering er blitt tilgjengelig på alle fylkeskommunale ruter.</p>
Videreføre dagens rutetilbud som en minimumsløsning, innenfor strammere økonomiske rammer.	<p>Effektivisere og forenkle rutetilbudet, for by og distrikt.</p> <p>Kartlegge kollektivinfrastruktur for distrikt og knutepunkt i sentrum.</p> <p>Øke inntekter og øke statlig finansiering for å opprettholde dagens tilbud.</p>	<p>I 2018 ble det jobbet med plan for å styrke rutetilbud i Harstad</p> <p>Rutetilbudet for øvrig er opprettholdt</p>

Belønningsordningen 2018

Siste avtaleår for belønningsavtalen som startet i 2015, var 2018. Totalt var det avtalefestet 285,55 mill. kroner i tilskudd fra staten for tiltak som skulle bidra til å realisere følgende effektmål:

- 20 prosent flere kollektivreiser i 2018
- Ingen økning i biltrafikken frem mot 2018
- 5 prosent reduksjon i reisetid for de fem største bussrutene innen 2018 sammenlignet med tilsvarende tall fra 2014. Det har også vært en forutsetning at sykkelbruken skal fortsette å øke.

Det har i løpet av 2018 vært gjennomført tiltak i belønningsordningen for 110 mill. kroner mot samlet 106 mill. kroner de tre første avtaleårene. Det er i henhold til avtalen med Samferdselsdepartementet sendt over årsrapport som også redegjør for overføring og disponering av gjenstående midler.

Totalt fordeler bruken av midler seg på følgende måte:

- Tiltak for kollektiv 66 prosent
- Tiltak for miljø, sykkel og gåing 33 prosent
- Andre tiltak 1 prosent

Av sentrale tiltak kan nevnes:

- Tilskudd til økt produksjon på bybussFortsatt utbygging av sanntidssystem for bybuss i Tromsø
- Fortsatt utplassering av selvbetjeningsautomater for billetter
- Bygging av ny holdeplass på Storelva
- Oppstart av innfartsparkering ved Storelva
- Breddeutvidelse og bygging av fortau for busstrasé Nisevegen på Kvaløya
- Bygging av øst-vest sykkeltrasé
- Bedring av gangtilgjengelighet/snarveger til holdeplasser
- Nybygg og oppgradering av holdeplasser
- Signalprioritering for buss
- Bygging av kollektivfelt på FV63
- Oppstart bygging kollektivfelt Storgata-Strandvegen inn mot Sentrumstangenten

Måloppnåelse

I løpet av avtaleperioden er det registrert en vekst på 1,7 prosent i ÅDT³ for biler i kjøretøyklasse mindre enn 5,7 meter på de 12 tellepunktene. For bybuss er det registrert en samlet vekst i antall påstigende passasjerer på 12,9 prosent over avtaleperioden. Utviklingen i kjøretid for de største bybusslinjene har vært utfordrende å dokumentere på grunn av manglende data fra referanseåret 2014. Nytt sanntidssystem fra 2017 gir langt bedre verktøy for å følge opp utviklingen fra år til år.

Det er gjennomgående nedgang i registrert kjøretid for bybussene fra 2017 til 2018. Dette er som forventet med utgangspunkt i de fremkommelighetstiltakene som er iverksatt i 2018, herunder signalprioritering i lyskryss, kollektivfelt og andre bilrestriktive tiltak. For Tromsø er sykkelbruken økt med 18,7 prosent i avtaleperioden.

Fylkesveier

Den totale rammen for fylkesveier var i 2018 på 620,7 mill. kroner. Sammenlignet med 2017 ble det benyttet 47,6 mill. kroner mer på fylkesvei i 2018.

³ Årsdøgntrafikk (ÅDT): Det totale antall kjøretøy som passerer et snitt av en veg i løpet av ett år, dividert med 365

Tabell 13.3 Netto driftsresultat fylkesveier. I 1000 kroner

Fylkesveier	Regnskap	Regulert	Regnskap	Avvik 2018	Avvik i %
	2017	budsjett	2018		
Statens vegvesen	554 239 883	494 324 000	492 310 109	2 013 891	0,41 %
Diverse fellesutgifter	16 603 990	123 854 300	126 008 838	-2 154 538	-1,74 %
Trafikksikkerhetsutvalget	2 307 836	2 962 600	2 456 445	506 155	17,08 %
SUM FYLKESVEIER	573 151 709	621 140 900	620 775 392	365 508	0,06 %
Av dette fra BO	-	8 800	8 800	-	0,00 %
SUM ekskl. BO	573 151 709	621 132 100	620 766 592	365 508	0,06 %

Økonomiske analyse

Av budsjettet for fylkesveg disponerte Statens vegvesen (SVV) 494 mill. kroner. Mindreforbruket ved årets slutt ble på knappe 0,3 mill. kroner og skyldes i hovedsak ubrukte midler i trafikksikkerhetsutvalget (TFTU).

Dekketilstandsutvikling

Totalt ble det brukt 103,9 mill. kroner (brutto) til dekkelegging inkludert forarbeid, mot 113,7 mill. kroner i 2017. Reduksjonen i rammen til dekkelegging fra 2017 til 2018 skyldes at midler fra vegrammen er overført til dekning av kapitalutgifter knyttet til investeringer i fylkesveg.

Andelen veier med tilfredsstillende dekketilstand har ikke endret seg fra 2017 og Troms fylke har fortsatt den klart største andelen fylkesveier med dårlig eller svært dårlig dekketilstand i landet, om lag 58 prosent mot gjennomsnitt for landet på om lag 42 prosent.

Annet vedlikehold

I tillegg til utbedring av veier og veidekket er det utført vedlikeholdsarbeid på bruer, fergekaier og tunneler.

Sluttoppgjøret for fergekaiene på Svensby og Breivikeidet ble tatt i 2018 og vises som et merforbruk på 1,6 mill. kroner (brutto) i regnskapet. I 2018 ble alle planlagte vedlikeholdstiltak utført innenfor rammen for kontrakten.

Rapport om tilstand og utbedringsbehov for tunnelene på fylkesvegnettet ble lagt fram for Fylkestinget i juni 2017. Her framgår behov for oppgradering av et 20-talls tunneler i Troms. Anslått kostnad for denne opprustningen er omlag 3,5 mrd. kroner (brutto). I 2018 er det gjennomført tiltak for 63,5 mill. kroner (brutto) til sikkerhetstiltak på fylkesvegtuneller.

Bjørgatunnelene ble ferdigstilt og åpnet for trafikk 1. april 2018. Her ble asfaltarbeidet dyrere enn antatt og kostnadene økte med 1,5 mill. kroner (brutto). Skalandtunnelen er prosjektert ferdig og det forventes utlysning av kontrakt våren 2019. Ibestadtunnelen ble også ferdigstilt i 2018. Det er i tillegg gjennomført diverse mindre tiltak.

Arbeidet med bytunnelene i Tromsø ble stanset i påvente av hva som skal prosjekteres videre i forbindelse med tunnelsikkerhetsforskriften. I løpet av 2018 ble det forbrukt 17,4 mill. kroner (brutto) til kritiske hastetiltak i Maursund- og Kågen tunnelene.

For fylkesvegbruene måtte en stor del av de planlagte tiltakene utsettes til 2019 på grunn av høy vannføring i elvene. Det ble dermed et mindreforbruk på 5,7 mill. kroner (brutto) på dette området.

Trafikksikkerhet (TFTU)

Av trafikksikkerhetsutvalgets budsjett på 2,9 mill. kroner var det ved årets slutt et mindreforbruk på 506 000 kroner. En stor del av mindreforbruket skyldes at det i 2018 ikke ble utbetalt like mye som budsjettet, i støtte til mindre tiltak.

Måloppnåelse

Mål	Strategi	Status pr. 31.12.18
Fylkesvegnettet skal være trafikksikkert og ha god framkommelighet for alle trafikanter.	Prioritere vedlikehold av dagens vegnett, fremfor investering i nye større prosjekt.	I 2018 er det brukt 103,9 mill. kroner til reasfaltering av fylkesvegene.
Sikre et tilgjengelig fylkesvegnett med god framkommelighet, sikkerhet og tilstrekkelig helårsdrift.	<p>Prioritere oppgradering av fylkesvegtunnelene i henhold til krav om tunnelsikkerhet med sikte på frist i 2025.</p> <p>Skredsikring og fjerning av flaskehals for å bedre framkommelighet.</p> <p>Prioritere opprusting av bruer og sikring av utsatte punkt og redusere flaskehals.</p> <p>Ta i bruk ny teknologi og intelligent trafikkstyring (ITS) der det kan gi god effekt.</p>	<p>Fornyingsmidlene er brukt til dekkelegging, utskifting av bruer og utbedring av tunneler for å fjerne flaskehals og øke framkommelighetene i vegnettet.</p> <p>I 2018 er det gjennomført tiltak for 63,5 mill. kr (brutto) til sikkerhetstiltak på fylkesvegtuneller.</p> <p>For fylkesvegbruer måtte en stor del av de planlagte tiltakene utsettes til 2019 på grunn av høy vannføring i elvene.</p>
Møte nåværende klima- og miljøutfordringer	Prioritere utbedring og sikring av vegkropp med tiltak på drenering og grøfter.	
Redusere antall trafikkulykker med drepte og hardt skadde på fylkesvegene i Troms	Styrke innsatsen på trafikksikkerhet i TFTU og evaluere virkninger av trafikksikkerhetstiltak	

Kapitalutgifter

Det ble i 2018 budsjettet med 2,2 prosent flytende rente. Kapitalutgiftene for 2018 var på 28,5 mill. kroner. Sammenlignet med 2017 ble kapitalutgiftene redusert med 2,15 mill. kroner i 2018. Dette som følge av økt rentekompensasjon på 4,4 millioner.

Tabell 13.4 Netto driftsresultat kapitalutgifter innenfor samferdselsområdet. I 1000 kroner

	Regnskap 2017	Regulert budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
Kapitalutgifter	30 656 489	28 501 500	28 503 537	-2 037	-0,01 %
SUM KAPITALUTGIFTER	30 656 489	28 501 500	28 503 537	-2 037	-0,01 %

Øvrige områder

Den totale rammen til øvrige tjenester innenfor sektoren var på 9,1 mill. kroner i 2018. Regnskapet viser et merforbruk på 0,89 mill. kroner. I forhold til 2017 ble det benyttet 1,38 mill. kroner mindre på øvrige områder i 2018.

Tabell 13.5 Netto driftsresultat øvrige områder. I 1000 kroner

	Regnskap 2017	Regulert budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
Øvrige områder					
Klima og miljø	2 164 930	1 633 200	1 725 999	-92 799	-5,68 %
Regionale utviklingstiltak	2 073 904		750 000	-750 000	
Løyebehandling	585 979	677 900	804 753	-126 853	-18,71 %
Utenom FK Ansvar	159 794	-	-	-	
Administrasjon	5 518 457	5 915 300	5 840 027	75 273	1,27 %
SUM ØVRIGE OMRÅDER	10 503 064	8 226 400	9 120 779	-894 379	-10,87 %
Av dette fra BO	159 794	-		-	
SUM ekskl. BO	10 343 270	8 226 400	9 120 779	-894 379	-10,87 %

Økonomiske analyse

Merforbruket i 2018 skyldes i hovedsak budsjettoverskridelser innen Regionale utviklingstiltak der det ble trukket tilbake RDA-midler til finansiering av Arctic Airlin⁴. Inndragningen av tilskuddet skyldes utilstrekkelig rapportering på tidligere års forbruk.

Måloppnåelse klima og miljø

Mål	Strategi	Status pr 31.12.18
Redusere utslipp av klimagasser og redusere og effektivisere energiforbruket.	Regional Klima- og energistrategi med 1. Reduksjonsstrategier 2. Tilpasningsstrategier	I 2018 har man fortsatt arbeidet med tilrettelegging for bruk av elbuss i Tromsø og tilrettelegging for framtidig bruk av elektriske ferger.

⁴ Arctic Airlin: Flyrute mellom Tromsø – Oulo som fikk støtte fra Troms fylkeskommune.

Internkontroll

Samferdsel har i 2018 hatt fokus på å styrke den skriftlige dokumentasjonen av arbeidsprosesser i kvalitetshåndboken. Alle avdelinger har utpekt egne ressurser som skal jobbe med internkontroll, og etaten deltar i den tverretatlige kvalitetssikringsgruppen for fylkeskommunen.

I 2018 ble det startet opp eget prosjekt for å skriftliggjøre/dokumentere delegasjoner og fullmaktsstrukturen i etaten. Dette er også et ledd i det pågående arbeidet med overføringen av deler av sams vegadministrasjon til fylkeskommunen.

14 Næring

Regnskapet viser at næring har et mindreforbruk på 0,527 mill. kroner. Regnskapsresultatet er vist i tabell 14.1.

Tabell 14.1. Netto driftsresultat sektor 70 Næring. I 1000 kroner

Næringsetaten	Regulert				
	Regnskap 2017	budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
Administrasjon	1 538	1 567	1 853	-286	-18,3
Tilrettelegging, støttefunksjoner og finansieringsbistand for næringslivet	41 228	41 811	41 094	717	1,7
Lokal og regional utvikling	5 378	6 022	6 005	17	0,3
Friluftsliv, vannregionmyndighet og forvaltning av vilt og innlandsfisk	777	911	832	79	8,7
SUM SEKTOR	48 921	50 311	49 784	527	1,0

Næringsetaten hadde et nettobudsjett på 50,311 mill. kroner⁵ i 2018. Bruttobudsjettet til sektoren er imidlertid betydelig høyere som følge av forvaltningsansvar knyttet til regionale nærings- og utviklingsmidler, samt regionale FoU-midler. Dette er virkemidler som bevilges over statsbudsjettet og utgjorde 123,55 mill. kroner i 2018.

Tabell 14.2 Statlige virkemidler. I 1000 kroner

Tilskuddsordninger statlige virkemidler	Tilskuddsramme 2018
Programkategori 13.50 Distrikts- og regionalpolitikk	81 610
Tilskuddsmidler til rekruttering og kompetanseheving i landbruket	672
Utviklingsmidler forvaltet i henhold til Statskogavtalen	1 000
Regionale forskningsfond Nord-Norge	35 568
VIT	2 550
Vannforvaltning	2 150
SUM SEKTOR	123 550

Økonomisk analyse

Avviksanalysen for næringsetaten viser et mindreforbruk på 0,527 mill. kroner. Avviket skyldes i hovedsak flere vakante stillinger gjennom året. Samtlige vakanser besettes i 2019.

Tabell 14.3 Driftsresultat sektor 70 Næring – detaljert. I 1000 kroner

Næringsetaten	Regulert budsjett			
	2018	Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
Driftsutgifter (lønn/reise/andre driftskostnader)	19 319	18 942	377	2,0
Fylkeskommunale tilskuddsordninger til næringsutvikling	27 643	27 650	-7	-0,0
Linjeleie	3 349	3 192	157	4,7
SUM SEKTOR	50 311	49 784	527	1

⁵ I nettobudsjettet inngår 3,3 mill. kroner i linjeleie bredbånd for skole og tannhelse.

Måloppnåelse

Næringsetaten leverer tjenester og tiltak i henhold til lover, forskrifter, planer og vedtak. Samtidig skal etaten bidra til regional utvikling, kompetansebygging og til å lage gode beslutningsgrunnlag for fylkesrådet og fylkestinget. Det næringsrettede utviklingsarbeidet bygger på mål og strategier definert i Fylkesplanen for Troms, Regional planstrategi og strategier som er vedtatt for enkelte næringer.

Næringsetaten skal ivareta fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler innen næringsfeltet og følge opp fylkeskommunens ansvarsområder knyttet til tilretteleggende næringsutvikling. Årsberetningen fokuserer på et utvalg aktiviteter som er gjennomført og ulike arenaer som etaten har vært deltakende på i 2018 og som gjenspeiler hovedmålene fra handlingsprogrammet.

Med bakgrunn i *Fylkesplanen for Troms 2014 - 2025*, er det i *Fylkesplanens handlingsprogram 2015– 2018* identifisert tre innsatsområder det er viktig å vie spesiell oppmerksomhet, se tabell under.

Hovedmål (Fylkesplan for Troms 2014-2025)		Strategi (Fylkesplanens handlingsprogram 2015-2018)	Status per 31.12.18
Kap.2. Nordområdene	Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge	4. Legge til rette for nasjonale og internasjonale virksomheter og kapital som bidrar til sysselsetning, næringsutvikling og innovasjon i nord	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kvalifiseringsstøtte i RFFNORD⁶ bidrar til å forberede prosjekt i konkurransen om nasjonale og internasjonale tilskuddsmidler. ○ Delegetert ramme (39,8 mill. kr) til Innovasjon Norge Arktis som forvalter bedriftsrettede virkemidlene til fylkeskommunen.
		5. Internasjonal orientering, med særlig fokus på Barentsregionen, EU/EØS og Arktisk råd. Det bilaterale grenseoverskridende samarbeidet skal baseres på samarbeidsavtaler med et sterkt næringsfokus	<ul style="list-style-type: none"> ○ Etablert leverandørprosjektet «høyere opp i verdikjeden» hvor målet er å øke regional verdiskapning i nordnorske bedrifter. ○ Deltatt i tverrfaglig gruppe Interreg ○ Prosess, dialog og finansiering Arctic Frontiers (11,55 mill. kr). ○ Tildeling og rådgivning i forbindelse med prosjektet Arktisk Hovedstad (Tromsø kommune), og det fylkeskommunale programmet «Det urbane Arktis»
Kap. 3. Næringsstrategier, FoU og kompetanse	Være konkurranse-dyktig nasjonalt og internasjonalt og trekke til oss kompetent arbeidskraft, kapital og nyskapende virksomheter	1. Satse på regionale fortrinn, dvs. utvikling av næringsvirksomhet og kompetanse knyttet til bærekraftig utnyttning av naturressurser	<ul style="list-style-type: none"> ○ Gjennomført prosess for satsinger på økt havbruksforskning i nord, inklusive tilrettelegging av bedre kunnskapsgrunnlag for kystsonoplanlegging og koordinering innen akvakultur. ○ Ansvar for koordinering av FAKS – samarbeid over fylkesgrensene som har bidratt til kunnskapsutveksling og

⁶ Regionale forskningsfond Nord-Norge

			<p>koordinering innenfor akvakultur.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Utviklet nasjonalt verktøy for overvåkning av forvaltningsprosesser innen akvakultur – FAKS databasen. ○ Aqua-Nor messe: felles stand med Finnmark fylkeskommune og mange utstillere fra næringen. ○ Behandlet 68 søknader om akvakulturtillatelser og gjort vedtak. ○ Behandlet 135 søknader om kystseljakt, hvorav alle ble innvilget. ○ Tildelt to undervisningskvoter for fiskeri til Senja vgs og Nord-Troms vgs. ○ Oppfølging av levendelagring og fangstbasert akvakultur av torsk. ○ Faglig veiledning og oppfølging av kommunale kystsoneplanprosesser. ○ VIT⁷, RFFNORD og Forskningsrådet holdt flere felles veiledningsmøter m/bedrifter. ○ Deltatt i flere panelvurderinger av søknader om midler over regionale forskningsfond. ○ Gjennomført flere prosessmøter og fulgt opp arbeidet med felles mineralstrategi for Nordland, Troms og Finnmark. ○ Utlysning «Bærekraftig besøksforvaltning» på 2 mill. kr til å utvikle infrastrukturtiltak på populære lokasjoner i fylket, i forbindelse med reiseliv. ○ Innvilget inntil kr 700 000 til forprosjektet Miljøkompost i Kvæfjord kommune, som skal utrede mulighetene for å etablere et komposteringsanlegg basert på biologisk avfall. ○ Samarbeidsavtale med SMAK nordnorsk matfestival AS.
		2. Spesialisere næringsutviklingen i noen regioner med mål om å oppnå kritisk masse og tilhørende klyngeeffekter	<ul style="list-style-type: none"> ○ Leverandørutvikling forsvar – forprosjekt som skal kartlegge og beskrive potensialet for verdiskapning og sysselsetting knyttet til Forsvarets utbygging i Sør-Troms.
		3. Utvikle næringer som er konkurransedyktige globalt	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ledet sekretariatet i Nordnorsk Petroleumsråd. ○ RFFNORD utlyste midler til regionale bedriftsprosjekter.
		5. Bidra til at FoU-institusjonene i Troms og landsdelen er i førersetet	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tildelt 13,5 mill. kr. til havbruksstasjonen i Kårvika til etablering av forskningsanlegg

⁷ Virkemidler for FoU og innovasjon i Troms

		med tanke på å utvikle kunnskap om, for og i nordområdene	for oppdrett av fisk i resirkulerte akvakultursystemer (RAS)
		6. Styrke samarbeid mellom bedrifter og forskningsmiljø i og utenfor fylket.	<ul style="list-style-type: none"> ○ RFFNORD - utlysning for FoU-institusjoner med krav om samarbeid med bedrifter og/eller offentlig sektor. ○ VIT tilsatte syv næringsmentorer og fire kompetansemeklere som en del av innsatsen for å styrke samarbeidet. ○ VIT innvilget seks forprosjekter i bedrift som er ment å øke samhandlingen mellom næringsliv og forskning. ○ Deltatt på samlingene til Innovasjonsplattform Troms – Innovasjonsaktørene i fylket samlet for å fremme delingskultur og kompetanseheving. ○ Workshops i forbindelse med Firepartsavtalen, samarbeid med Innovasjon Norge Arktis, Siva og Norges Forskningsråd.
		9.Rekruttere og produsere kompetent arbeidskraft	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tildelt 1,7 mill. kr til Newtonrom i Harstad, Ibestad, Lenvik og Skjervøy kommune ○ Tildelt 955 000 kr til etablering av studiesenter for Midt-Troms regionen for å styrke tilretteleggingen av høyere utdanning.
		10.Utvikle kunnskapsbasert næringsliv og kompetansearbeidsplasser slik at unge kan bli i regionen eller kommer tilbake etter endt utdanning	<ul style="list-style-type: none"> ○ Prosjektet Leverandørutvikling Havbruk Troms, samfinansiert med SIVA, med workshop og samlinger flere plasser i fylket. ○ «Klyngeutvikling og innovasjonsprosesser i Sjømatregion Senja 2» – tildelt midler til å videreutvikle partnerskapet i Sjømatklyngen Senja.
Kap. 4 Senterstrategi	Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	1.Legge til rette for senterutvikling, økt vekstkraft og bostadsattraktivitet i by- og regionsentrene	<ul style="list-style-type: none"> ○ Oppfølging av Byregionprogrammet med utlysningen «Drivkraft» på 5,8 mill. kr til strategisk kommunerettet samarbeid i fylket.
		5.Legge til rette for en positiv stedsutvikling som tiltrekker innbyggere til å bo og virke i hele fylket	<ul style="list-style-type: none"> ○ Arrangert Tromskonferansen for kommunene i Troms med fokus på samfunnsutvikling. ○ Arrangert «næringsarena Troms» to ganger for å knytte næringskonsulentene i kommunene tettere sammen med hverandre og regionale aktører. ○ Igangsatt prosess for neste planperiode, og revisjon av eksisterende vannforvaltningsplan. ○ Støttet kommunale grunnlagsinvesteringsprosjekter

			<p>og gjennomført en effektevaluering av ordningen.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Dyrøy og Kvæangen kommuner startet arbeidet med omstilling, mens Gratangen fullførte siste år som omstillingskommune. ○ Støtte til prosjekt for å få flere til å drive landbruk i Troms. ○ Tildelt 2,58 mill. kr til utvidelse av Espenesbogen Havn i Dyrøy kommune, ses i sammenheng med omstillingsarbeidet i kommunen. ○ Utbedring av Breivoll havn i Ibestad kommune for å utnytte havnearealet og tilpasse næringsvirksomheten bedre. Tildelt 290 000 kr. ○ Innvilget midler til Halti utviklingsprosjekt – et prosjekt for å bruke den tverrfaglige kompetansen på huset til nye synergier og effekter.
		11.Legge til rette for bredt bredbånd i hele Troms og innovativ anvendelse av bredbåndsnettet	<ul style="list-style-type: none"> ○ Eierskapsforvaltning Bredbåndsfylket. ○ Bevilget 8,8 mill. kr til Bredbåndsprosjekter.

Internkontroll

Næringssetaten har i 2018 gjennomgått innholdet i styrings- og kvalitetshåndboka for å sikre at innholdet er oppdatert. Det har også blitt lagt inn nytt innhold som rutiner for fylkeskommunalt næringsfond og vurdering av habilitet i saksbehandling. Den nye funksjonen årshjul er tatt i bruk.

I 2018 ble det ny ansvarsperson for kvalitetshåndboka på etaten. I den forbindelse ble det gjennomført opplæring i hvordan man legger inn nytt innhold, og oppdaterer eksisterende. Samtidig ble det gitt opplæring til andre på etaten for å redusere sårbarheten. Næringsetatens ansvarsperson for kvalitetshåndboka har deltatt i den tverretatlige kvalitetssikringsgruppen for fylkeskommunen.

15 Stab- og støttefunksjoner

Regnskapet for 2018 viser at stab- og støttefunksjonene hadde et mindreforbruk på 2,0 mill. kroner. Årsresultatet er vist i tabell nedenfor.

Tabell 15.1. Netto driftsresultat sektor 10, Stab- og støtte. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Stabssjef	29 523	33 629	33 121	508	1,51
DU-senteret	64 392	77 065	76 694	371	0,48
IT-senteret	15 868	18 504	17 939	565	3,05
Personalsenteret	17 732	19 322	19 102	220	1,14
Økonomisenteret	11 931	12 360	12 031	329	2,66
SUM	139 446	160 880	158 887	1 993	1,24

Det samlede avviket er på 1,24 prosent og forklares med at det er et relativt jevnt fordelt mindreforbruk ved alle enhetene hos Stab og støtte. Prosentvis er det IT-senteret som har høyest mindreforbruk på 3,05 prosent, mens DU-senteret har det laveste med 0,48 prosent.

15.1 Stabssjef

Tabell 15.1.1. Netto driftsresultat. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Stabssjef	29 523	33 629	33 121	508	1,51
SUM	29 523	33 629	33 121	508	1,51

Økonomisk analyse

Stabssjefen hadde et mindreforbruk på om lag 0,5 mill. kroner i 2018. Det skyldes i hovedsak:

- Ledige lønnsmidler i påvente av ansettelse.
- Ubrukte konsulentmidler.

Måloppnåelse

	Hovedmål	Status pr. 31.12.2018
1	Sammenslåing av Troms og Finnmark fylkeskommune.	Det ble gjennomført to forhandlinger med Finnmark fylkeskommune i januar. Det siste forhandlingsforsøket endte med brudd. Med bistand fra mekler, oppnevnt av KMD, ble det gjennomført mekling 14.-15. januar som endte med signert avtale mellom TFK og FFK. Avtalen ble behandlet av fylkestinget i sak 26/18. Den 17. desember ble første konstituerende møte i fellesnemda avvirket.

2	Samfunnsutviklerrollen skal utvikles.	<p>Prosjekt 2020 Fylkeskommunen skal bli en sterk regional samfunnsutvikler. Prosjekt 2020 ble etablert med egen sekretariatsleder i april. Prosjektet har vært en premissleverandør inn mot utviklingen av samfunnsutviklerrollen. Prosjekt 2020 har bidratt til å forberede, forankre og tilrettelegge for nye oppgaver i organisasjonen.</p>
3	Langsiktige og sektorovergrepene skal samordnes slik at fylkeskommunen oppnår bedre styring og bedre kvalitet på de tjenestene som tilbys.	<p>Styrings- og kvalitetssystemet Implementering og videreutvikling av systemet – sak 38/18.</p> <p>Styringsdokumenter Samordningsteam som med utgangspunkt i budsjett og økonomiplan, har arbeidet med å få gode beslutningsgrunnlag til fylkestinget.</p> <p>Kommunikasjon Aktiv nyhetsformidling gjennom nettsider og sosiale medier, og hvor video er tatt i bruk for å fremme budskap. Møtene i fylkestinget streames slik at de er tilgjengelig for allmennheten. Med bakgrunn i regionreformen og sammenslåingen av Troms og Finnmark er bærbart streamingutstyr kjøpt inn slik at møter utenfor Fylkeshuset kan gjøres tilgjengelig.</p> <p>Utlyst stilling som grafisk designer (oppstart 1. februar 19). Stillingen har til hensikt å gi økonomiske besparelser for organisasjonen som helhet, og i en sterkere og mer samkjørt og styrket profesjonell visuell profil utad for fylkeskommunen som avsender av budskap og innhold.</p> <p>Annonseproduksjonen er styrket og videreutviklet, og skaper lik og samkjørt spredning av annonser.</p> <p>Bistått fylkesrådet og hele organisasjonen med informasjons- og kommunikasjonsarbeid.</p>
4	Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge.	<p>Særstillingen til den nye regionen i nord i forhold til nordområdepolitikken og forholdet til Russland er fremmet i prosessene omkring sammenslåing og nye oppgaver til fylkeskommunen og inn mot regjeringens arbeid med ny stortingsmelding om nordområdene. Innenfor «Program Nordområdene» videreutvikles den regionale samfunnsutviklerrollen i et nordområdeperspektiv, der den nye regionen skal ta et nasjonalt lederskap for å styrke den regionale dimensjonen innenfor nordområdepolitikken.</p> <p>Gjennom Urbane Arktis-programmet og relevante internasjonale arenaer arbeides det for å fremme Troms som en sentral regional aktør i Arktis. Arktisk forum under Urbane Arktis gjennomførte i 2018 tre møter: To i Tromsø og ett i Helsinki, det sistnevnte knyttet opp mot andre internasjonale aktiviteter. I tillegg til dette ble det innenfor rammen av Urbane Arktis-programmet gjennomført en rekke ulike aktiviteter i løpet av året.</p> <p>Interreg Nord TFK gjennomførte i samarbeid med de finske og svenske sekretariatene søknadsrunde 7 og 8, 9 sekretariatsmøter, 4 informasjonsmøter, 3 oppstartsmøter og behandlet 31 søknader i Interreg Nord-programmet og 23 søknader om regional medfinansiering fra EU-programmer. I tillegg ble det avholdt flere seminarer med KMD om neste programperiode, blant annet i Kirkenes og Oslo.</p> <p>Nordlig periferi og Arktis TFK bidro i norsk ekspertgruppe for søknadsvurderinger.</p> <p>Kolarctic: TFK bidro i forberedelsene og gjennomføringen av tredje utlysingsrunde av Kolarctic-programmet gjennom deltakelse i styret for Kolarctic Norge.</p> <p>Nordkalottrådet Har vært involvert i rådets aktiviteter administrativt og politisk gjennom månedlige møter i beredningsgruppen og i rådsmøter.</p>

		<p>Nord-Norges Europakontor TFK samarbeider tett med kontoret og øvrige eiere om saker innenfor EU-/EØS-systemet som berører Troms og resten av Nord-Norge spesielt. Det er et særlig fokus på kunnskapsoppbygging i Brussel om Arktis.</p> <p>Barentssamarbeidet TFK deltok i de formelle organene, hvor Barents regionråd hadde et særlig fokus på ungdomsarbeid, transport og logistikk og på <i>Barentsprogrammet 2019-2023</i>, som ble vedtatt i mai.</p> <p>Erasmus+</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fikk innvilget søknad fra Diku (tidl. SIU) på € 36.340 for mobiliteter til elever og lærere ved Nordkjosbotn og Kvaløya videregående skoler. - Deltok på erfaringsseminar, samt innlegg for Troms fylkeskommune i Bergen, pluss studiebesøk til Hordaland fylkeskommune. <p>Smart spesialisering</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fikk oversatt Arktisk innovasjon - FoU-strategi for Troms til engelsk. - Deltok i arbeidet med «Troms-seksjonen» av Europakommisjonens rapport Smart spesialisering in Sparsely Populated European Arctic Regions. <p>Samarbeidsavtaler</p> <ul style="list-style-type: none"> - Forberedte ny samarbeidsavtale mellom Troms fylkeskommune og Lapin Liitto, som ble inngått i mai. - Forberedte ny samarbeidsavtale mellom Troms fylkeskommune og Longyearbyen lokalstyre, som ble signert i juni, med oppfølging i etterkant. <p>Delegasjonsbesøk</p> <ul style="list-style-type: none"> - Delegasjonsbesøk til Hainan- og Guangdong-provinsene i Kina for å studere potensialet for samarbeid. - Delegasjonsbesøk til Murmansk i forbindelse med 10-årsjubileet for den norsk-russiske skolen. <p>Konferanser/informasjonsarbeid/programkompetanse</p> <ul style="list-style-type: none"> - Initierte arbeidet med kompetanseforum innen utdanningssektoren (august), som er blitt en del av program Nordområdene. - Har drevet informasjonsarbeid om Horisont 2020-programmet, noe som bidro til at Harstad kommune deltar i et 4-årig prosjekt. - Informasjons- og veiledningsarbeid om Smart Cities, hvor Harstad og Tromsø samt Longyearbyen arbeider aktivt innen feltet.
5	<p>Legge til rette for en god og bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling gjennom en forutsigbar arealforvaltning som er basert på oppdatert kunnskap og godt planverk i kommunene.</p>	<p>Gjennomføring av planforum Det ble invitert til 12 regionale planforum hvorav ett ble arrangert i samarbeid med Nordland fylkeskommune der planen Evenes flystasjon og Harstad/Narvik lufthavn var tema. Totalt 22 planer er behandlet i planforum dette året (16 av fylkets kommuner har vært representert).</p> <p>Veiledning til kommunene TFK har gitt 207 uttalelser til totalt 191 planer med følgende fordeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 7 KPA (kommuneplanens arealdel) • 7 KPS (kommuneplanens samfunnsdel) • 8 kommunedelplaner • 5 områdereguleringsplaner • 164 detaljreguleringsplaner <p>I tillegg har planavdelingen behandlet 33 saker om dispensasjoner.</p> <p>Den 6. september var TFK på kommunebesøk hos Nordreisa sammen med Kartverket og Fylkesmannen i Troms for å bidra til å styrke arbeidet med plan- og geodata i fylket.</p> <p>Den 20.-22. november arrangerte TFK kurs i konstruksjon av plankart til kommuneplanens arealdel i samarbeid med Karlsøy kommune og systemleverandør.</p>

		<p>Konferanser/seminarer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seminar om konsekvensutredning ble arrangert i Harstad 1. februar. • Reguleringsplankonferansen ble avviklet i Tromsø 12. april. • Plan- og byggesakskonferansen ble arranger i Tromsø 14. og 15 november. <p>Alle konferanser/seminar var i samarbeid med Fylkesmannen i Troms.</p> <p>Regional plan for handel og service i Troms 2016-2025 Fylkestinget i Troms vedtok planen etter at pålagte endringer fra KMD var innarbeidet (sak 39/18 – 12.juni).</p> <p>Ny stilling som prosjektleder klimapartner og miljøledelse Det ble opprettet en ny prosjektlederstilling for klimapartner og miljøledelse (50 % på hver). Prosjektleder tiltrådte 1. oktober.</p>
6	Arbeide for økt forståelse for juridisk tenkning i saksbehandlingen, samt yte juridisk bistand som dekker fylkeskommunens behov.	<p>Ny advokat tiltrådte høsten 2018.</p> <p>Omfattende bistand til Troms fylkestrafikk i forbindelse med utarbeidelse av konkurransedokumenter og gjennomføring av konkurranser.</p> <p>Omfattende bistand i tilknytning til sammenslåingen av Troms og Finnmark fylkeskommuner.</p> <p>Generell juridisk rådgivning og tvisteløsning.</p>

Internkontroll

Stabssjefen har ansvaret for drift og utvikling av Troms fylkeskommunes styrings- og kvalitetssystem.

Internt i staben har det i 2018 blitt gjennomført fire risikovurderinger:

- Omstilling i forbindelse med sammenslåing av Troms og Finnmark fylkeskommuner.
- Saksfrister fylkesrådet.
- Tilgang og praksis for personalmapper i ESA (basert på brudd på personvernforskriften og avviksmelding til Datatilsynet).
- Prosess knyttet til behandling av innkomne planvarsel/forslag etter plan- og bygningsloven.

I 2018 har stab behandlet en avviksmelding tilknyttet feil i ESA.

15.2 Drift- og utbyggingssenteret

Tabell 15.2.1. Netto driftsresultat. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
DU-senteret	64 392	77 065	76 694	371	0,48
SUM	64 392	77 065	76 694	371	0,48

Økonomisk analyse

Drift- og utbyggingssenteret hadde et lite mindreforbruk på 371.000 kroner i 2018. Dette skyldes svingninger i energiutgifter og energiforbruk på slutten av året.

Måloppnåelse

Hovedmål	Strategi i økonomiplan	Status per 31.12.2018
1. Levere tjenester internt i organisasjonen med høy kvalitet og god ressursutnyttelse.	<ul style="list-style-type: none"> - Legge til rette for god kvalitetssikring i tjenesteproduksjon, økonomistyring og internkontroll. - Være oppdatert på lover og forskrifter innen eget fagområde. - Ha god og løpende kontakt med alle virksomheter/enheter som vi leverer tjenester til. - Etablere og videreutvikle et godt samarbeid med offentlige og private aktører innen eget fagområde. 	<ul style="list-style-type: none"> - Fokus på kvalitetssikring har gitt resultater på tjenesteproduksjon, kontroll på økonomi og dokumentert internkontroll. - Kurs gjennomført på nye lover/forskrifter. - Løpende kontakt med de enheter/etater som mottar våre tjenester. - Nært samarbeid med kommuner og off. myndigheter innen vårt fagområde.
2. Forvalte fylkeskommunens eiendoms- og bygningsmasse på en god og forsvarlig måte.	<ul style="list-style-type: none"> - Ivareta bygninger og eiendommer slik at virksomhetene kan utvikle seg og verdier ivaretas. - Være en profesjonell aktør på utleie og innleie av eiendom. - Gjennom godt vedlikehold sørge for at etater/virksomheter kan levere sine tjenester med god kvalitet. - Tilby boliger som personalpolitisk tiltak, for å rekruttere og beholde arbeidskraft. 	<ul style="list-style-type: none"> - Gjennomført iht. vedtatt vedlikeholdsplan. - Utleie gjennomføres iht. husleielovens bestemmelser og vedtatte husleiesatser. - Innen budsjettets rammer og vedtatt plan leveres tjenester som avtalt. - Boliger for ansatte brukes i forbindelse med rekruttering av nye medarbeidere.
3. Ha relevant kompetanse på eget fagfelt til nytte for hele organisasjonen.	<ul style="list-style-type: none"> - Bidra til opplæring og kompetanseutvikling i hele organisasjonen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Faglige kurs er gjennomført etter behov.
4. Samordne beredskapsarbeidet innen egen organisasjon og bidra i Fylkesberedskapsrådet og sørge for godt samarbeid med alle regionale aktører.	<ul style="list-style-type: none"> - Gjennom fylkesberedskapsplan og øvelser sørge for at beredskapsarbeidet er samordnet og oppdatert. 	<ul style="list-style-type: none"> - Drift- og utbyggingssjef deltar i fylkesberedskapsrådet.

Internkontroll

Drift- og utbyggingssenteret har i 2018 sørget for å legge inn arbeidsprosesser og gjort risikovurderinger i kvalitetssikringssystemet.

Innkjøpsrutiner er gjennomgått, både i forbindelse med kjøp av vedlikeholdstjenester men også når det gjelder konkurranser knyttet til nybyggprosjektene.

15.3 IT-senteret

Tabell 15.3.1 Netto driftsresultat. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
IT-senteret	15 868	18 504	17 939	565	3,05
SUM	15 868	18 504	17 939	565	3,05

Økonomisk analyse

IT-senteret hadde et mindreforbruk på 565 000 kroner i 2018. Mindreforbruket skyldes i hovedsak reduksjoner i overtidsbruk, mindre kjøp av konsulenttenester og færre programvareinnkjøp. Disse postene forventes å bli utnyttet inneværende år.

IT-senteret dekker innenfor sitt budsjett en rekke fellesfunksjoner som lisenser og vedlikehold av felles administrative systemer, driftsverktøy og infrastruktur samt intern aktivitet hos IT-senteret. På disse poster har vi hatt ett overforbruk da vi ser at prisene på lisenser og vedlikehold av systemer går mer opp enn den årlige prisveksten som legges inn i budsjettet. Overforbruket er hentet inn fra poster der vi har hatt mindreforbruk.

Måloppnåelse

	Hovedmål IT-Senteret	Strategi i Økonomiplan	Status pr. 31.12.2018
1	Bidra til gode prosesser i kommende regionreform.	1. Bli kjent med, kartlegge og planlegge felles IT-tjenester sammen med nye kolleger for ny region.	Felles møter med kolleger avholdt i Kirkenes. Samarbeid og dialog mellom sentrene på jevnlig basis.
2	Levere tjenester til TFK med tilstrekkelig grad av IT-sikkerhet på alle nivåer.	1. Ta i bruk de seneste teknologier innen Cyber sikkerhet for å oppnå sikre og stabile IT-tjenester. Må forankres i ledelsen.	Tiltak relatert til It sikkerhet gjøres kontinuerlig. Dette er prosesser som aldri ferdigstilles, men som krever oppfølging jevnlig over tid. Kursing i ITIL rammeverk for sikker og effektiv IT drift er gjennomført.
3	Levere tjenester til TFK med høy kvalitet, høy grad av tilgjengelighet og som skal være basert på moderne IT-teknologi.	1. Kontinuerlig oppgradere, forbedre og fornye utdaterte systemer. 2. Sikre redundans for kritiske systemer.	Gamle UPS strømforsyninger er erstattet med nye etter lynnedslag, for å sikre at driften av IT systemene holdes på et høyt nivå. Arbeid med å erstatte gamle serverparker og lagringssystemer påbegynt.
4	Forvalte fylkeskommunens IT-systemer på en bærekraftig måte.	1. Kosteffektiv drift. 2. Nye anskaffelser skal levere tilstrekkelig kvalitet og løse tenkte oppgaver uten problemer for TFK.	Ny it-infrastruktur er anskaffet, og implementasjonsfasen er i gang. Dette systemet skal gjøre oss i stand til å digitalisere flere prosesser. Bl.a. enklere leveranser av servertjenester, og høyere ytelse på mange fagapplikasjoner.
5	Må til enhver tid inneha relevant kompetanse på eget fagfelt til nytte for hele organisasjonen.	1. Kontinuerlig skolering og deltakelse i relevante fora. 2. Tilstrebe helhetlig forvaltning.	Flere IT relevante kurs gjennomført. Prince2 prosjektrammeverk, ITIL driftsrammeverk, og ny nettverksteknologi kurs NSX gjennomført. Rekrutteringsprosess er satt i gang der vi har mistet fagkompetanse ved jobb-bytte.
6	Skal bidra til at den digitale kompetansen i organisasjonen øker.	1. Bidra til opplæring og kompetanseutvikling på de IT-systemer vi har ansvaret for.	Kursportalen KS-Læring er på plass i organisasjonen og benyttes.

Internkontroll

IT-senteret har i forbindelse med det overordnede styrings- og kvalitetsarbeidet også i 2018 hatt fokus på kvalitetsforbedringer og datasikkerhet. IT sikkerhetstiltak var fortsatt høyt prioritert, da truslene mot IT-systemer er mange. Vi hadde ingen kjente sikkerhetsbrister i våre systemer i 2018.

Det ble sendt en varslings til datatilsynet angående oppbevaring og tilgjengeliggjøring av sensitive personopplysninger i Utdanningssektoren. Datatilsynet henla saken da bristen allerede var rettet opp.

15.4 Personal- og organisasjonssenteret

Tabell 15.4.1 Netto driftsresultat. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Personalsenteret	17 732	19 322	19 102	220	1,14
SUM	17 732	19 322	19 102	220	1,14

Økonomisk analyse

Personal- og organisasjonssenteret hadde et regnskapsresultat i balanse i 2018.

Måloppnåelse

Hovedmål	Strategier	Status pr. 31.12.2018
1. Bidra til gode prosesser mot regionreform i 2020	<ul style="list-style-type: none"> Styrke ledernes endringskompetanse Utvikle god medbestemmelse og involvering av ansatte Forberede kjøp av personal- og økonomisystem Avklare arbeidsrettslige forhold i prosessen Forberede innplassering av ledere og ansatte i ny organisasjon Risikovurdering av omstillingen 	<ul style="list-style-type: none"> Det ble arrangert ledersamling om endringsledelse Etablering av verneombudsarena i sentraladministrasjonen, to VO-samlinger, den ene sammen med verneombudene i SA FFK, samling for tillitsvalgte Risiko- og mulighetsvurderinger i forbindelse med regionreformen og SAMS.
2. Utvikle helsefremmende og positivt lederskap i oppfølgingen av medarbeidere og arbeidsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> Lederveiledning Ledersamlinger Medarbeiderundersøkelser Kurs og opplæring 	<ul style="list-style-type: none"> Lederveiledning individuelt Utviklingsprogram for nye ledere 10-faktor gjennomført i tannhelse og i sentraladministrasjonen. Oppfølging etter Rambøll i skolene i 2017. HMS grunnkurs 40-timers, Introduksjonskurs for nye verneombud, Kurs i kjemikaliehåndtering, Beredskapsøvelse, Nye ledere, Pensjonskonferanse, Psykisk helse i arbeidslivet, AKAN-kontaktsamling, annet
3. Utvikle tiltak for å redusere sykefraværet	Fortsette partssamarbeidet for å utvikle oppfølgingen av sykmeldte, og bidra til å utvikle forhold ved ledelse og organisering som kan påvirke sykefraværet	<ul style="list-style-type: none"> Oppfølging av skoler med sykefravær over 8 prosent de siste fire kvartalene i snitt
4. Bidra til gode omstillingsprosesser	<ul style="list-style-type: none"> Støtte ledere og tillitsvalgte i nedbemanningsprosesser Utforme effektive prosesser Ivareta overtallige i prosessene 	<ul style="list-style-type: none"> Det har vært få lokale omstillingsprosesser i 2018 Vi har arbeidet med å forberede regionprosessen

Internkontroll

Personal- og organisasjonssenteret har jobbet med internkontroll i 2018 gjennom utvikling og revisjon av målsettinger, retningslinjer, rutiner og maler på vårt område. Vi har hatt fokus på forbedring av prosesser gjennom kurs, generell veiledning, individuell oppfølging og innføring av digitale verktøy.

I 2018 har vi oppnådd målsettingen om fullelektronisk avvikssystem i Troms fylkeskommune. Vi har gjort risiko- og mulighetsvurderinger i tilknytning til regionreformen (fokus på arbeidsmiljø), og dokumentert disse i elektronisk risikovurderingsmodul.

15.5 Økonomisenteret

Tabell 15.5.1. Netto driftsresultat. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2018	Avvik 2018	Avvik i %
	Regnskap 2017	budsjett 2018			
Økonomisenteret	11 931	12 360	12 031	329	2,66
SUM	11 931	12 360	12 031	329	2,66

Økonomisk analyse

Økonomisenteret hadde et mindreforbruk på 329.000 kroner i 2018. Dette skyldes sykelønnsrefusjoner og erstatning i en anskaffelsessak.

Måloppnåelse

Hovedmål	Status per 31.12.2018
1. Regionreformen	<ul style="list-style-type: none">• Samarbeidet med Finnmark fylkeskommune ble stoppet tidlig på året.• Økonomisenteret har vært involvert i forberedelse til overføring av SAMS-vegadministrasjon.
2. Bidra aktivt til god økonomisk og innkjøpsfaglig intern kontroll og risikostyring	<ul style="list-style-type: none">• Arbeidet med styrings- og kvalitetssystemet er videreført med utarbeidelse av nye rutiner og utvikling av eksisterende rutiner.• Ansattportalen brukes aktivt for å tilgjengeliggjøre rutiner og maler.• Det sendes ut tre infobrev per år der regel- og prosedyreendringer, nyheter herunder nye avtaler og påminnelser publiseres.
3. Være en pådriver for effektiv ressursbruk og god økonomistyring.	<ul style="list-style-type: none">• Arbeidet med å implementere digitalt konkurransegjennomføringsverktøy er i gang, men utrulling er mer tid- og kompetansekrevene enn forutsatt.• Arbeidet med å utvikle ehandel har foregått i flere år. Det er krevende å øke volumet både i forhold til å få flere avtaler i løsningen og innkjøperne til å bruke løsningen. Dette har sammenheng med at systemets funksjonalitet ikke er optimal. Anskaffelse av forbedret løsning er lagt i bero i påvente av regionreformen og nytt økonomisystem.• Arbeidet med å omstrukturere og effektivisere betalings- og nettbankløsningene er kommet godt i gang, bl.a. ved at om lag 20 bankkontoer tilhørende de videregående skolene er erstattet med én felles bankkonto. Det jobbes med å få på plass nye løsninger for å gi mer innhold i data som utveksles mellom ERP-systemet og banken, samt ta i bruk mer automatiserte løsninger for filutveksling. Det er også kommet på plass en ny digital rutine for tilbakebetaling (remittering) til kunder.• Det jobbes kontinuerlig med å øke andelen inngående eFaktura til TFK. Men utfordringer med å innhente data for å utarbeide statistikk, har gjort selve målearbeidet vanskelig. Dette skal nå være på plass fra januar i år.
4. Bidra aktivt til kompetanseheving for ansatte med økonomi- og innkjøpsoppgaver	<ul style="list-style-type: none">• Det har vært fokus på veiledning og opplæring knyttet til enkeltpersoner og områder der det har vært særskilt behov.• Det er startet en prosess med tanke på å øke tilgjengeligheten av nettkurs (elæring).

Internkontroll

Økonomisenteret har hatt fokus på oppfølging av virksomheter for å sikre at rutiner, maler og regelverk er kjent i hele organisasjonen. Vi har fortsatt det systematiske arbeidet med å få på plass bedre rutiner og digitale verktøy for å sikre innkjøps- og økonomiarbeidet i fylkeskommunen.

Det er gjort et omfattende arbeid med å oppdatere arbeidsprosesser, rutinebeskrivelser, brukerveiledninger og maler.